

ÅRSMELDING OG REKNESKAP 2007



ROGALAND BONDELAG



Nytt år og nye mulegheter

2007 vart eit spesielt år for landbruket. Vi kom i ein situasjon med mangel på dei fleste landbruksprodukta og etterspørsele har auka i takt med ein generell velstandsauke, spesielt i dei asiatiske landa. At kornprisane på verdsmarknaden har vorte høgare enn prisen på norsk korn, har ført til ein spesiell situasjon. I reglane for marknadsordninga for korn er det ikkje noko virkemiddel til å ta i bruk når vi er i ein slik situasjon. Konsekvensane av dette har vi i Rogaland kjent på kroppen og det har vore stor frustrasjon blant bøndene. I marknadsordninga for korn må det arbeidast inn mekanismar som trer i kraft når ein kjem opp i slike situasjoner. For vi må nok også i framtida rekne med større svingingar i kornprisen på verdsmarknaden.

Mat og matprisar har det vore stor fokus på i alle media med utsegn som følgjande: "aldri mer billig mat" - "dyr mat selger best". Prisane på mat går opp i EU og det må den norske forbrukaren også vere innstilt på. Heile næringa er samd om at prisane må opp. Dette vert eit sentralt tema under årets jordbruksforhandlingar. Det som er usikkert er kor mykje vi klarer å ta ut i pris når vi veit kva avgrensingar som ligg i gjeldande WTO-avtale. Vi har aldri hatt så gode argument for å heva prisane som i år og det må politikarane ta inn over seg.

Det må arbeidast opp mot politikarane for å auke handlingsrommet vårt. Landbruket må ha eit stort inntektsløft for å sikre rekrutteringa til næringa. Det har aldri vore så stor mangel på norskprodusert storfe- og lammekjøtt som i år. Våre politikarar må ta dette alvorleg når vi veit at Noreg er eit land der alt ligg til rette for å ha ein høg produksjon av desse dyreslagene. Skal vi ha landbruk over heile landet, må det tas eit krafttak for desse produksjonane. Det er kome innspel frå næringa sjølv korleis ein kan auke produksjonen av f.eks lammekjøtt. Næringsmiddelinindustrien vår må ha meir volum for at dei skal kunne utnytte anlegga sine og ha ei best muleg drift som igjen er med og styrker økonomien til oss bønder. Vidare er det viktig å få på plass investeringsemidlar og midlar til ferie og fritid.

I tida fram mot forhandlingane må Bondelaget og alle bønder vere med å påverke politikarane lokalt, på fylket og sentralt. Her har alle eit ansvar og vi må ha fokus på auken i kostnadane våre. Det er mange nye lokalpolitikarar og fylkespolitikarar som veit lite om landbruk og utfordringane vi står overfor.

Rogaland Bondelag fekk mykje spalteplass i forkant av kommune- og fylkestingvalet i fjor då vi sette jordvernet på dagsorden. Vi har vorte ein viktig bidragsytar i denne debatten og dette vil vi fylge opp vidare i revideringa av fylkesdelplanen for langsiktig byutvikling på Jæren.

Et anna sentralt tema for Rogaland Bondelag er HMS-arbeidet. Bondelaget saman med dei fleste organisasjonane innan landbruket, har skrive under på ein felles plan for "0-visjon av dødsulykker i landbruket innan 2012". Styret i Rogaland Bondelag har starta opp med å ta kurset Praktisk HMS arbeid. Kurset er med og bevisstgjer den enkelte bonden til å tenkje HMS og at alle har fokus på garden som ein sikker og triveleg arbeids- og buplass. Målet er å få alle lokallag til å setje i gang kurs. HMS går ikkje berre på å sikre garden som bu- og arbeidsplass, men like mykje at vi bryr oss om kvarandre. Det kjem stadig fram saker i media som går på vannskjøtsel av dyr og vi veit at det ofte ligg ein personleg tragedie bak ved slike tilfelle. Vi opplever også bønder som får utbrot av sjukdom eller salmonellafunn i besetninga. Hendingar som dette er ei lastning for den enkelte bonden, den nærmeste familien og næringa. Media opplever vi som stadig meir aggressive på å få fatt i slike saker. I slike situasjoner har Landbrukets HMS-tenste personell som kan stilla opp eller det kan vera ein nabo eller andre medmenneske som kan hjelpe i slike vanskelege situasjoner.

Ha god kontakt med media og vere synleg i samfunnsdebatten er Rogaland Bondelag oppteken av og vi vil prioritere det endå sterkare i komande arbeidsår. Kor godt vi har lykkast i å vera synleg er vanskeleg å seia, men vi vil arbeide for å verte meir målbevisste. Rogaland Bondelag kan ikkje klare dette aleine og kvart enkelt lokallag og kvar enkel bonde er viktig i denne samanhengen i sitt nærmiljø. Vi bønder bidreg med så mykje positivt i både bygd og by, men vi kjem ikkje på at det fortener spalteplass.

Vi håper at arbeidet vårt opp mot lokallaga kan vere med å motivere til engasjement for næringa og dei utfordringane vi står overfor framover. Utan påtrykk og innspel frå lokallaga eller enkeltmedlemmer er styret i Rogaland Bondelag handlingslamma.

Rogaland Bondelag vil takka kvart enkelt medlem, lokallag og andre for godt samarbeid gjennom året og vi ser fram til eit nyt og aktivt år der målet er å **styrkja og vidareutvikle landbruket i Rogaland**.

Stavanger 21. januar 2008

Arna Høyland, leiar

Elisabeth Kallevik Nesheim

Anne B. Kyllingstad (RBK)

Arnstein Gilje

Sigmund Slettebø, nestleiar

Per Inge Egeland

Rune Lode (RBU)

Innhald

Årsmøtet 2007	s 2
Styret og utval til Rogaland Bondelag – 2007	s 6
Arbeidsplan 2007/2008	s 8
Styresaker	s 10
Næringspolitiske saker	s 10
Organisasjonssaker	s 28
Andre saker	s 34
Arbeidet i utvala	s 43
Organisasjonsarbeidet	s 46
Rekneskapen for 2007	s 52
Leiarane i lokallaga	s 54
Medlemsoversikt	s 55
Gardsrekneskapslaga i Rogaland	s 56



Tekst til framsidebiletet:

Arne Garborg sitt dikt sett frå lufta. Eit samarbeidsprosjekt mellom Lesesenteret på Universitetet i Stavanger og Rogaland Bondelag. Nærare omtalt i årsmeldinga.
Foto: Fredrik Refvem



Verdiskaparen som er til for bøndene

TINE Rådgiving

- ✓ GRUNNPAKKE
 - Husdyrkontroll
 - Enkel produksjonsgjennomgang
- ✓ ØKONOMI
 - Effektivitetsanalyse
 - TINE Produktionsplan (ØRT)
 - Driftsplan
- ✓ FÖRING
 - Kraftförlister
 - Förringsstrategier
 - TINE Optiför
- ✓ HELSE
 - Aktiv HelseTeneste for Storfe (AHTS)
 - Mindre sjukdom - betre fruktbarhet
 - Samarbeid med helsetenesteveterinærar

- ✓ TEKNIKK
 - TINE Lausdrift
 - Funksjonstest/mjølke-maskinkontroll
 - Robot
- ✓ AVL
 - Utvida avlsplan

Vil du ha betre
produksjonsresultat:

**Prøv TINE
Rådgiving**



Årsmøtet - 2007

Årsmøtet vart halde på Rica Maritim Hotell, Haugesund 9. og 10. mars 2007. Ordstyrar var Kjell Høyvik.

Namneopprop

75 utsendingar frå 36 lokallag møtte, sju frå styret, fem medlemmer av årsmøtet til Norges Bondelag i tillegg til dei som møtte på anna grunnlag, to frå Rogaland Bygdekvinnelag, to frå Rogaland Bygdeungdomslag, eit medlem av årsmøtet til Norges Bondelag busett i Rogaland, samt møteleiaren – totalt 93 røysteføre. I frå Norges Bondelag deltok andre nestleiar Endre A. Stakkerud.

Godkjenning av innkalling og sakliste

Ordstyraren refererte innkallinga og saklista for årsmøtet. Ingen hadde merknadar og han erkjente årsmøtet som lovleg sett og gjorde det ope for presse og gjester. Til å skriva under møteboka saman med ordstyraren, vart Leidulf Harboe, Sandnes Bondelag og Inger H. Bjordal, Vikebygd Bondelag valde.

Leiarens tale

I si helsing til årsmøtet peika Arna Høyland på at det var mykje som skjedde i landbruket og i fylkesbondelaget. Ho trekte spesielt fram nettoauken på 157 medlemmer siste året og retta ein stor takk for god innsats både til lokallaga og til verveutvalet.

Strukturendringane innan landbruket og spesielt for mjølkeproduksjonen går for fort slo ho fast. - Ut frå den store andelen av verdiskapinga storfehaldet utgjer totalt, stilte ho spørsmål om Bondelaget har meisla klart nok ut kva kurs ein vil ha framover. - Vi gir uttrykk for at vi er skremde av utviklinga, men gjer vi nok for å styra den? Med grunnlag i konkrete diskusjonar i løpet av vinteren, refererte ho til fylkeslaget sin uttalen til jordbruksforhandlingane der Rogaland Bondelag rådde til at Norges Bondelag burde setja i gang eit grundig arbeid for å forma ut kva retning næringa skal gå og korleis ein skal nyttja ulike virkemiddel for å nå måla ein set seg.

Ho refererte også til fleire klare politiske signal som la grunnlag for store



Fråsegnskomiteen i full konsentrasjon under årsmøtet. Frå venstre Per Inge Egeland, Solveig Høyland, Johannes Hustveit og Arnstein Gilje. Årsmøtet hadde store forventningar til komande jordbruksoppgjer og slo fast at eit aktivt landbruk over heile landet ikkje berre er næringa sitt ansvar. Foto: Bondevennen

forventningar til vårens jordbruksforhandlingar og signaliserte at fylkesbondelaget beivist hadde gått ut med offensiv krav for dei føreståande forhandlingane.

Ho kom også inn på verdien av å ha eit aktivt samvirke. Ho understreka at Bondelaget skulle gjea sitt for å auka forståinga for eit aktivt samvirke, men etterlyste også klart dei ulike samvirkeorganisasjonane sitt ansvar og tiltak. Ho understreka at tillitsvalde og medlemmene må kjenna historia til samvirke og kva eit sterkt landbrukssamvirke betyr for norsk landbruk, og ikkje minst - kor viktige marknadsordningane er. Desse tema bør verta sentrale på medlemsmøta framover understreka ho og peika på at dersom ikkje eg som medlem forstår kvifor det er viktig med eit sterkt landbrukssamvirke og marknadsordningane, kan vi ikkje vente andre gjer det.

Etter talen opna ordstyraren for debatt på leiars tale. Signal som kom fram var m.a.

- Fleire takka leiaren for ein god og gjennomtenkt tale.
- Jordbruksarealet er den viktigaste ressursen for landbruket. Det er full aksept for leige av jord. Bør det då ikkje vera opning for leige av mjølkekvote og?
- Familiejordbruket vert omtalt ved

fleire høve, men det vart stilt spørsmål om det er politiske vilje til å oppretthalda eit utstrakt familiejordbruk.

- Det vart etterlyst meir nytt i den landbrukspolitiske debatten. Festalar er ikkje det viktigaste nå, men ei klar betring av inntektsituasjonen for bøndene. Får vi det ikkje i år vert det vanskeleg å få det til andre gonger.
- Reaksjonar på at staten tidlegare loka med gunstige tilskotsordningar for å stimulera til etablering av samdrifter, men at desse har vorte reduserte/fjerna seinare.
- Samdrift i mjølkeproduksjonen er eit familievenleg driftsopplegg.

Etter innlegga kommenterte/svara fylkesleiaren på innspel og spørsmål som vart tekne opp.

Resolusjonsnemnd

Under debatten reiste ordstyren spørsmålet om å oppretta ein resolusjonskomite. Årsmøtet slutta seg til det og følgjande vart valde: Arnstein Gilje, leiar, Solveig Høyland, Per Inge Egeland og Johannes Hustveit.

Årsmelding for 2006

Styremedlem Vigdis B. Nes gjekk gjennom årsmeldinga og refererte saker styret hadde arbeidd med.

Rekneskap for 2006

Organisasjonssjefen gjekk gjennom rekneskapen og trekte fram hovudpunktene og forklarte enkelte postar.

Under den påfølgjande debatten vart det etterlyst større engasjement frå fylkeslaget si side ang. kravet om lausdrift frå 2024. Dert vart og retta spørsmål ved fylkeslaget sitt engasjement for å ivareta driftsleiaransvaret i landbruksutdanninga. Organisasjonssjefen svara på desse tinga og viste til årsmeldinga der det gjekk fram at Rogaland Bondelag både i sin uttale til jordbruksforhandlingane våren 2006 og i eige brev til Norges Bondelag, hadde teke opp spørsmålet ang. lausdriftskravet. Han viste og til fylkeslaget sitt engasjement ang. landbruksutdanninga og til årsmeldinga der dette var omtalt.

Andre spørsmål som vart tekne fram var kapitaltilgangen generelt til næringa og særleg i samband med krav tilknytta hald av dyr. Kravet om ”lausdrift for høns innan 2012 vart og reist og det vart bedd om at næringa måtte få ei rask avklaring. Verdien av eit godt HMS-arbeid på garden vart og poengert.

Fylkesleiaaren svara på spørsmål i tillegg til org.sjefen sitt svar.

Landbrukspolitiske utfordringar - forventningar til jordbruksforhandlingane?

var andre nestleiar i Norges Bondelag Endre A. Stakkerud sitt tema for årsmøtet. Innleiingsvis peika han på at Norges Bondelag arbeider for eit landsdekkande og levedyktig landbruk der stikkorda rammevilkåra, produksjonsfordelinga og økonomi står sentralt. Han gjekk vidare gjennom viktige punkt for landbruket i regjeringa si Soria Moria avtale og andre signal frå politisk hald og viste til at organisasjonen hadde eit godt utgangspunkt for forhandlingane. Det viktigaste elementet er inntektsutviklinga. For å betra den må ein både få auke i målprisen på fleire av produksjonane, men også at overføringane må hevja vesentleg. – Landbruket kan ikkje stå med hua i handa, var hans klare buskap. Han kom og inn på marknadssituasjonen for fleire av produksjonane og stoppa ekstra med situasjonen for gris.

Til slutt i innlegget sitt gjekk han og kort gjennom andre politiske saker Norges Bondelag arbeider med og nemnde m.a.: rovdyrforvaltninga, grunneigarrettar, arealforvaltning, nye næringar, HMS arbeidet, pensjonsordningar og bioenergi.

I den følgjande debatten var det man-



Fylkesleiar Arna Høyland (til høgre) takkar Vigdis B. Nes og Tjalve Lekvam for innsatsen i styret i Rogaland Bondelag.

ge som hadde ordet og tema som vart tekne opp var:

- Kvoteordninga for mjølk – det kom ulike signal – noko gjekk inn for kvoteleige og meinte det bør vurderast på likefot med leige av jord, medan andre var svært skeptiske og frykta m.a. at kvoteleige ville føra til at landbruket vart tappa for kapital.
- Kapitaltilgangen må betrast – næringa står overfor store utfordringar.
- Skattelette er bra, men i år må ein få ut ramma gjennom auka målprisar og større overføringer
- Norsk landbruk må produsera nok økologiske dyrka mat til å dekka etter-spørselen, men det må ikkje gjerast på bekostning av det konvensjonelle landbruket.
- Det vart og stilt spørsmål til kva landbruk vil vi ha?
- Landbruket må få del i den generelle velstandsauken ein elles har i samfunnet

Stakkerud føretok til slutt ei oppsummering og kommenterte fleire av innlegga. Dessutan giv resolusjonen årsmøtet vedtok ei grei oppsummering av diskusjonen.

Lukka møte

Etter denne bolken vart årsmøtet lukka – berre årsmøtedelegatane og tilsette ved kontoret hadde høve til å vera til stades. Temaet var: Orientering og drøfting av evt. opplegg for markering i sam-

band med jordbruksforhandlingane.

Stakkerud orienterte først ut frå Norges Bondelag sitt opplegg i forkant av forhandlingane, men la mest vekt på tiltak i samband ved eit evt. brot under forhandlingane. Han understreka sterkt at heile organisasjonen må følgja opp dersom forhandlingsutvalet finn det rett å ta eit brot.

Etterpå la styremedlem Arnstein Gilje fram fylkeslaget sitt opplegg ved evt. brot.

Slutt første dag.

Budsjett for 2007

Org.sjefen gjekk kort gjennom styret sitt forslag til budsjett.

Arbeidsplan for Rogaland Bondelag 2007 – 2008

Styremedlem Tjalve Lekvam gjekk gjennom hovudpunktene i styret sitt forslag. Den byggjer på strategiplanen til Rogaland Bondelag og er grunnfesta i visjonen Vi får Rogaland til å gro.

Under debatten til desse to sakene, vart det poengert at det er viktig å følgja opp studieheftet om samvirke for å få fram verdien av marknadsordningane for landbruket. I det heile vart det etterlyst ei bevisstgjering hjå bøndene av verdien av merknadsordninga og kva verdi den har for bøndene. I tilknyting til arbeidsplanen vart det og etterlyst ei betre spissing av arbeidssaker. Det vart stilt





Utsendingar frå Rogaland på Norges Bondelag sitt årsmøte i Lillehammer juni 2007.

spørsmål om kva ein ville prioritera då planen var meir som ei smørbrødliste over aktuelle arbeidsoppgåver.

Det framlagde forslaget til budsjett og arbeidsplan vart godkjende.

"Ikkje dytt" – om å leva sitt eget liv

Sjukehusprest Gro Steennæs Håvåg var bedd om å ha innlegg med dette som tema. Ho understreka at det ofte handla om å gå på leiting etter tinga som er positive for livet og at ein måtte leggja av seg bører som tyngjer ein. I denne samanhengen oppmoda ho og sterkt til at vi må hjelpe kvarandre til å ta vare på kvarandre og hjelpe kvarandre til å tøma "sekkene" for kvarandre – kvitta seg med problema vi har.

Avslutningsvis peika ho på følgjande viktige punkt for å ha eit godt liv:

- Finna fellesskap med andre
- Oppleva forståelse frå andre
- Oppretthalda trua på seg sjølv
- Bevara sjølvstende og halda ut
- Kjenna håp og ha tru på framtida

Under ordvekslinga etterpå vart det understreka at gardane er eit lite samfunn – til sine tider einmannsbedrifter der det kan vera vanskeleg å halda opp optimismen og unngå at pessimismen kjem snikande. Det var og understreka at ein måtte vera open for å ta opp konfliktar når dei måtte oppstå.

HMS på dagsordenen – er vi klar for 0-visjonen

var fagkoordinator LHMS Arnstein Kartevoll sitt tema. Han følgde opp

Håvåg sitt innlegg og oppmoda til å snakka med varande. Han oppfordra bøndene sterkt til å setja opp konkrete handlingsplanar for HMS-tiltak som må gjerast på kvar einskild gard.

Val

Leiareni i valnemnda Turid Sjøland, Varhaug la fram valnemnda si innstilling. Det vart ikkje reist noko spørsmål til innstillinga. Ordstyraren leia vala

Leiar for 1 år

Arna Høyland, Nærøysund vart attvald.

To styremedlemmer for 2 år

Vigdis B. Nes, Sør-Karmøy og Tjalve Lekvam, Strand hadde sagt frå seg attval.

Elisabeth Kallevik Nesheim, Vats frå Nord-Rogaland og Per Inge Egeland, Hjelmeland frå Ryfylke vart valde.

Nestleiar for 1 år

Sigmund Slettebø, Eigersund vart attvald.

Tre varamedlemmer til styret for 1 år

1. varamann - Ingår Naustvik, Suldal
2. varamann - Miriam Sør-Reime, Nærøysund
3. varamann - Ola Andreas Byrkjedal – attval.

6 utsendingar til årsmøtet i Norges Bondelag for to år

Fylkeslaget har over 6.000 medlemmer. Det gir grunnlag for 11 utsendingar. Fem vart valde for to år under årsmøtet i fjor.

Følgjande vart valde for to år:

Frå Nord – Rogaland:

Elisabeth Kallevik Nesheim, Vats

Frå Ryfylke:

Per Inge Egeland, Hjelmeland.

Frå Dalane:

Sigmund Slettebø, Eigersund

Frå Jæren:

Arnstein Gilje, Stavanger

Miriam Sør-Reime, Nærøysund

Odd Sele, Bore

11 vararepresentantar

i nummerorden for eitt år

Følgjande valde i prioritert rekjkjefølge:

Ingår Naustvik, Suldal

Christian Aasland, Time

Ole Andreas Byrkjedal, Gjesdal

Harald Hetland, Bjoa

May Ann M. Levik, Forsand

Abraham E. Aarsland, Søre Hå

Gaute Urdal, Sokndal

Kai Petter Flesjå, Finnøy

Trond Vistnes, Randaberg

Karl Anders Nilsen, S

tavanger

Arild Hebnes, Suldal

Ordstyrar til leiarmøtet i 2007 og årsmøtet i 2008

Svein Ståle Kolstø, Nord-Karmøy vart valde med Olav Bjarte Nese, Klepp som varamann.

Revisor for 2 år

Etter forslag frå valnemnda vart Bjørn Vistnes, Randaberg attvald.



Alle rogalendingane som møtte på Norges Bondelag sitt årsmøte på Lillehammer juni 2007

Fire medlemmer med personlege vara-repr. til valnemnda for årsmøtet 2008 og 2009

Nord-Rogaland:

Magne Økland, Sandeid

Vararepr. Vigdis B. Nes, Sør-Karmøy

Ryfylke:

Arild Hebnes, Suldal Vararepr. Per Bergøy, Finnøy

I staden for Per Inge Egeland som nå vart vald inn som styremedlem, vart Lill

Laugaland, Hjelmeland vald som nytt medlem for eit år – 2008.

Jæren:

Ragnhild Dyngeland, Time

Vararepr. Abraham Aarsland, Søre Hå.

Dalane:

Sigrund Rundevoll, Helleland

Vararepr. Gaute Urdal, Sokndal

Leiar og nestleiar i valnemnda:

Leiar: Magne Økland, Sandeid

Nestleiar: Arnstein Røyneberg, Sola

Abonnement av Dagens Næringsliv til fylkesleiaren

Styret hadde bedd valnemnda å koma med si vurdering av å tinga Dagens Næringsliv til fylkesleiaren. Eit års abonnement kost kr 3.270,- Valnemnda rådde til at Rogaland Bondelag dekkjer abonnementet. Det vart einstemmig godkjent.

Resolusjonen vedteken under årsmøtet. Nå må politikarane innfri lovnadane sine

Innfri dei mange løfta og målsetningane de har gitt landbruket er eit klart krav til regjeringa og regjeringspartia frå årsmøte til Rogaland Bondelag som er samla i Haugesund 9. og 10. mars.

I Soria Moria-avtalen går det m.a. fram at regjeringa skal – ”sikre utøverne i landbruket inntektsutvikling og sosiale vilkår på linje med andre grupper”. I Næringskomiteen sine merknadar til forhandlingsresultatet i fjor vert det og frå regjeringspartia på Stortinget poengert at oppgjerdet i fjor var **ein start** på ei kursendring i landbrukspolitikken.

Årsmøtet til Rogaland Bondelag har klare forventningar til årets forhandlingsrunde og at regjeringa må

innfri sine løfte slik dei og i seinare tid har uttrykt seg. Kravet frå bøndene er at forhandlingane skal redusera inntektsgapet til andre yrkesgrupper og at den generelle inntektsauken minst vert tilsvarende kronetillegget elles i næringslivet. Dette løftet er heilt avgjerande for å oppretthalda eit variert og aktivt landbruk over heile landet og for å sikra rekrutteringa til næringa. Bøndene må og kunna få ta del i den generelle velstandsutviklinga ein har i landet. Fullgode avløysarordningar er her eit av krava. For å nå dette må det koma ein klar auke av friske midlar under jordbruksoppgjerdet.

Med grunnlag i pålagde krav frå staten om lausdrift i mjølkeproduksjonen og forbudet mot hold av verpehøns i

tradisjonelle bur, må også tilgangen på kapital til gjennomføring av desse kra-va aukast vesentleg.

Rogalandsbonden vil følgja forhandlingane til våren nøyne og har store forventningar til eit langt betre resultat i år jamfört med i fjor. Eit aktivt landbruk over heile landet er ikkje berre næringa sitt ansvar.”

Resolusjonen vart einstemmig godkjent. Den skulle sendast til Landbruksdepartementet, stortingsrepresentantane frå Rogaland og regjeringspartia sine fylkeskontor i Rogaland.

Styret og utval til Rogaland Bondelag – 2007

Styret

Arna Høyland, Nærø, leiar
Sigmund Slettebø, Eigersund, nestleiar
Arnstein Gilje, Stavanger
Per Inge Egeland, Hjelmeland
Elisabeth Kallevik Nesheim, Vats
Rune Lode, Nærø, RBU
Anne B. Kyllingstad, Orre, RBK

1.v.m. Ingar Naustvik, Suldal
2.v.m. Miriam Sør-Reime, Nærø
3.v.m. Ola Andreas Byrkjedal, Gjesdal

Arbeidsutvalet

Arna Høyland
Sigmund Slettebø
Sekretær: Svein Helge Harbo

Utval direkte tilknyta fylkeslaget:

Informasjonsutvalet
Sigmund Slettebø, Eigersund, - leiar
Svein Ståle Kolstø, Nord-Karmøy
Elisabeth K. Nesheim, Vats
Tjalve Lekvam, Strand
Arnstein Røyneberg, Sola
Sekretær: Svein Helge Harbo/
Målfrid Husebø

Grøntutvalet

Nikolai Skrettingland, Varhaug, leiar
Jarle Wiig, Orre,
Øystein T. Kleppa, Årdal
Vigdis B. Nes, Sør-Karmøy
Arne Vagle, Jæren Forsøksring
Sekretær: Svein Helge Harbo

Verveutvalet

Ragnhild Dyngeland, Time, leiar
Gaut Urdal, Sokndal
Jon Arne Vadla, Sjernarøy
Sekretær: Signe Henriksen

Samarbeidande utval

U-landsutvalet
RBK
Dagny Matland, Nord-Karmøy, leiar
RB
Elisabeth K. Nesheim
Samarb.rådet
Terje Øen, TINE Meieriet Sør
Rogaland 4H
Åse Marit Hodnefjell
Sekretær: Olav Sande

Jordvernutvalet

Arnstein Gilje, Stavanger leiar
Christian Aasland, Time
Andreas Joa, Sola, Jordvernforeninga
Erik Thoring, Naturvernforbundet i Rogaland
Sekretær: Svein Helge Harbo

BSF-styret

Norsvin Rogaland
Sigmund Rangen, leiar
RB: Elisabeth K. Nesheim
Felleskjøpet/Samarbeidsr.
Kristin Austigard
RBK: Kari Skeie
Vestskog BA: Gunnar Breivik
Sekr. BSF-instruktør Målfrid Husebø

Samarbeidsutval Rogaland Bondelag Gjensidige Forsikring, Rogaland

Arna Høyland, Nærø
Per Inge Egeland, Hjelmeland
Svein Helge Harbo

Desse har representert Rogaland Bondelag i følgjande utval i 2007

Styret i RBU
Arnstein Gilje, Stavanger

Styret i RBK
Sigmund Slettebø, Eigersund

Utsendingar til RBU sitt årsmøte

17. – 18. februar
Miriam Sør-Reime, Nærø
Peter Vagle, Varhaug

Utsendingar til RBK sitt årsmøte

22. - 23. mars
Tjalve Lekvam, Strand
Christian Aasland, Time

Utsendingar til BSF sitt årsmøte

Elisabeth K. Nesheim, Vats
Per Inge Egeland, Hjelmeland

Styret i Samarbeidsrådet for landbruksorg. i Rogaland

Arna Høyland, Nærø

**Medlem i Innovasjon Norge,
styret i Rogaland**
Kjell Høyvik, Tysvær

Kontaktperson for

Landbrukets HMS -teneste
Per Inge Egeland, Hjelmeland

Agrovisjon 2007

Hovudkomite: Arnstein Gilje, Stavanger
Arrangementkomite: Arna Høyland, Nærø

Heimevernets distriktsråd

Tjalve Lekvam, Strand

Regionalt miljøprogram

Styringsgruppa: Arna Høyland, Nærø
Prosjektgruppa: Svein Helge Harbo

EB-utvalet i Rogaland

Elisabeth K. Nesheim, Vats
Olav Sande

Aksjon Jærvassdrag

Arnstein Gilje, Stavanger

Styringsgruppe for frivillige tiltak

Arnstein Gilje, Stavanger

Referansegruppe for vannregionen

Olav Sande

Vannområdegruppa

Gabriel Thrane Skasheim, Sandnes

Verdiskapingsforum Mat

Arna Høyland, Nærø

Fagforum for mat og drikke A/S

Arna Høyland, Nærø

Tilgang på kompetent arbeidskraft

Arna Høyland, Nærø
Vararepr. Svein Helge Harbo

Styringsgr. - felles prosjekt for NBG,

BM og Inn på tunet
Svein Helge Harbo

Fagforumstyret Naturbruk – Rogaland

Svein Helge Harbo

Referansegruppe for vindkraftutbygging

Olav Sande

Referansegruppe for vannregionen

Olav Sande

**Styringsgruppe for tursti langs
Figgjo-vassdraget**
Bjarne Brunes, Sandnes

Floghavregruppe i regi av FMLA
Sven Dysjaland, Bore

Rådgivande utval for Jærstrendene
Arild Ånestad, Bore

**Faste repr. i styret, representantskapet
og utval i Norges Bondelag busett i
Rogaland:**

Styret i Norges Bondelag
Bjarne A. Undheim, Time, leiar
Tor Inge Eidesen, Haugesund

*Fylkesleiar Arna
Høyland helsar dei
frammøtte under
avdukinga av Arne
Garborg sitt dikt på
Øksnevad i des. 2007*

Representantskapet
Bjarne A. Undheim, Time
Tor Inge Eidesen, Haugesund
Arna Høyland, Nærøysund

Valnemnd for Norges Bondelag
Kjell Høyvik, leiar - fram til årsmøtet til
NB sommaren 2007

Grøntutvalet
Jarle Wiig, Orre

**Samarbeidsutval NB og
Gjensidige Fors.**
Svein Helge Harbo

**Utsendingane til Norges Bondelag
sitt årsmøtet - 2007**

Arna Høyland, Nærøysund
Ola Andreas Byrkjedal, Gjesdal
Leidulf Harboe, Sandnes
Tjalve Lekvam, Strand

Per Inge Egeland, Hjelmeland
Elisabeth K. Nesheim, Vats
Miriam Sør-Reime, Nærøysund
Arnstein Gilje, Stavanger
Peter Vagle, Varhaug
Berit Braut, Klepp
Odd Sele, Bore
Svein Helge Harbo

Æresmedlemmer i fylkeslaget
Einar K. Time, Stavanger



Landbruksbygg

I stål, tre, sandwich eller
betongelementer



Gjødselkummer

Størrelser fra
590 - 3460m³

Vi tilbyr fleksible løsninger i materialvalg og sammensetninger som tilpasses til dine ønsker og behov.

Vi har systemer som er meget rasjonelle, enkle og prisgunstige, og vi kan levere byggesett etter ønske (til f.eks. maskinhus, lagerbygg).

Ta kontakt for mer informasjon og pristilbud.

GRUDE
LANDBRUKSBYGG

Bedriftsveien 18, 4353 Klepp Stasjon.
Tlf. 51 78 98 50, epost: post@grudebygg.no

Arbeidsplan for Rogaland Bondelag arbeidsåret 2007/2008

Arbeidsplanen byggjer på strategiplanen til Rogaland Bondelag og er grunnfesta i visjonen:

Vi får Rogaland til å gro

Konkrete tiltak knytte opp til måla i strategiplanen:

Våre medlemmer

- Ha fokus på verving av bønder med produksjon, marknadsføra unge bønder-pakken og følgja desse spesielt opp. Ta vare på medlemmer ein alt har
- Informasjon til medlemmene ved bruk av Bondebladet og heimesidene våre
- Hjelpa lokallag som ynskjer å opprette heimesider
- Vera meir aktiv overfor media
- Styrkja samhaldet og solidariteten i organisasjonen og innan næringa
- Arbeida for å få fleire kvinner som aktive medlemmer og som tillitsvalde i organisasjonen

Lokallaga

- Halda god kontakt med lokallaga og vera bevisste på deira ønskje og utfordringar
- Gå aktivt ut med kurstilbod til tillitsvalde og stimulera dei til å delta
- Motivera til å etablera fellesstyre mellom lokallag i ein kommune og stimulera til samarbeid mellom lokallag innan regionane i fylket
- Styret skal i løpet av arbeidsåret ha to telefon- eller kontaktrundar med leiarane i lokallaga
- Oppmoda lokallaga til å pleia kontakten med lokalpolitikarane
- Be lokallaga støtta opp om bygdeungsdomslaget
- Motivera til møte/samlingar der ein har fokus på tryggleik og førebyggjande tiltak
- Arbeida for å auka tilslutnaden til Landbruks HMs-tenesta
- Arbeida meir aktivt med avfalls-handtering

Næringspolitikk

- Arbeida for å betra den økonomiske situasjonen for bønder som driv tradisjonelt landbruk
- Følgja opp saker som kjem frå enkelt-medlemmer og lokallaga

- Gjennomføra tiltak som vert lagt opp frå Norges Bondelag si side
- Ha eit aktivt engasjement i næringspolitiske saker opp mot Norges Bondelag
- Følgja opp saker som kjem ang. WTO-forhandlingane

- Følgja opp ny strategiplan for Økologisk landbruksproduksjon i Rogaland
- Arbeida vidare med prosjektet støtta av Sparebank 1 SR-Bank
- Delta aktivt i debatten om Norsk Landbrukssamvirke

Nettverksbygging

- Arbeida opp mot alliansepartnarr og bruka strategiplanen for nettverksbygging
- Hjelpa lokallaga til å gjennomføra Open Gard
- Gjennomføra tiltak i samband med Den Grøne Skulen
- Oppretthalda kontakten med hjelpeprosjektet Galim/Gadjewan og støtta etablering i nytt hjelpeområde i Kamerun
- Aktiv deltaking i Verdiskapingsforum for matnæringa
- Vera aktiv ved gjennomføringa av Agrovisjon 2007

Den politiske kontakten

- Gjennomføra minst eit møte med Rogalandsbenken og ha kontakt med stortingsrepresentantane når aktuelle saker kjem på dagsorden
- Ha møte med fylkesutvalet og fylkeslandbruksstyret
- Senda ut målretta informasjon til fylkes- og Stortingspolitikarar til dømes med e-post
- Gjennomføra aktivitetar i samband med kommune- og fylkestingsvalet hausten 2007
- Hjelpa til med opplegg lokallaga kan nytta i møte med lokale politikarar og andre i sitt nærmiljø
- Støtta opp om Nei til EU og vere klar til ny EU kamp

Nye satsingsområde - landbruksbasert næringsutvikling

- Arbeida vidare med landbruksbasert næringsutvikling
- Vera aktiv pådrivar i prosjektet Utmarksbasert reiselivsnæring i samarbeid med Skogeigarlaget Vest
- Følgja opp prosjektet med felles sekretariat for Inn på tunet, BM og NBG
- Gi tilbod om kurs gjennom BSF, Bygdekompasset eller gjennom prosjektet om felles sekretariat

Arealforvaltning

- Gi uttale til fylkesdelsplanar som omfattar arealdisponering og jordvern
- Hjelpa til og oppfordra lokallaga til engasjement i plan- og reguleringssaker på kommunenivå
- Gå aktivt inn i ulike vernesaker som kjem opp til behandling

Samarbeidet mellom styret og administrasjonen

- Gjennomføra styreutveksling/kurs i styrearbeid med eit anna fylkeslag
- Foreta evaluering av arbeidsmåte/situasjon i styret
- Gi tid under styremøta til næringspolitiske diskusjonar og innspel på saker det bør arbeidast vidare med
- Gjennomføra styresamling saman med dei tilsette

Under behandlinga av arbeidsplanen gjorde styret følgjande vedtak:

- Opplegget for distriktsmøta skulle fornyast. Dei skulle flyttast til månads-skiftet jan./febr og ein skulle leggja meir vekt på landbrukspolitiske tema.
- I løpet av året skal styret gjennomføra ei utveksling med eit anna fylkeslag.
- Leiarmøtet hausten 2007 skulle leggjast saman med Agrovisjon sitt opplegg 26. og 27. oktober.

I løpet av arbeidsåret har styret ved fleire høve kome tilbake til arbeidsplanen for å drøfta meir konkret kva saker ein skulle arbeida med. Her kan ein nemna:

- Ha eit aktivt engasjement i næringspolitiske saker opp mot Norges Bondelag
- Styrkja samhaldet og solidariteten i organisasjonen og innan næringa
- Generelt og praktisk HMs-arbeid
- Auka tilslutnninga til Landbruks HMs-teneste
- Opplegg i samband med fylkestingsvalet hausten 2007
- Deltakelse på Agrovisjon 2007



Vi kan landbruk og kan tilby
deg hele spekteret
- bank, forsikring og leasing

Kontakt oss på tlf. 51 77 91 00
eller post@time-sparebank.no

www.time-sparebank.no



ADVOKATFIRMAET
H A V E R

JURIDISK BISTAND FOR LANDBRUKET

ODELSRETT, EKSPROPRIASJON, SKJØNN, FAST EIENDOMS RETTSFORHOLD,
ARV/SKIFTE, GENERASJONSOVERDRAGELSER

FOR ØVRIG ALMINNELIG PRAKSIS

STAVANGER:

FORUSBEEN 78, 4033 STAVANGER
TLF: 51 55 44 10 FAKS 51 55 44 11

ADVOKAT TOR HAVER
ADVOKAT ENDRE SKJØRESTAD
ADVOKAT ANDERS STORAKER
ADVOKAT TORALF HAVER
ADVOKAT KERSTI LUNDE
ADVOKAT ELLEN CECILIE MOSTAD
ADVOKAT SINDRE OFTEDAL
ADVOKAT JANNE EIDE ROALVKAM
ADV.FLM VIBEKE SAGVAAG

I KONTORFELLESSKAP:
ADVOKAT OVE LANDA

BRYNE:

SKULEGT. 5. POSTBOKS 443, 4349 BRYNE
TLF: 51 77 00 50 FAKS 51 77 00 51

ADVOKAT CARL AASLAND JERSTAD (H)
ADVOKAT/SIV.ØK. MAGNUS JONSBRÅTEN
ADVOKAT ELISABETH NYGÅRD SOLVIK
ADVOKAT SVEN ANDERS STIGEN DRANGSHOLT

Styresaker

I meldingsåret – 1. januar til 31. desember 2007 – har styret hatt 11 møte og arbeidsutvalet 4. Til nokre av møta hadde ein invitert personar/organisasjonar utanom. Nærare omtale av dette lenger bak i årsmelding.

Styret har i meldingsåret behandla 86 førebudde saker. Ein del av desse har vorte drøfta på fleire møte og ut frå nytt saksarkivsystem får same sak nytt nummer

kvar gong saka har vore opp til drøfting i styret. I tillegg har fleire saker frå året før vorte drøfta i meldingsåret. Dessutan har styret hatt ei rekke referatsaker til orientering og delvis behandling.

I årsmeldinga omtaler vi dei viktigaste sakene. For saker styret har gitt uttale til, har ein teke med heile uttalen i viktige næringspolitiske saker, medan berre hovudpunktene er teke med i andre.

Næringspolitiske saker

Uttale til jordbruksforhandlingane 2007	s 10
Grøntutvalet sin uttale	s 15
Tiltak i forkant av jordbruksforhandlingane	s 17
Møte med Rogalandsbenken	s 18
Jordbruksforhandlingane – reaksjon frå Time Bondelag.	s 19
Virkemiddelbruken i landbruket	s 20
Omsetning av mjølkekvote	s 20
Økologisk matproduksjon.	s 22
Fordeling av BU-midlane mellom fylka.	s 22
Endring av landbruksvikarordninga.	s 23
Bruk av SMIL-midlar til attstøyping av gjødselkommar	s 24
Innspel til programarbeidet for fylkespartia	s 24
Bruk av ledige næringsbygg i landbruket	s 25
Opplegg i samband med fylkestingsvalet ...	s 26

Uttale til jordbruksforhandlingane 2007

Med grunnlag i studieheftet ”Foran jordbruksforhandlingane 2007” har lo-kallaga gjennomført studieringar og medlemsmøte i forkant av utarbeidingsa av laga sin uttale. Fylkeslaget fekk inn 28 fråsegn frå 45 lokallag. I tillegg fekk ein uttalar frå fylkeslaget sitt Grøntutval og frå fleire organisasjonar. Alle innkomne fråsegn vart sendt ut til styret og lagt med som vedlegg til uttalen styret sende Norges Bondelag. I tillegg har styret hatt

møte med organisasjonane i fylket for å få deira innspel.

Hovudprioriteringane

- Klar betring av inntektsituasjonen totalt for næringa der ein får eit netto tillegg på same kronebeløp som andre yrkesgrupper og at ein får eit ekstra tillegg som reduserer gapet mellom landbruket og andre næringar.
- Klar betring av velferdsordningane – minimum 10 % auke for maksbeløpet for ferie og fritidsordninga og 10 % auke i dagsatsane ved sjukelønnsordninga.
- Dei små og mellomstore brukar må prioriterast – bruk der bonden hentar storstedelen av inntekta si frå bruket.
- Mjølke- og saueproduksjonen må prioriterast – lønnsemda i mjølkeproduksjonen må styrkast slik at det vert økonomisk forsvarleg å byggja

nytt fjøs til 15 – 25 kyr.

- Sterkare strukturdifferensiering i tilskotsordningane
- Ordningar som stimulerer til beitebruk må styrkast.
- Stor auke i tilgangen på investeringsvirkemiddel gjennom BU-ordninga og anna vis.

Strukturendringane innan landbruket og spesielt for mjølkeproduksjonen går for fort. Ut frå den store andelen av verdiskapinga storfehaldet utgjer totalt, stiller Rogaland Bondelag spørsmål om ein innan organisasjonen har meisla klart nok ut kva kurs ein vil ha for denne produksjonen framover. Mange gir uttrykk for at dei er skremt av utviklinga, men gjer ein nok for å styra den? Landbruket har m.a. kravet om lausdrift innan 2024 over seg. I vinter har det vore ein del uro rundt rammevilkåra for samdriftene og spørsmålet mange stiller seg er kva struktur ein ønsker for mjølkeproduksjonen framover. Det er og ein omfattande diskusjon rundt leige eller ikkje leige av mjølkekvote. Desse og fleire element skaper uvisse om framtida for produksjonen og næringa totalt. Ut frå dette rådd fylkeslaget til at ein set i gang eit grundig arbeid for å forma ut kva retning næringa skal gå og korleis ein skal nyta ulike virkemiddel for å nå målet ein set seg.

I dette arbeidet må organisasjonen arbeida for eit variert landbruk bygd på dei naturgitte ressursane kvar einskild bruk har. Vi må ikkje dømma dei som vil satsa, men arbeida aktivt for å leggja forholda til rette for at og dei som har mindre bruk, kan få utvikla seg og få ei rimeleg inntekt ut frå dei samla ressursane på garden.

Inntektsmessige rammer

Rogaland Bondelag går i år bevisst ofensivt ut i sine krav for komande forhandlingar. Dette vert gjort med grunnlag i:

- Behovet for eit klart økonomisk løft for å kunna oppretthalda eit variert landbruk for framtida.
- Innhaldet i Soria Morie-avtalen der regjeringar mellom anna lovar – ”å sikre utøvere i landbruket inntektsutvikling og sosiale vilkår på linje med andre grupper” og ”en variert bruksstruktur over hele landet”
- Uttalet frå fleirtalet i næringskomiteen under behandlinga av avtalen for 2006-2007 der det vert vist til at avtalen i fjor var ein start på ei ny utvikling for norsk landbruk.



Ei av dei viktigaste arbeidsoppgåvene til Bondelaget er å betra rammevilkåra for landbruket. Den tekniske utviklinga har gått sin gang. Hesjing var eit av aktivitetstilbuda under Søre Hå Bondelag sitt Open gard-arrangement hjå Odd Egil Bø på Toppdal, Brusand.

- Statistisk Sentralbyrå sine signal av februar 2007 der det vart varsle ein ”Økonomisk gullalder” dei komande åra med ein årleg lønnsvekst på 4 – 5 %. Landbruket må og ha rett til å ta del i velstandsauken ein generelt har i landet.
- 4 – 6 % prisauke på innsatsfaktorane
- Henta inn noko av etterslepet jordbruket har i forhold til andre grupper.

Målprisen

Med grunnlag i punkta ovafor og i tru for at markedet toler høgare matvarereprisar, rår ein til følgjande endringar av målprisane:

Mjølk – pluss 15 øre pr liter.

Storfekjøtt – pluss 3 kr pr kg

Gris – ingen endring. Ut frå utviklinga til nå i år meiner Rogaland Bondelag at markedsforholda for svinekjøtt har roa seg og at det vil vera rett å ikkje føreta endring.

Sau – pluss 5 kr pr kg. Økonomien i sauehaldet må generelt betrast og ut frå underdekning i markedet vil det vera rom for ein slik auke utan at forbruket vert redusert.

Egg – pluss 30 øre pr kg

Fjørfekjøtt – pluss 15 øre i referansreprisen. Med fjerninga av fjørfekjøttet i markedsordninga i haust må ein vera oppmerksam på utviklinga og halda prisen stabil.

Korn og oljevekster – ingen endring for korn, men auke for erter og oljevekster. Auke av satsen for nedskriving av korn til kraftfor.

Grøntsektoren – ein generell auke i

målprisen på 6 %. Viser til Grøntutvalet sin uttale.

Overføringane

For at regjeringa skal innfri sine lovnadar og for å nå måla som er sett ovafor, må ramma for overføringane aukast vesentleg. Ut frå signala i lokallaga er det også i år ei klar forventning til bering av den økonomiske situasjonen for landbruket.

Fylkeslaget har ikkje forslag om nye konkrete tiltak, men ser det som generelt viktig at tiltak retta mot beitande dyr og med det pleie av kulturlandskapet, vert prioriterte etter at velferdsordningane har fått sitt.

Skatt og avgift

Landbruksfrådraget må ikkje aukast i år – nå må inntekta opp. I frå lokallaga er det fortsatt klare signal på at avskrivningssatsane for landbruket må hevast – først og fremst for bygningar, men også for anna driftsapparat. Alle bønder står med visse mellomrom overfor store investeringar. Ut frå det er det klart behov for å kunna setja av til fond med skattefordelar i gode år for å kunna ha ein viss egenkapital når dei større investeringane må gjera.

Rogaland Bondelag vil vidare oppmoda Norges Bondelag om fortsatt å arbeida for å fjerna fleire av særavgiftene næringa er pålagde. Ein kan berre nemna forbruksavgifta på straum som store deler av næringslivet alt har fritak for, ulike miljøavgifta, særleg på plantevernmiddel. I tillegg må det fortsatt



arbeidast for at Mattilsynet i større grad vert finansiert direkte over statsbudsjettet slik at avgiftene landbruket vert trekt for ved ulike funksjonar Mattilsynet utfører for næringa, vert redusert.

Ut frå dei biologiske prosessane i for-døyelsessystemet hjå drøvtyggjande dyr, fører til at bruk av urea i foret legg grunnlag for å kunna nytta meir norsk korn i kraftforet. Urea bruk til husdyrfor har i dag ei avgift på 2.600 kr pr tonn. Ei halvering av denne vil gjera urea meir konkurransedyktig og ein vil kunna auka forbruket av norsk korn i kraftforet.

Dei einskilde produksjonane

Etter Rogaland Bondelag si vurdering må det vera ei rimeleg ballansert vektlegging mellom dei ulike produksjonane, men med størst vekt på mjølkeproduksjonen og sauehaldet.

Mjølkeproduksjonen – ku og geit

Som den viktigaste produksjonen innan landbruket må lønnsemda i produksjonen betrast generelt. Ang. kjøp og sal av mjølkekvote, vil styret koma tilbake til meir grundig uttale i samband med behandlinga av framlagd rapport.

I denne omgangen vil ein peika på følgjande hovudpunkt:

- Taket for kvote pr enkeltbruk på 400.000 l og 750.000 l for samdrifter må stå fast.
- Avgrensinga i talet på deltakarar pr samdrift bør aukast eller fjernast.
- Det er klare signal frå lokallaga om at kvoteleige må verta legalt både for samdrifter og for enkeltbruk. Viktige argument for kvoteleige er at ein i større grad skal kunna behalda mjølka innan bygda/kommunen og at ein ikkje fjernar kvoten frå bruket. I tillegg får ein vekk eit irritasjonsmoment. Avgrensingane for samdrifter må og gjelda for kvoteleige.
- Andelen av fri sal av kvote må ikkje aukast og prisene på den statlege delen må stå fast.
- Det vert stilt spørsmål om det er rett å fortsetja med kjøp og sal av mjølkekvote. Justering av mjølkeproduksjonen må gjennomførast ved å endra forholdstalet. Fjerninga av kjøp- og salsordninga vil klart konservera strukturen innan mjølkeproduksjonen, men spørsmålet bør likevel vurderast.
- Kjøp av kvote må kunna utgiftsførast. Overfor "reelle" samdrifter er det sterkt ønskjeleg at ein kunne ha betalt ut meir enn eitt driftstilskot. Forutsetninga for det må i tilfelle vera at ein kan knytta

det opp mot eit aktivitetskrav. Rogaland Bondelag har ikkje kome fram til noko forslag til korleis eit slikt aktivitetskrav kan utformast, men vil oppmoda til at det fortsatt vert arbeidd med det.

Eit av virkemidla innan mjølkeproduksjonen er høve til å ha sommarsamdrift. Intensjonen med ordninga er positiv, men slik det vert praktisert er ein i ferd med å undergrava ordninga. For å ikkje øydeleggja opplegget for dei som det var tiltenkt til, må ein strama inn regelverket og fjerna misbruket.

Geita står sentralt når det gjeld å utnytta utmarksressursane og som landskapspleiar. Rogaland Bondelag ser det difor som viktig at ein opprettheld det geitemiljøet ein har i fylket og at det vert opna for nyetableringar i den grad marknadssituasjonen tillet det. Ut over det bør kvoteordninga for geitemjølk ikkje endrast.

Storfekjøtt

Talet på mordyr minkar innan storfehaldet. Ut frå det bør tiltaka stimulera til auke i talet på mordyr – enten innan mjølkeproduksjonen eller ved auke i talet på ammekyr. Det bør arbeidast for å sikra marknadsdekning av norskprodusert storfekjøtt. Lønnsemda i produksjonen må betrast. Rogaland Bondelag vil føreslå innføring av eit hamndyrtilllegg på kr 500,- til okseslakt på 280 kg eller meir.

Det bør opnast for utbetaling av driftstillegg for kjøtproduksjon på bruk som har gått inn i samdrifter og der kjøtproduksjonen foregår som eit eige foretak på bruk tilknytta samdrifta, men som ikkje har mjølkeproduksjonen.

Gris

Rogaland Bondelag ser det som viktig at ein ikkje får ein konsentrasjon av grisehaldet i sentrale strøk. For å ivareta distriktsgrisen vil Rogaland Bondelag støtta opp om forslaget om å auka produksjonstilskotet for sugger med 2000 kr for dei første 35 suggene pr bruk. Konsesjonsgrensa må stå fast, men det må arbeidast for å fjerna opninga som ligg i dagens regelverk med å kunna ha eingangspurker.

Sau og lam

Endringar i ulike ordningar som kravet om minst 30.000 kr i omsetning, krav om brannvarslingsanlegg og fleire, har i sum ført til at mange bønder særleg på mindre bruk, har avvikla produksjonen sin. Rogaland Bondelag trur det er viktig at ein ser totalt på situasjonen for sauehaldet for å sjå kva som kan gjerast

for å hindra fortsatt nedgang. Målet må vera at beitelandet Norge igjen vert sjølvforsynte med saukjøtt. Ut frå det vil Rogaland Bondelag føreslå at første trinn for produksjonstilskotet for sau går opp til 100 dyr og at satsen for neste trinn - 100 til 200 dyr - vert 200 kr pr dyr. Tillegget for lammeslakt bør hevjast til 150 kr for kvalitet O og betre.

Opplegg for samdrifter innan sauehaldet bør avklaraast meir og før det vert etablert for mange variantar og det vert vanskeleg å oppnå ei god ordning fordi ein må ta omsyn til ulike etablerte løysingar. Ein bør her læra av situasjonen ein har hatt innan mjølkeproduksjonen.

Frå sauensærlinga vert det peikt på at kostnadane med heiføring av sau, tilsynet i løpet av sommaren og sinkinga inkludert leiting om hausten, krev så mykje at dei let vera å føra sau til fjells – dei reduserer heller talet på sau. Enten over eksisterande ordningar som RMP og/eller SMIL-midlane eller på anna vis, bør det frå sentralt hald vera gitt retningsslinjer om bruk av midlar til dette og særleg til sinking av sau om hausten. Støtte til oppsett av gjerde i heieområda bør det og vera gitt opning for. Ein må unngå at dyr ikkje vert henta frå heia fordi det ikkje vil svara seg.

Egg og fjørfekjøtt

Konsesjonsgrensene må stå fast. For fjørfekjøtt må ein dessutan vera oppmerksam på utviklinga etter at den er tatt ut av marknadsordninga. Ut frå ein vanskeleg situasjon for produksjonen av slaktekylling i Trøndelag, vart det for nokre år sidan etablert eit distriktstillegg pr kg levert kylling. Grunnlaget for innføring av ordninga i Trøndelag er ikkje lenger til stades. Ut frå det stiller Rogaland Bondelag spørsmål ved om ikkje desse midlane bør nyttas til andre ting innan produksjonen t.d. transportstøtte til slakteri som eit ledd i å oppretthalda distriktskyllingen.

Korn og kraftfor

Kraftforet er den mest kostnadskrevjande produksjonsfaktoren i landbruket. Etter signal frå Felleskjøpet har prisnedskrivningstilskotet av norsk korn til kraftfor i løpet av dei siste 10 åra vorte redusert med totalt 12 øre - 2 øre nominelt og med om lag 10 øre ut frå prisstigninga. Skal intensjonen med ordninga oppretthaldest bør tilskotet aukast vesentleg - opp mot 10 – 12 øre. Nedskrivninga bør og gjelda etter. Interessa for bruk av eige korn som for på garden er aukande, ei

utvikling Rogaland Bondelag er skeptisk til ut frå tidlegare vedteken kanaliseringspolitikk. Ein auke i tilskotet kan ein nytta til betring av lønnsemda hjå kornprodusenten og til å redusera kostnadane i jordbruksordninga. Midlar brukte på denne ordninga, er også noko av den mest effektive måten ein kan bruka avtalemidlar på.

Medan fraktkostnadane har auka med 15 – 30 % sidan 1998, har frakttilskotet samla sett stått uendra. Tilskotet og då særleg mellomfraktordninga, må difor aukast for å kompensera prisstigningane ein har hatt dei siste åra.

Med utgangspunkt i den store turbulensen ein har i verdens kornmarked, bør det over jordbruksavtalen eller på anna måte, vurderas å innføra ei ordning for beredskapslagring av korn. Med den omfattande husdyrproduksjonen vi har, er dette svært viktig for Rogaland.

Grøntproduksjonen

Styret viser til utvalet sin uttale og støttar opp om den. Styret understreka kor viktig det er at næringa får ei betre løysing på tilgangen av godkjende plantevernmidde. Forbruket av slike middel er svært liten, men ei totalt fjerning av lovlege middel set næringa i ein svært vanskeleg situasjon.

Pelsdyrnæringa

Pelsdyrnæringa i fylket har hatt ein positiv utvikling dei siste åra. Dette må vi ta vare på og arbeida for at den kan vidareutvikla seg. Næringa har fleire odds mot seg, men likevel har ho mange positive element i seg slik at næringa fortsatt må vera ein del av landbruket.

80 % av pelsdyrnæringa ligg i næringssvake område. Difor er det viktig at fraktkostet på pelsdyrfør vert oppretthalden minst på dagens nivå slik at næringa også framover kan vera ein distriktsretta produksjon. Pelsdyrnæringa må få sin del av BU-midlane. Næringa står også overfor store utfordringar knytta til dyrevelferd.

Kombinasjonsbruka

Ut frå dei naturgitte forholda i fylket og på Vestlandet generelt, må ein fortsatt leggja forholda til rette for drift og utvikling av kombinasjonsbruk – bruk med fleire produksjonar. Det er med eit slikt driftsopplegg ein best får utnytta dei naturgitte ressursane på gardane i desse fylka. Drift av fleire produksjonar på same bruket gir ikkje høve til same rasjonaliseringseffekten som ved spesialisering. Endring i tilskotsordningane må



Fellesfjos vert meir vanleg. Foto: Bondevennen

ikkje diskvalifisera bruk med fleire produksjonar.

Virkemiddel over jordbruksavtalen

Talet på virkemiddel innan norsk landbrukspolitikk er omfattande. Det må difor ikkje oppretta nye ordningar der som det ikkje er klart behov for det. Ein bør heller etterstreva forenkling og samanslåing.

Innretting av virkemidla

Strukturen

Dei ulike ordningane må nyttast slik at ein styrker dei mindre og mellomstore brukna innan næringa – bruk der bonden hentar storstedelen av inntekta si frå bruket og som har interesse og vilje til å fortsetja i næringa. Det er her vi har tyngda av bruk og som på mange måtar legg grunnlaget for legitimeten næringa har overfor samfunnet og hjå politikarane. Det er desse ein primært må ta vare på. På den andre sida må det og vera tillatt at nokre byggjer opp eit større driftsapparat på garden sin.

Distrikt

Ut frå ei totalvurdering meiner Rogaland Bondelag at distriktslementa i dei ulike ordningane er sterke nok og balansen internt i ordningane ikkje bør endrast.

Samdrifter

Med grunnlag i den uro ein har hatt rundt samdriftene i vinter, bør ein drøfta gjennom kva politikk ein skal ha overfor samdrifter. Etter Rogaland Bondelag si vurdering bør det koma inn eit eller anna krav til aktivitet i samdrifta. Berre via eit

slikt tiltak kan ein betra økonomien for reelle samdrifter der fleire enn eit bruk/ein bonde er aktivt med i utføringa av arbeidet i samdrifta. Utbetaling av meir enn eit driftstillegg bør då vera aktuelt. Opplegg med samdriftene har mykje positivt i seg og driftsforma må kunna ha ein klar plass innan norsk landbruk.

Utviklinga har vist at det er store variasjonar i organiseringa av samarbeid mellom bøndene. Dette er klart ei utfordring ved utforminga av virkemidla, men det viktigast for samdriftene er at det vert stabilitet i rammevilkår og at inntektssituasjonen vert betra.

Velferdsordningane

Gode velferdsordningar er svært viktig for rekrutteringa til bondeyrket. Kostnadane til avløysing har auka kraftig. I frå lokallaga er det difor eit klart krav om at maks avløysartilskot til ferie og fritid må hevjast. Rogaland Bondelag vil føreslå at maksbeløpet pr foretak og år vert auka med 10 % og at det vert følgd opp med tilsvarende auke og neste år. Denne auken må ikkje gå på bekostning av andre ordningar, men dekkjast opp med friske midlar frå staten. Bøndene må få refundert avløysarutgiftene raskare enn opplegget er i dag. Det bør m.a. kunna utbetalast eit a-konto beløp på t.d. 40 % av maks beløp for året.

Maks dagsats for sjukdomsavløysing må og aukast med 10 %. Ordninga må og forenklast mykje og særleg for dei som har arbeid utanom bruket. Rogaland Bondelag meiner det er urimeleg at lønnsinntekt utanom garden, skal trekka inn ved refusjon av kostnadane med sjukeavløysing i gardsdrifta.

Det har vorte eit aukande problem med at kommunar kuttar ut ordninga med eigen landbruksvikar. Dette skapar problem for bøndene ved sjukdom. Fleire lag tek opp dette. Det må arbeidast for å betra dette opplegget t.d. ved å leggja meir press på kommunane med å ha eigen landbruksvikar eller at tilskotet kommunane får til dette, vert ført over til avløysarlaget og at dei tek over ansvaret med å skaffa sjukeavløysar.

Tilskotet over jordbruksavtalen til Landbrukets HMS-teneste må oppretthaldast då alle i jordbruket har fordelar av arbeidet HMS-tenesta utfører.

Tidlegpensjonsordninga må oppretthaldast som i dag.

Produksjonstilskota

Botnfrådraget på 5.000 kr pr foretak bør avviklast i løpet av ein to års periode. Omsetningskravet på 30.000 kr pr år dekker intensjonen med botnfrådraget.

Etter dagens system får dei som startar opp som ny bonde ved årsskifte, ikkje utbetalt noko produksjonstilskot før det har gått vel eit år. På grunn av overtaking og oppstarting, er den økonomiske situasjonen for desse som regel svært stram. Betre vert det ikkje når vedkomande og må venta så lenge før han/ho får utbetalt dei første tilskota. Det må arbeidast for å finna ei ordning – om ikkje på anna måte enn ved manuell behandling av søknaden – slik at dei kan få utbetalt eit forskot av det dei ventar å få ved første utbetaling. Det same gjeld og for refusjon av avløysarmidlar både til

ferie og fritid og ved sjukdomsavloysing.

Beiteretta tilskot

Ut frå signal frå politikarar og samfunnet elles meiner Rogaland Bondelag det vil vera rett å dobla satsen på tiltak som stimulerer til å ha dyr på beite og med det pleia kulturlandskapet og hindra gjengroing. Opprettinga av beitetilskotet i fjor var svært bra og det bør utviklast meir.

Økologisk landbruk

Norsk landbruk må dekka den naturlege etterspørselen av økologisk dyrka matvarer.

Økonomisk stimulering av økologisk produksjon må ikkje gå på bekostning av midlar til tradisjonell drift, men ved friske midlar frå staten. Støtta må vera slik at den først og fremst er til hjelp i startfasen og at dei dekkjer meirkostnadane og ekstraarbeidet ei slik produksjonsform har. På sikt må høgare kostnadar og svakare inntening dekkast inn ved større uttak i markedet. Ein viser elles til uttale i eigen sak, men vil her berre føreslå at lam slakta rett frå heia bør kunna reknast som økologisk.

Økologisk mjølkeproduksjon har krav til lausdrift innan 2012. Det er avgjerande viktig for heile den økologiske mjølkeproduksjonen at det ver ei betre avklaring på dette snarast.

Miljøretta tiltak – RMP og SMIL-midlar

Signal frå lokallaga er rimeleg klare på at beitetilskot og andre miljøretta tiltak

må i hovudsak gå gjennom dei sentrale tiltaka og at potten til regionale tiltak ikkje bør aukast. Etter signala frå lokal-laga varierer det frå kommune til kommune, i kor stor grad dei lokale bondelaga er med i utforminga av strategien for tildelinga av SMIL-midlane.

Det regionalt miljøprogrammet – RMP – er rimeleg godt motteke av bøndene i fylket. Rogaland Bondelag er og positiv til det, men vil rá frå at det vert kanalisert meir pengar gjennom ordninga enn det som vert gjort nå. Det same gjeld og SMIL-ordninga. Rogaland Bondelag vil og rá til at ordningane vert evaluert for å sjå om ein har oppnådd målsetninga og at ordninga ikkje krev for mykje administrasjon.

Investeringstiltak – BU-ordninga

Med aukande kapitalslit i landbruket og behov for nye store investeringar i heile landbruket delvis på grunn av offentlege pålegg, må tilgangen på investeringsvirkemiddel aukast vesentleg. Sjølv ved den nye fordelingsnøkkelen av BU-midlane mellom fylka, føler fylkesbonde-laget at Rogaland fortsatt får for liten del ut frå produksjonsomfanget i fylket.

Som påpeikt tidlegare må det vera dei mellomstore brukar som skal vera grunnstammen i det landbruket vi vil ha framover. For mjølkeproduksjonen må difor tankegangen ang. struktur ved tildelinga av midlar endrast kraftig. I dag krev bankar og andre finansieringskjelder at det ved nybygg skal vera sikra lønnsam drift på bruket etterpå. Då viser det seg at ein oftast må opp i 50 – 60 kyr og helst fleire, skal dei finna det økonomisk interessant å gå inn med lån. Rogaland Bondelag er svært bekymra for denne utviklinga. Ein driftsstorleik tilpassa eit bruk med 15 – 25 kyr må vera det produksjonsomfanget ein bør kunna satsa på ved einsidig mjølkeproduksjon. Den generelle lønnsemenda i mjølkeproduksjonen må tillata investeringar for ein slik storleik.

Av offentlege pålegg er kravet om lausdrift for kyr innan 2024 og krav om frittgåande høns før 2012, det som klart vil krevja størst utteljing. Ang lausdrifts-kravet må organisasjonen arbeida for enten eit unnatak for mindre bruk eller ei generell utsettig av kravet. For økologisk mjølkeproduksjonen er krav om lausdrift sett til 2012. For mindre bruk med dette produksjonsopplegget er kravet ein stor usikker faktor for evt. vidare drift.

Forbodet mot hald av verpehøns i tra-



Kulturlandskap er ein viktig del av jordbruket. Foto: Bondevennen

disjonelle bur frå 2012 er prekær for eggprodusentane. Dette må Norges Bondelag ta alvorleg. Etter Rogaland Bondelag si vurdering må det også her ligga eit klart ansvar på staten både til å hjelpe til med investeringsvirkemiddel for dei som vil fortsetja, men og opna opp for ei omstillingssordning for dei som ønskjer å gå ut av næringa innan 2011.

Rentestøtteordninga må oppretthalda, men Rogaland Bondelag vil stilla spørsmål ved om ikkje ordninga bør rettast meir direkte inn på dei som treng det mest. I dag vert ordninga kopla opp mot lån som går over inntil 15 år. Den tyngste økonomiske belastninga er som regle dei første åra etter investeringane er gjennomførde. I denne perioden har ein også ofte andre eksstra kostnad med oppbygging av driftsapparatet og det gjeld ofte unge brukarar. Ut frå dette vil ein be om at rentestøtteordninga vert vurdert bygd

om slik at ho dekker tilnærma heile renta dei første 3 – 5 åra og at det dekkjer ein større del av lånefinansieringa – grensa i dag er 60 %. Totalstøtta gjennom ordninga kan vera den same.

Midlar til kursdeltaking

Etterutdanning av bønder vert stadig viktigare etter som kravet til bøndene vert meir omfattande og at den tekniske utviklinga går raskare. Ut frå verdien av det vil Rogaland Bondelag rá til at det vert nytta midlar over jordbruksavtalen for å følgja opp midlane frå Etter- og vidareutviklingsfondet når det vert tomt. For Rogaland er dette viktig og fordi det er utløyer andre midlar til skolering.

Likestilling

Med grunnlag i innstillinga som tek opp likestilling innan landbruket, går Rogaland Bondelag inn for full likestilling utan forfordeling etter kjønn. Ein vil

spesielt peika på at det er viktig med gode ordningar for fødselspermisjon og andre velferdssorningar for heile familien på garden.

Næringsutvikling

Landbruksbasert næringsutvikling er viktig. Samtidig som ein bør ta utgangspunkt i alle ressursane på ein gard, må ein også seg for å ”gapa” for vidt. Det er signal frå lokallaga om at organisasjonen ikkje bør engasjera seg for sterkt innan denne sektoren og engasjementet må ikkje gå på bekostning av tiltak retta mot det tradisjonelle landbruket. Tiltak som går mot fritidssysler/hobbyverksamhet bør ein vera varsam å gå inn i.

Rogaland Bondelag vil også peika på at midlar avsett til desse tiltaka må i stor grad nyttast direkte mot bruk/personar som er direkte engasjert i desse tiltaka. Tida for dei mange og omfattande prosjekta må etter kvart vera over.

Grøntutvalet sin uttale

I samband med utforminga av Grøntutvalet i Rogaland Bondelag sin uttale til jordbruksforhandlingane vart representantar frå ulike organisasjonar og enkelt-personar knytta til den grøne sektoren, inviterte til eige møte 27. februar. Med grunnlag i drøftingane på dette møtet vart følgjande uttale vedteken:

Tollvernet

For den grøne næringa er tollvernet det klart viktigaste og Norges Bondelag må arbeida hardt for å oppretthalda eit høgt tollvern for alle produksjonar innan den grøne sektoren. Tolla er alt jamt over låg for desse produkta slik at det er lite å gå på før ein tapar i konkurransen med utanlandske varer. Tollvernet er på mange måtar ein kompensasjon for meir kostnad – dvs mindre driftseiningar og eit kaldare klima. Eit redusert tollvern for den grøne sektoren vil såleis få katastrofal verknad for heile næringa her til lands. Verdien av at produksjonen innan grøntsektoren har eit rimeleg godt tollvern betyr klart meir enn dei andre næringsspolitiske elementa som er nemnde nedanfor.

Målprisen

Gruppa går inn for at målprisen må auke med gjennomsnittleg 6 %. Dette grunngir ein med at den generelle prisstigninga for tida for dei ulike innsatsfaktorane



Foto: Bondevennen

innan næringa inkludert frakt og emballasje, har ein prisstigning på 5 – 10 %, at markedet er villeg å betala meir for norske grønsaker, at oppnådd pris for fleire av produksjonane siste året har lege over målprisen og at prisane på grønsaker stig i land rundt oss.

Når det gjeld fordelinga av auken målprisen mellom dei ulike grønsaks-laga viser ein til drøftingane som føregår etter ramma er fastsett. Ein ser det som viktig at ein føreteik ei grundig vurdering då og ser kor ein kan ta ut meir i markedet. Gruppa peika spesielt på at målprisen for gulrot i veke 48 til ut mars må aukest meir enn gjennomsnittet.

Gruppa vil generelt understreka ver-

dien av tidlegproduksjonen av grønsaker i Rogaland og at den må få stabile forhold og avsetning. Ein har dessverre fleire år sett at grossistar har tatt inn for store parti med utanlands produserte varer dersom våren vert nokre dagar seinare her til land eller at tidleggrønsaker frå Rogaland vert skubba til sides om det vert noko mykje varer totalt på markedet. Generelt etterlyser produsentane forutsigbarhet for leveransen sin sjølv om varetilbodet vert noko stort ei kort tid. Det kan ikkje vera rett at tidlegproduksjonen frå Rogaland vert skubba ut til fordel for varer frå andre landsdelar dersom det nokre dagar vert for stor tilgang. Det må vera ei rettferdig



fordeling av dette. Rogaland ligg ut frå naturgitte vilkår, godt ann til å vera dei første på markedet med nye grønsaker. Ut frå det må produsentane her ofte ta ein større risiko enn andre. Ønskjer ein å ha ein lengst mogleg sesong for ferske norskeproduserte grønsaker må tidlegproduksjonen i Rogaland oppretthaldast og produsentane må få rekna med ei heller sikker leveransen. Grossistane må her ta eit klart ansvar.

Utalet oppmoda og sterkt til at det frå ulikt hald også frå Norges Bondelag si side, vert arbeidd aktivt for å byggja opp eit merkevarer for norskproduserte grønsaker.

Distrikts- og kvalitetstilskot

Gruppa går her inn for at makstilskotet pr sørkar går opp med ca 20 % i alle sone-ne og at satsen pr kg innanfor gjeldande mengdeintervall vert justerte i forhold til det. Denne endringa skal gjelda for alle produksjonane som ligg inn under ordninga.

Gruppa rår til at det er berre varer som er omsett gjennom godkjende grossistar som skal leggjast til grunn for utbetaling av dette tilskotet.

Areal- og kulturlandskapstillegget

Gruppa går inn for at det generelle kulturlandskapstillegget vert opprett-halde forutan at arealintervalla for dei ulike produksjonane vert ståande fast i år, men at dekarbeløpet i sonene 1 til 5 for grønsaker vert auka med 100 kr pr dekar for begge intervalla og til 70 kr for potet.

Økologisk landbruk

Gruppa ser det som rett at norsk landbruk inkludert grøntsektoren, dekkjer opp etterspørselet ein har av økologisk produserte varer. På sikt må meirprisen på økologisk produserte grønsaker i markedet vera så høg at det dekkjer behovet for meirinntektene eit slikt opp- legget krev på grunn av mindre avling og behov for større areal.

Midlar til investeringstiltak

Landbruket har generelt stort behov for midlar til investeringar og oppretthal-ding og utvikling av driftsapparatet sitt. Den grøne sektoren må få tildelt sin rett-messige del av desse midla både i dei einskilde fylke, men og av dei sentralt fordelte midlane.

Skadefondet for landbruksproduksjon

Gruppa meiner det er viktig at ordninga vert oppretthalde. Maksimal eigendel bør vera like for ulike produksjonar og bør ikkje overstiga 100.000 kr.

Avsetningstiltak

Beløpet til avseningstiltak bør aukast. Gruppa er positiv til bruk av avtale-midlar til dei ulike opplysningskontora ein har innan landbruket. Ein vil likevel sterkt presisera at opplysningskontoret for den grøne sektoren må fokusera på norskproduserte varer. Det vert reagert sterkt på at det gjennom denne ordninga vert fokusert heller mykje på importerte varer.

Det bør og verta eit utstrakt samar-beid mellom dei ulike opplysningskon-tora knytta opp mot matvarer, for å få ei best muleg samordning av innsatsen og at ein ser ulike vareslag og produksjonar saman ved markedsføringa.

Tilskot til fruktlaget

Gruppa har ikkje merknadar til dagens ordning, men vil berre peika på at utvik-linga går mot etablering av større felles pakkeri med lagerkapasitet og for grøn-saker Det bør vurderast om ikkje slike lager og bør koma inn under denne ord-ninga.

Tilskot til forsøksringane

Forsking og rettleiing er viktig for ein sterkt fagleg krevjande produksjon med små marginar. Skal produksjonen luk-kast er det viktig at det er fagleg dyktige rettleiarar i nærmiljøet som kan følgja opp overfor kvar einskild produsent. Fleire forsøksringar slit med økonomien og må bruka ein stor del av tida si til å skaffa seg økonomisk grunnlag utanom å driva rettleiing. Ramma til forsøks-ringane bør difor aukast vesentleg og då særleg til ringar knytta opp mot forsøk og rettleiing innan veksthus/friland.

Forsking/plantevernmidde

Midlar til forsking generelt innan grønt-næringa må og aukast. Spesielt vil ein peika på den prekære situasjonen næ- ringa har kome opp i samband med til-gang og bruk av tillatte plantevernmid-del. Vert ikkje dette løyst snart kan det fort føra til avvikling av grønsakpro- duksjonen i store deler av landet. Avgif-ter som vert trekt inn ved kjøp av plante-vernmiddel må i sin heilhet gå til utvik-ling av nye middel eller til utvikling av produksjonsmetodar med redusert eller ikkje bruk av plantevernmiddel

Ved utvikling av nye og eigna plan-te-vernmiddel og innan planeforedling vert Norge eit lite land. På desse områda bør det difor leggjast opp til eit utstrakt sam-arbeid mellom dei nordiske landa og evt. andre land der ein har nokolunde like produksjonsforhold for å utnytta kva-randre sine resultat og kompetanse.

Utvikling av friske plantemateriale

Utalet ser det som viktig at denne pos-ten vert stående og at den gjerne vert styrka. Med presset ein har innan pro-duksjonen og kravet til friskt plante-material, er det viktig at ein har ein aktiv forsking på området.

Produsentsamanslutning

Posten bør oppretthaldast og helst aukast. Arbeidsgruppa ser på samarbeidet mellom grøntprodusentane – GPS - som svært viktig og ser klart verdien av å bruka avtalemidlar til dette også framover.

Velferdsordningane

Desse må oppretthaldast. Utalet vil på nytt føreslå at veksthusnæringa kjem inn under ordninga for avløsing til ferie og fritid. Vekstsesongen innan veksthus-næringa omfattar heile året. Det er så-leis ikkje noko pause i drifta. Utalet vil berre peika på at sauehaldet er med i ordninga. Det er greitt, men det vert feil når veksthusnæringa ikkje får ta del i ordninga. Ut frå dette ser ein ikkje noko grunn for at veksthusnæringa skal hal-dast utover ordninga. Gruppa vil difor sterkt rá til at veksthusnæringa vert teke med i ordninga heile året.

Erstatning etter offentlege pålegg som følge av planteskadegjerarar

Utalet ser denne ordninga som svært viktig og rår til at ordninga vert opprett-halden.

Avgifter innan næringa

Avgiftsbelastninga for næringa er stor. Generelt vil utalet be om at det vert arbeidd aktivt for at dei ulike avgiftene vert reduserte eller heilt fjerna.

Avskrivningar og skatt

Avskrivningssatsane for maskinar, rei-skap og bygningar må vera i samsvar med forventa levetid. Satsane må endrast ut frå det.

Mangel på eigenkapital er eit gene-relt problem innan landbruket – også for grøntsektoren. Det bør difor koma ordningar der ein kan setja av midlar med skattefordeler for seinare investeringar.

Tiltak i forkant av jordbruksforhandlingane

I forkant av forhandlingane vart det frå sentralt hald lagt opp til fleire tiltak fylke- og lokallaga skulle engasjera seg i.

Spørjeskjema til listetoppene i kommunane

Oppgåva for lokallaga var å ta kontakt med listetoppene for valet til hausten og gi dei eit spørjeskjema for utfylling. Målet med spørjeundersøkelsen var å få fram kva haldning lokale politikarar har til norsk landbruk. Samtidig skulle dei arrangera eit informasjonsmøte lokalt der dei skulle peikar på verdien av landbruket i kommunen og viktige punkt i samband med jordbruksforhandlingane til våren. Dette skulle gjerast innan første veka av mars 2007. Oppsummeringa av svara skulle fylkeskontoret senda Norges Bondelag.

Tabellane nedanfor viser svara frå to av spørsmåla.

Lokalpolitisk krav om meir til landbruket

var det klare hovudpunktet i resultata av undersøkelsen. Rundt 70 % av listetoppene i regjeringspartia frå 19 kommunar i Rogaland, gjekk inn for at overføringane til landbruket må aukast. I Rogaland svara totalt vel 1000 svara på



Politikarane Trond Lode (Sp), Jon Lund (Ap), Nina Eltervåg (SV), Erlend Jordal (H) og Ola Ingvaldstad (FrP) er nyleg komne ut frå sauehuset, der dei fekk oppleva lamming.

Foto: Bondevennen

landsbasis meinte 60 % at støtta burde aukast. Fylkesleiar i Rogaland Bondelag, Arna Høyland sin klare kommentar var at dette måtte regjeringa og stortinget ta som eit klart signal nå før forhandlingane.- Nå håper vi og reknar med at rikspolitikarane i regjeringspartia lyttar til desse krystallklare signalet og at dei gjennom årets jordbruksoppgjer leverer den snuoperasjonen dei

sjølv har lova i Soria Moria avtalen understreka ho vidare.

Undersøkelsen viser elles at alle lokalpolitikara i Rogaland ser på landbruket i kommunen sin som viktig eller svært viktig. På landsbasis hadde 99 % same oppfatning. Elles var det solid fleirtal i alle partia unntatt FrP, om at det er viktig eller svært viktig at råvarene i norsk matproduksjon kjem frå norske gardar. I FrP er det både i Rogaland og på landsbasis ein oppfatning hjå 1/3 av listetoppene om at det er mindre viktig kor maten kjem frå.

Tabelane viser svara frå to av spørsmåla i spørjeundersøkelsen.

Med svar frå vel 100 politikarar frå 19 av 26 kommunar i fylket var fylkesstyret godt nøgd med arbeidet lokallaga gjorde i samband med spørjeundersøkelsen. Einskilde lokallag gjennomførde og møte med politikarar og administrasjonen i kommunen der landbruket sin betydning i kommunen var tema.

Fylkesbondelaget si oppgåve var å arrangera møte med listetoppene i fylka og invitera dei til opplegget med å vera "Bonde for ein dag" 18. april. Dette var ein felles dag for alle fylka.

Rogaland Bondelag sit arrangement vart lagt til Søya Gard i Gjesdal. Denne plassen var valt for om mogleg gi politikarane innblikk i "vårens vakraste eventyr" - vera med å ta i mot lam. Det lukkast og i det det pågjekk lemming under opphaldet på garden. Eigarane av garden Anne Karin og Magnus Søyland

Hvor viktig mener du landbruket er i din kommune?

Svar alt.	Ap	FrP	H	SV	KrF	Sp	V
Svært viktig	63 79	58 49	65 69	74 74	83 74	84 86	67 74
Viktig	26 21	33 48	35 30	26 25	17 26	16 14	33 26
Mindre viktig		9 3	1	1			
Uviktig							

Hvor viktig synes du det er å bedre rammebetingelsene for landbruksbasert næringsutvikling i din kommune?

Svar alt.	Ap	FrP	H	SV	KrF	Sp	V
Svært viktig	35 70	50 53	71 64	67 70	56 57	47 70	60 73
Viktig	65 28	33 38	23 34	33 29	39 42	47 28	40 25
Mindre viktig	2	17 9	6 2	1	5 1	6 2	2
Uviktig		1					

Første talrekke er svara frå Rogaland. Andre talrekke er totalt for landet (Tala i %)



orienterte om bruket – eit tradisjonelt bruk i samdrift der kona har eige engasjement med matservering, sal av eigne produkt og hytteutleige. Deretter tok fylkesleiaren for seg grunnen for møtet – dei føreståande jordbruksforhandlingane – og gjekk gjennom resultata av spørjeundersøkelsen. Det vart gitt god tid til spørsmål og samtale.

Fleire unge og nye fylkespolitikarar møtte og det var god pressedeckning av det.

Tiltak under vegs

Jordbruket sitt krav vart lagt fram 26. april. Etter planen skulle staten leggja fram sitt tilbud 4. mai, men utsette det ein dag – vist nok for å få meir politiske avklaringar innan regjeringa. Under hei-

le perioden fram til forhandlingsløysinga førelåg 16. mai, freista ein frå administrasjonen å gå ut med informasjon til fylkesstyret og lokallaga. Sjølv forhandlingane er ei heller lukka sak så noko fullig orientering frå sjølv forhandlingane vert det ikkje, men via SMS og e-post, sende ein vidare den informasjonen fylkeskontoret fekk. Eit opplegg vi fekk mange positive tilbakemeldingar på.

I løpet av forhandlingane vart det og frå fylkesstyret si side teke kontakt med fleire av stortingsrepresentantane frå fylket.

Planlegging av markeringar ved evt. brot

Etter oppmoding frå Norges Bondelag planla fylkeslaget også i år markeringar

dersom det skulle oppstå brot under forhandlingane. Detaljerte planar vart utarbeidd og sendt lokallaga til orientering med oppmoding om beredskap for gjennomføring på kort sikt dersom det skulle verha brot. Med utgangspunkt i store forventningar til resultatet og klare lovnadar frå politikarane var det ei tid svært usikker på kva veg det ville gå. Ei forhandlingsløysing vart det til slutt – på overtid. Til dette for mange, men og til skuffelse hjå andre i det fleire såg det slik at ein gong må landbruket setja ned foten og seia ”nok er nok” og leggja heile ansvaret for utviklinga innan landbruket over på staten og regjeringa.

Møte med Rogalandsbenken

Etter avtale med formannen på Rogalandsbenken Øyvind Vaksdal, vart det halde møte med benken 11. januar på Stortinget. Desse møtte: Tore Nordtun, Ap, Eirin Sund, Ap, Øyvind Vaksdal, FrP, Kjetil Solvik Olsen, FrP, Bjørg Tørresdal, KrF, Magnhild Meltveit Kleppa, Sp, Hallgeir Langeland, SV – 7 av 13. I frå Rogaland Bondelag møtte fylkesleiari Arna Høyland og org.sjef Svein Helge Harbo. Møtet var svært positiv og ein fekk ein god samtale om fleire av tema så langt timen frå kl 16.00 – 17.00 kunne nyttast.

Hovudtemaet vi tok opp var:

- Omfanget og verdien av jordbruket i fylket
- For dei viktigaste produksjonane innan næringa er Rogaland eit 18 – 20 % fylke. Veksten føregår i stor grad på Jæren – dei andre delane av fylket taper posisjon.
- Primærnæringa sysselsett vel 9.000 årsverk og har ein verdiskapinga på 2,5 til 3 mdr kr. Dette legg grunnlag for ei samla næringsinntekt på rundt 1,5 mdr kr.
- I tillegg har landbrukstilknytta industri ein verdiskaping på 14 mdr kr og sysselsett ca 4.800 personar
- Med sin store produksjon i forhold til folketalet – Rogaland har ca 8,5 % av folketalet – er fylket svært avhengig av at eit samla landbruket har **eit felles marked** og at ein har ordningar som regulerer dette. For mjølk går ca 1/3 av totalproduksjonen til konsummjølk, resten til ost og andre mjølke-

produkt som gir därlegare avkasting jamfört med konsummjølk. Ei oppheving av prisutjamningsordninga for mjølk - PU-ordninga – vil såleis vera katastrofal for rogalandsjordbruket.

Den prosentvis nedgangen av bruk i Rogaland har vore mindre enn elles i landet, men ein ser klare tendensar der landbruksmiljøet i regionar utanom Jæren, vert svekka med aukande konsentrasijs i Jær-regionen. Det er eit stort press på Jæren og skal ikkje dette i neste omgang ramma landbruket, må ein handheva eit sterkt jordvern. Ei klar handheving av grensene for utbyggingsområde i fylkesdelplanen for Nord-Jæren og bru over Gansfjorden er viktige element i dette.

Hovudpunkt i kravet våren 2007

- Fordelinga av BU midlane mellom fylka. Rogaland får vel 7 % av ramma, men har 18 – 20 % av produksjonen.
- Næringa må få fleksible løysingar eller dispensasjonar for eksisterande driftsbygninga ang. kravet om lausdrift frå og med 2024.
- Auka målprisar.
- Auka tilskot til mindre og mellomstore bruk. Strukturtillegg må styrkast i den nedre delen av skalaen. Inntektsauken må i all hovudsak koma gjennom auka budsjettmidlar.
- Styrking av avløysarordningane.
- Større kapitaltilgang slik at dyrevelferd og fornyelse av driftsapparatet kan gjennomførast.
- Behovet for kapital kan ikkje berre løysast gjennom jordbruksavtalen.

Det må ordningar for dette utafor avtalen.

- Bøndene må få behalda verdien av effektivitetsframgangen
- Kostnadsreduserande tiltak – fjerning av avgifter og høgare avskrivinger
- Bøndene må få ta att noko av inntektsgapet i høve til andre grupper. Tillegget må reknast på **kronebasis** og ikkje på prosentbasis ved jamføringa med andre grupper.

Etter oss hadde Vinterlandbrukskulane i fylket ein halv time – dei hadde fått noko tid av vår tid – difor tok vi ikkje opp saka ang. skulane si framtid i noko omfang anna enn at vi uttrykt vår klare støtte til skulane.



Det gjeld å treffa hovudet på spikeren. Frå Open Gard-arrangementet på Toppdal, Brusand

Jordbruksforhandlingane – reaksjon frå Time Bondelag

Etter jordbruksforhandlingane sende Time Bondelag brev til fylkesstyret der dei gir uttrykk for ein viss frustrasjon fordi ein ikkje oppnådde meir i årets jordbruksforhandlingar. Deira utgangspunkt var at det må reagerast meir og hardare både i forkant av forhandlingane og etterpå når resultata ikkje vert betre enn i år sett i forhold til kravet. Frustrasjonen/reaksjonen går mot alle ledd i organisasjonen – også mot lokallaga sjølv.

Time Bondelag målber ein reaksjon som nok fleire har – både enkeltmedlemmer og lokallag/fylkeslag. Det breie engasjementet i organisasjonen ang. forhandlingane startar med studieheftet og studieringar på temaet "Foran jordbruksforhandlingane". Engasjementet i lokallaga har nok dei siste åra vorte noko mindre her. Eit breitt engasjement hjå medlemmene legg eit godt grunnlag for kravdokumentet og heile situasjonen noko studieringane og lokallaga vert inviterte til å koma med forslag på gjen-

nom studieopplegget.

Kvar tredje år gjennomfører organisasjonen ulike tiltak for å setja fokus på dei føreståande forhandlingane. Lokallaga vert trekt inn i dette arbeidet. Opplegget i vår med spørjeundersøkelsen til lokale listetoppar var svært vellykket. (Sjå om-tala ovafor) Oppsummeringa på landsbasis viser at ein neppe noko år tidlegare har hatt så stor aktivitet i forkant av forhandlingane og så mykje omtale i ulike media om forhandlingane og forventningane på forhand som i år.

Både i 2006 og i år var forventningane til forhandlingane store med tilsvarande skuffelse når ein ikkje nådde så langt som ein håpte. Politikarane var sjølv med og skrudde opp forventningane. Vi trudde på dei og brukte det fullt ut og det kunne ikkje vera bondelaget si oppgåve å trekka ned forventningane politikarane sjølv signaliserte.

På enkelte punkt er Time Bondelag sine synspunkt noko av dei same som Sør-Trøndelag Bondelag har i sitt notat

av 28. juni i år – sjå omtalen nedafor.

Fylkesbondelaget såg positivt på Time Bondelag engasjerte seg og tok opp saka. Styret nytta innspelet frå Time som utgangspunkt for å få ei drøfting av saka innan organisasjonen og tok ho opp under leiarmøtet i slutten av oktober. Her gjekk leiaren i Time Bondelag Livar Nedrebø meir gjennom grunnlaget for innspelet før nestleiaren i NB Eli Reidstad kommenterte saka nærare.

Innspelet frå Time vil nok og ligga i bakhovudet når styret skal drøfta opplegg og krav i samband med jordbruksforhandlingane våren 2008. I svarbrevet til Time Bondelag peikar fylkeslaget på at det er viktig å samla ressursane innan bondelaget og motivera medlemmene til eit ennå breiare engasjement for å få forståelse hjå folket og i det politiske miljøet for landbruket sine behov og krav. Ein er såleis langt frå ferdig med problemstillingane Time tek opp.

Din advokatkontakt i Nord-Rogaland

ADVOKATENE

VIKSE, HAUGLAND, BERGE OG BACHMANN

MEDLEMMER AV DEN NORSKE ADVOKATFORENING - KONTORFELLESSKAP

Sørhauggt. 77, (Markedet 5. etg.) Boks 10, 5501 Haugesund

www.advokateneimarkedet.no

**Landbruksjus, (fast eiendoms rettsforhold, odelsrett,
konsesjonslov, tomtefeste, ekspropriasjons- og bygningsrett,
m.m.), arve- og skifterett, erstatnings- og forsikringsrett,
gjeldsforhandlinger og alminnelig praksis.**

Advokat Bjørn O. Vikse

Tlf.: 52 70 87 50
Mobil: 950 42 999
bjorn.o.vikse@adv-vhbl.no

Advokat Jens Otto Haugland
Møterett for Høyesterett

Tlf.: 52 70 87 55
Mobil: 901 24 723
jens.otto.haugland@adv-vhbl.no

Advokat Ole Johan Berge

Tlf.: 52 70 87 60
Mobil: 917 96 357
ole.johan.berge@adv-vhbl.no

Advokat Trond Jarle Bachmann

Tlf.: 52 70 87 57
Mobil: 916 77 877
trond.jarle.bachmann@adv-vhbl.no

Virkemiddelbruken i landbruket

Etter jordbruksforhandlingane våren 2007 tok Sør-Trøndelag Bondelag opp ein del problemstillingar kring bruken av virkemidla innan norsk landbrukspolitikk. Det vart stilt ein del spørsmål ved bruken av virkemidla. Notatet av 28.06.07 frå Sør-Trøndelag Bondelag var sendt til Norges Bondelag med kopi til fylkeslaga.

Nokre av hovudpunktene i Sør-Trøndelag sine vurderinga går fram av følgjande punkt henta frå notatet deira.

1. "Vi må sikre at vi ikke reduserer areal bruk til jordbruksformål. Dette gjelder fjell og skogsbeite, innmarksbeite og dyrka jord. Kulturlandskapet må holdes ved like og det er det kun et aktivt landbruk som kan sikre. I tillegg til økonomiske rammebetingelser berører også dette rovdyrpolitikken.

2. Vi må sikre stabile og gode rammebetingelser for de som ønsker å satse på landbruket med tilknytta næringer som levevei. Dette innebærer kanskje en større grad av forutsigbarhet i virkemiddelbruken, og at denne gruppe brukere prioriteres høyere enn rene hobbybruk og brukere som er i avviklingsfasen. Virkemidler som er effektive kan være bunnfradrag, solide investeringsvirkemidler, stabile og gode avløserordninger, framfor generelle inntektsvirkemidler som virker likt på alle bruk. Det må være mulig å reise en slik debatt selv om det vil ha betydning for strukturen framover.

3. Vi må sikre at dagens fordeling i landbrukspolitikken opprettholdes og at konkurransevilkårene ikke forskyves i favør eller disfavør i ulike deler av lan-

det. Heri ligger en bevisst bruk av fraktordninger og distriktstilskudd.

4. Vi må få til et betydelig løft og bedre målretting når det gjelder satsing på nye næringer. En del av disse virkemidler trenger ikke gå over jordbruksavtalen, jfr. de midler som er stilt til rådighet for satsning på miljøvennlige energikilder. Det må også lages en eksportstrategi for landbruket. Norge er allerede en betydelig pelsprodusent på verdensmarkedet og det bør være mulig også å finne andre produkter der vi er konkurransedyktige. Landbruket har potensial til å bli en betydelig energileverandør, en betydelig reiselivsaktør og en betydelig leverandør av ulike tjenester til samfunnet."

Noko av målet for Sør-Trøndelag var at Norges Bondelag skulle laga eit notat for å få ein debatt i organisasjonen på desse tema. Til ein viss grad går dette inn på noko av dei same punkta styret i Rogaland Bondelag har vore opptekne av ut frå spørsmålet om **Kor vil vi hen med norsk landbruk og landbruket i Rogaland?** - og elementa i styret sin uttale til jordbruksforhandlingane våren 2007. (Sjå lengre framme i årsmeldinga.)

Til den årlege leiarkonferansen Norges Bondelag har først i november, vart det i år lagt fram to grundige notat frå Norges Bondelag der dei tok utgangspunkt i innspelet frå Sør-Trøndelag.

- Innretning av virkemiddelbruken
- Jordbruksavtalesystemet

Under drøftinga av innspelet i fylkestyreto støttar styret signalar i notat frå Sør-Trøndelag Bondelag, men dei ønskte ikkje å gå inn for at det skal utarbeidast

ein heilt ny landbrukspolitikk, men at bruken av virkemidla vert drøfta og gjerne prioriterte på ein anna måte. Etter styret si vurdering bør styret i Norges Bondelag generelt ta slike innspel frå fylkeslaga alvorleg då det går på respekten overfor fylkeslaga sitt arbeid. (Uttrykt før notata førelåg.)

Styret meinte at organisasjonen alltid må vera villeg til å drøfta bruken av virkemidla innan norsk landbrukspolitikk, men at viktige mål må stå fast. Døme på slike mål etter fylkesstyret si vurdering er:

- Eit småkalalandbruk over heile landet
- Ei inntektsutvikling som andre grupper i samfunnet
- Busetnad og verdiskaping i heile landet
- Oppretthalda kulturlandskapet og halda all jord i hevd
- Meir kapital til fornying av driftsapparatet i jordbruksavtalesystemet

Meir konkret endring og bruk av dei ulike virkemidla vil styret koma tilbake til i samband med utarbeidingsa av fylkeslaget sin uttale til jordbruksforhandlingane 2008.

Med grunnlag i drøftingane i styremøtet, notata frå Norges Bondelag og innspel frå styremedlemmer i ettertid, tok styret initiativ til å bruke hovuddelen av eit styremøte på nyåret 2008 til ei grundig gjennomgang av viktige element i virkemiddelbruken innan norsk landbrukspolitikk. Fagsjef Anders Huus i Norges Bondelag innleia til desse drøftingane.

Omsetning av mjølkekvote

Utviklinga i Rogaland

Som grunnlag for høyinga hadde fylkeslaget fått tilsendt rapport frå Norges Bondelag. I denne vart situasjonen i fire fylke – Vest-Agder, Oppland, Sogn og Fjordane og Troms – særleg omtalt. Ut frå situasjonen i desse fylka konkluderer utvalet med at det ikkje har vore noko klar flytting av mjølkekvote frå distrikta til sentrale område. Ut frå enkle vurderingar fylkeslaget har gjort for Rogaland er situasjonen annleis her og særleg når ein går ned på enkelte kommunar. For Nord-Rogaland sin del

har Tysvær kommune hatt heller stor reduksjon i kvoten heile perioden frå 1999 til 2006, medan kommunar på Jæren og særleg Hå, har hatt ein klar auke på ca 3,7 mill. liter i same periode.

Ved å deler perioden det har vore kjøp og sal av kvote, kan ein sjå at dei første 4 åra var det større bevegelse av kvote mellom kommunane, medan dette har roa seg dei siste 2 - 3 åra.

Totalt sett har det i **Nord-Rogaland** vore reduksjon i samla kvote i alle kommunane. I **Ryfylke** har det jamt over vore reduksjon av kvoten og særleg dei

første åra. Frå 2004 og fram til i dag har reduksjonen vore mindre medan sterke jordbrukskommunar som Finnøy og Hjelmeland har hatt auke.

For kommunane i **Dalane** var det heller stor reduksjonar dei første åra, med unnatak for Bjerkreim som berre hadde ein mindre reduksjon på 0,5 % desse åra. I løpet av den siste perioden har det vore auke i kvoten i tre av kommunane, medan Lund har hatt reduksjon også desse åra.

Situasjonen for kommunane på **Jæren** er meir variert. Kommunane på

Nord-Jæren hadde heller store reduksjonar dei første åra, men har ei meir stabil utvikling dei siste. Kommunane på flat-Jæren minus Klepp, men inkludert Gjesdal har hatt auke dei siste åra. Tenden er at kommunar der landbruket står sterkt og som har eit godt husdyrmiljø har hatt auke.

Eit sterkt husdyrmiljøet og vilje til sat sing hjå mange bønder på Jæren, har ført til at prisen på den frie kvoten har vore svært høg - 9 – 10 kr literen. I frå bønder i Nord-Rogaland har det kome reaksjonar på at dei er i det same geografiske området for kjøp og sal av kvote som Jæren. På grunn av det må dei konkurrera med Jær-bøndene om kjøp. Reaksjonen er særleg stor når dei viser til at prisen på den frie kvoten i nabokommunane i Hordaland ligg på ca det halve av prisen i Rogaland. I frå dette området, men og frå andre distrikt i fylket, var det i lokallaga sine fråsegn til jordbruksforhandlingane 2007, gitt uttrykk for aukande ønske om at kvoten må verta verande i bygda/kommunen. Først og fremst fordi at det faglege miljøet ikkje må verta ytterleg svekka ved å la kvoten gå til andre delar av fylket. Eit måte å imøtekoma dette på er at ein under jordbruksforhandlingane fastsett ein **makspris** pr liter for den frie kvotedelen

– t.d. det doble av prisen på den statlege delen.

Med utgangspunkt i at Rogaland er det største mjølkefylket med nær 20 % av samla produksjon, peika fylkesstyret i uttalen sin at det burde vore naturleg for arbeidsgruppa å valt ut Rogaland som eit av referansefylka. Med utgangspunkt i at Rogaland ofte vert vurdert som eit Norge i miniatyr, ville ein fått eit breitt bilet av effekten ved kjøp og sal av kvote mellom ulike geografiske område etter kor steikt landbruket står og utviklinga i distrikt jamført med sentrale område. Ut frå den enkle vurderinga fylkesbondelag har gjort, er det grunn til å tru at konklusjonane for Rogaland ville vore noko annleis enn for dei fire referansefylka som er valde. Ein ville truleg sett ein trend i at kommunar med eit sterkt produksjonsmiljø trekkjer til seg kvoter frå resten av fylket og at det er ein samanheng mellom høg gjennomsnittskvote og auke i kvote pr bruk.

Ordninga med kjøp og sal av kvote bør oppretthaldast

Rogaland Bondelag støttar konklusjonane til fleirtalet i rapporten om å fortsetja med kjøp og sal av kvote. Ved ei evt. oppheving av ordninga, er fylkeslaget redd for at ein til ein viss grad, vil

stoppa utviklinga hjå mange enkeltbruk og nærmest tvinga dei som vil utvida produksjonen sin, til å gå i samdrift. Det er klare landbrukspolitisk mål om at ein skal ha ein variert bruksstruktur over heile landet og ei styrking av familiebruket. Bruk av virkemiddel der ein gjer det nærmast uråd for den enkelte bonden å utvikla si eiga drift og indirekte fører til etablering av fleire samdrifter, er fylkeslaget redd ein over tid vil fjerna vesentlege element i bredden av norsk landbruk.

Fylkesstyret understreka på nytt at kjøp av kvote må verta utgiftsførbart.

Effektiviseringsvinst må tilfalla næringa

I hovudsak er det staten som i dag hankar inn vinsten ved rasjonaliseringa innan landbruket. Dette bør det verta ei endring på slik at bøndene sjølv må få ta større del i denne vinsten. Viktig for heile mjølkeproduksjonen er at den totale lønnsemada i produksjonen må betrast vesentleg og særleg for dei små og mellomstore brukar. Det må kombinerast med styrta makspris for den frie kvoten.

Geit

Kvotetordninga for geitemjølk bør og oppretthaldast.



Fagkunnskap for framtida

Alle studia ved HLB er samlings- og nettbaserte
- lette å kombinera med jobb/eiga verksemd.

Fagtildøpet 2008/2009

- Landbruksøkonomi og leiing
 - Husdyrproduksjon
 - Handlingskompetanse
 - Landbruksteknikk

*Alle faga går over to vintar (september/oktober – april/mai)
og gir kvar 60 studiepoeng*

Meir informasjon på www.hlb.no

HLB er ein offentleg godkjend høgskule.

Høgskulen for landbruk og bygdenæringer BA

Tårnvn 9, Nærlandparken, 4365 Nærø
Tlf 51 79 94 00 Fax 5179 94 01
E-post: post@hlb.no
www.hlb.no



Skaff deg agronomkompetanse på deltid

Skuleåret 08/09 på Nærland og Helleland

Modulane kan takast enkeltvis eller samla

Meir informasjon på www.vlj.no

Søknadsfrist 1. mai

Vinterlandbrukskulen på Jæren

Tårnvn. 9, Nærlandparken, 4365 Nærø
Tlf. 51 79 94 00 Fax 51 79 94 01
E-post: post@vlj.no
www.vlj.no

Økologisk matproduksjon

Regjeringa sett i mars 2006 ned ei arbeidsgruppe for å sjå på utviklinga av økologisk matproduksjon. For å gje innspel til denne gruppa vart det sett ned eit eige utval – Jordbruksgruppa - der avtalepartane og Oikos var representert. Denne gruppa sine innspel var sendt ute på høyring.

Rapporten innehold forslag til aktuelle strategiar og tiltak retta mot primærproduksjon for å nå Regjeringa sitt målsetting om 15 % økologisk matproduksjon og forbruk i 2015.

I 2007 er om lag 3,5 % av landets jordbruksareal økologisk dreve. Det er store forskjellar rundt omkring i landet, Rogaland har bare 0,6 % økologisk dreve areal, i Sør-Trøndelag er 6,4 % av arealet omlagt til økologisk drift. Jordbruket i Rogaland står føre store utfordringar dersom dei nasjonale måla skal nåast også i Rogaland.

I uttalen peika fylkesbondelaget på følgjande punkt:

- Rogaland Bondelag er positiv til økologisk matproduksjon og ser det som viktig at norsk landbruk dekkjer det nasjonale behovet for økologisk produserte matvarer.
- Økonomien i produksjonen må berra, men på sikt må den koma via høgare priser i markedet for økologisk produserte varer. Produksjonen må bera seg sjølv økonomisk.
- Det er totaløkonomien som er avgjerande for omlegginga skal lukkast.
- Avsette midlar til økologisk produksjon – også prosjektmidlar – må framover i større grad vera nytt til tiltak opp mot aktive bønder som driv økologisk matproduksjon.
- Det må tilførast friske midlar til omlegging og støtte til økologisk drift må ikkje tas frå konvensjonell landbruksdrift.
- Den totale ramma for fylkesvise BU-midlar må aukast for å følgja investeringsbehovet innan økologisk land-

bruk. Det må vera lettare å imøtekoma nye krav til ombygging av fjøs, m.m.

- Innan sauehaldet må ein sjå om regelverket ikkje kan endrast slik at t.d. lam som vert slakta rett frå heiebeite, kan reknast som økologisk produksjon.
- Kravet om at slaktekyr må vera fødde i økologisk godkjent buskap vil føra til store utfordringar på logistikken, fordelinga og prisene på mordyra.
- Kravet om 15 % økologisk produksjon innan 2015 må vera ei nasjonal målsetting for landbruket sett under eitt. Ein kan ikkje ha same målsetting for alle landbruksprodukt i alle landsdelar. Døme: I store delar av Rogaland vil det næraast vera uråd å dyrka potet økologisk. Det har med klima å gjera. I Rogaland er klima rimeleg fuktig og då trivst tørråtesoppen godt.

Fordelinga av BU-midlane mellom fylka

I frå Norges Bondelag fekk fylkeslaget oversendt til uttale ei innstilling ang. fordeling av dei fylkesvise BU-midlane.

Rogaland Bondelag har ved mange høve peika på at Rogaland får mykje for liten del av BU-midlane i forhold til produksjonsomfanget. Det har det vore brei semje om både frå FMLA og Innovasjon Rogaland. Produksjonen i fylket er 18 – 20 % for dei fleste viktige husdyrproduksjonane, men fylket har ikkje fått meir enn 6 – 8 % av midlane. Fylkeslaget var skuffa over at dette heller ikkje i denne innstillinga, var retta opp sjølv om det heiter at aktiviteten i fylka skulle vektleggjast.

I uttalen sin minna styret om at mjølkeproduksjon og fjørfehaldet har klare krav over seg ang. hald av desse dyra. Dette krev store investeringar. For mjølkeproduksjonen vart det bygd mykje nye fjøs i 70- og 80-åra. Desse bygningane krev etterkvert utbetringar og med kravet om lausdrift over seg, er det mange som er i ein svært vanskeleg situasjon. Rett nok er det noko nybygging av fellesfjøs, men vurderer ein situasjonen på dei mange middelst store brukka er det svært lite som skjer av fornying

– sjølv på Jæren. Ein vesentleg grunn er at det ikkje er midlar nok.

Tal gjennom mange år har vist at soknadsomfanget er langt større enn tilgjengelege midlar. Dei siste åra har berre ca 2/3 av det det er søkt om fått. I tillegg veit ein at mange har søkt, men ikkje fått noko forutan at fleire som føretak utbygging ikkje tek brytet med å søkja om BU-midlar fordi dei veit at dei likevel ikkje får om dei søker. Produksjonen innan landbruket er viktig for verdiskapinga i fylket. Det er stort behov for fornying av driftsapparatet skal dei mange mindre og mellomstore brukka kunna oppretthalda produksjonen sin.

Rogaland Bondelag streka og sterkt under at Rogaland ikkje er det same som Jæren, men at nær halve produksjonen i fylket vert produsert i område som på mange vis har ei ”negativ” utvikling ang. landbruket. Det er behov for investeringshjelp for å oppretthalda landbruket og byggja ut nye landbruksbasserte næringar også i desse andre delane av fylket - Nord-Rogaland, Ryfylke og Dalane. Etter styret si vurdering gjer ein desse delane av fylket urett når ein legg

opp fordelinga av midlane mellom fylka og vurderer forholda i desse delane av fylket til å vera samanfallande med situasjonen på Jæren.

Styret peikar vidare på at eit aktivt Jær-jordbruk basert på mindre og mellomstore bruk, er viktig for at Jæren fortsatt skal kunna vera spydspiss og pådrivar for landbruket i dei andre delane av fylket framover.

Styret fann det framlagde forslaget til fordelingsopplegg komplisert og vanskeleg å forstå fullt ut og fann det difor vanskeleg å koma med konkrete forslag til endringar. Styret ba i staden Norges Bondelag ta med seg synspunkt våre og gjera sitt til at Rogaland vert tildekt ein større del av dei totale BU-midlane og då særleg med grunnlag i produksjonsomfanget og utfordingane husdyrhaldet har med vekt på krava mjølkeproduksjonen og fjørfenæringa står overfor framover.

Gjennom den nye fordelinga av midlar var det begrensna betringar for Rogaland i tilgangen på midlar.

Strategien for tildelinga av BU-midlane i Rogaland

I arbeidet med utforminga av strategi for Landbruksbasert næringsutvikling i Rogaland 2007 – 2009 – føretok Rogaland Bondelag m.a. følgjande innspel:

- Det er spesielt positivt at familie-jordbruket er spesielt nemnd og at ein med det gir uttrykk for fortsatt satsing på dei mellomstore bruk der familiene/bonden sjølv driv garden og lever av den.
- Når det gjeld å bruken av BU-midlar til produksjonsvolum over 400.000 1

mjølk, må dette ikkje verta for fast bunde. Fylkesstyret støttar formuleringsa – vert derfor normalt ikkje prioritert.

- Ved oppføring av større bygg føreslo RB at det vert opna for bruk av BU-midlar til å engasjera ein byggeleiari under planlegginga og oppføringa av bygg. Erfaringar viser at det ofte er overskridingar i desse tilfella og ein erfaren byggeleiari kunne truleg hatt betre kontroll på prosessen.
- Det bør opnast opp for å bruka BU-midlar til oppføring av gjødsel- og

grovforlager både ut frå faren for forureining på grunn av gamle lager, men og at det vil vera med å hjelpe til å oppretthalda drifta på mellomstore bruk.

- I planen vert mjølkeproduksjon i Dalane, Ryfylke og Haugalandet gitt prioritert. Etter fylkesstyret si vurdering må ein ikkje følgja region-/kommunegrensene for sterkt, men at ein for Jæren får inn ei formulering om at svake område innan Jæren og vert prioritert.

Endring av landbruksvikarordninga

Under jordbruksforhandlingane våren 2007 var det semje om at den kommunale landbruksvikarordninga skulle flyttast over til avløysarlag. Styret i Rogaland Bondelag hadde dei nye forskriftene til uttale og vedtok følgjande merknadar:

- Etter styret si oppfatning av forskriftena er det opp til avløysarlaga om dei vil gå inn i ordninga eller ikkje. Det bør vera likt for alle avløysarlag slik at

ein får eit likt opplegg uavhengig av kor ein er.

- Høve til bruk av familiemedlemmer ved sjukeavløysing må ikkje reduserast eller fjernast.
- Gjennom oppleget må ansvaret for opplæring av landbruksvikarar vert klart definert. Det bør følgjast med midlar til dette.

- Kommunane må fortsatt ha ansvar for å bevilga pengar til landbruksvikarordninga.
- Det bør gjennomførast ei ryddig av omlegginga av ordninga i forhold til kommunalt tilsette landbruksvikarar.

Utdanningsprogram naturbruk

Samspel med naturen

Tilbodet skuleåret 2008-2009:

Vg 1 naturbruk

Vg 2 landbruk og gartnernærings

Vg 2 heste- og hovslagerfag

Vg 2 anleggsgartner- og idrettsanleggsfag

Vg 3 landbruk og husdyrhald

Vg 3 naturbruk (studiekompetanse)

30 timars kurs allmenn påbygg (studiekompetanse)

Avdeling for tilrettelagt individuell opplæring

Elevar på Vg1 naturbruk har mulighet til å fordjupe seg innan enten hest, anleggsgartner, landbruk eller friluftsliv. Alle dei fire retningane kan føre til studiekompetanse, agronom eller ulike fagbrev.

Vaksenopplæring foregår i regi av RKK avdeling Øksnevad. Informasjon om kurstilbodet finn du på skulen si heimeside.

Ta kontakt med skolen for meir opplysningar:

Tlf 51 78 80 00 eller

e-post oksnevad-vgs@rogfk.no

Søknadsfrist ordinære kurs: 1. mars

www.oksnevad.vgs.no



Bruk av SMIL-midlar til attstøyping av gjødselkommar

Sandnes Bondelag tok denne saka opp med Rogaland Bondelag i november 2007. Det vart referert til at Fylkesmannen landbruksavdelinga i Rogaland ikkje vil godkjenna at SMIL-midlar vert nytta til dette formålet.

Saka vart drøfta i styret og i brev til FMLA Rogaland gav styret innleiingsvis uttrykk for at ein generelt er glad for at det vert nøyne vurdert kva konkrete tiltak midlar over jordbruksavtalen vert nytta til. Men med grunnlag i forskriftene om tilskotet til spesielle miljøtiltak i jordbru-

ket – både ut frå formålsparagrafen og paragraf 5, 1. ledd – oppfordra styret FMLA i fylket til å vurdera denne saka på nytt. Etter styret si vurdering ligg dette tiltaket innafor SMIL-ordninga.

Fylkesstyret såg dette og som eit viktig miljøforebyggjande tiltak for å hindra større og svært ueheldige punktutslepp. Det vart og vist til at Aksjon Jærvassdrag og prosjektet Frivillege tiltak i landbruket på Jæren, har sett soknelys på dette og i sluttrapporten for prosjektet utgitt hausten 2007, vert det oppmoda til fort-

satt engasjement på området.

Ut i frå den breie faglege vurderinga om at dette er eit miljømessig viktig tiltak det bør arbeidast aktivt med og at det ligg innafor forskriftene, rådde Rogaland Bondelag sterkt til at det vert høve til å bruka SMIL-midlar til dette. Reint praktisk kan det gjerast ved at det vert yt et fast beløp pr port som vert støpt igjen eller stengd på anna godkjent måte.

Innspel til programarbeidet for fylkespartia

I samband med arbeidet til dei politiske partia i Rogaland med programmet til fylkestingvalet i haust, utarbeidde Rogaland Bondelag ei momentliste med viktige saker for landbruket i Rogaland. Det vart teke omsyn til kva saker som er fylkespolitikarane sitt ansvarsområde.

Brevet vart i hovudsak utforma slik:

Rogaland er landets fremste landbruksfylke. Gode klimatiske forhold, eit aktivt fagmiljø og lange tradisjonar er grunnen for det. I fylket er det ca 5.300 gardsbruk. Verdiskapinga i primærnæringa i fylket er 2,5 – 3 mrd og i tilknytta industriverksemder ca 14 mrd. Rogaland har 9,7 % av jordbruksarealet i landet. Produksjonen er innan dyrehald frå ca 18 % til 30 % av landet (mjølk/egg), og innan planteproduksjon varierer produksjonen frå 6 % til 80 %, - potet/agurk.

Rogaland er eit Norge i miniatyr. Innan turistnæringa, som er veksande i fylket, er det viktig å ha eit levande landbruk i heile fylket. Det er berre eit aktivt landbruk som kan hindra gjengroing og som held kulturlandskapet opent og fint. Med auka ferdsel ute i naturen må det settest fokus på ansvar, pliktar og rettar ved ferdsel på inn- og utmark. Det er landbruket som er den viktigaste næringssgreina i bygdene og som opprettheld busettinga der.

Om lag 10 % av arealet i Rogaland er dyrka eller dyrkbar jord. Rundt dei fleste tettstadane i Rogaland er delen dyrka/dyrkbar jord mykje høgare. Dette er ein ressurs som må forvaltas med re-

spekt og som ikkje er fornybar. Fylkesdelplanen for langsiktig byutvikling på Jæren er eit viktig styringsreiskap innan jordvern i fylket.

Matfylket Rogaland er eit varemerke. Det inneber at det skal satsast på mat i Rogaland, både frå land og sjø. Det vert bygt opp nettverk mellom produsentar, foredlingssindustrien, forsking, marknadsføring og fleire for å få større verdiskaping. Større bevistgjering av mat som eit råstoff til innovasjon vil gje resultat. Det er det tradisjonelle landbruket som legg grunnlaget for nye arbeidsplassar innan vidareforedling. Det er den enkelte bonde som igjen legg grunnlaget for satsinga som er på mat i Rogaland.

Landbruket er heile tida i endring. Då er det viktig med kompetansebygging. Nye brukarar må ha kunnskap om næringa, agronomi og driftsleiring. Etablerte brukarar må få høve til å skaffa seg fagleg påfyll. Vidaregåande skular, Høgskulen Landbruk og Bygdenæringer og UiS må motiverast og brukast innan utdanning og kompetansebygging. Viktige satsingsområde:

- Respektera langsiktig grense for landbruk som er lagt i fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren.
- Følgja opp nasjonal målsetting om halvering av forbruk av dyrka jord innan 2010
- Fortsetja arbeidet med bygging av merkevaret Matfylket Rogaland
- Etablira og utvikle ”Måltidets hus” til eit fagleg knutepunkt også internasjonalt

- Byggja nettverk innan FOU, produksjon, foredling og marknad.
- Bygging av merkevare for lokale produkt.
- Halda fokus på verdiskaping i det tradisjonelle landbruket som grunnlag for nye arbeidsplassar innan vidareforedlinga.
- Byggja nettverk for å auka kompetansen innan nisjeproduksjon, lokal foredling, gardsturisme og økologisk gardsdrift.
- Utvikla fagbrev innan landbruk på vidaregåande skular.
- Deler av studiet - den kliniske delen - ved veterinærhøgskulen må leggjast til fylket.
- Oppretthalda eit godt veg- og kommunikasjonsnett i fylket

Dette var sendt til alle partia i fylket. I tillegg hadde fylkesleiar og org. sjef møte med programkomiteen til Rogaland KrF.

Bruk av ledige næringsbygg i landbruket

På grunn av strukturendringa m.m. innan landbruket har det i heile fylket vorte ståande tome driftsbygningar og andre næringsbygg tilknytta landbruket.

Dette er eit spørsmål som har vorte drøfta av og til utan at det har vorte teke opp direkte. Saka var og opp på konferanse 13. nov. 2006 på Hotell Alstor ang. Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren. Styret sette ned ei arbeidsgruppe med følgjande personar for å kome med forslag til blant anna innspeil ved revidering av fylkesdelplan for landsiktig byutvikling:

Arnstein Gilje, leiar

Yvonne von Bentum, FMLA

Leidulv Harboe

Reidun Oline Skadsem

Følgjande mandat vart gitt av styret:

"Med grunnlag i endring av bruksstruktur innan landbruket, danning av samdrifter og nedlegging av drifta på bruk skal arbeidsgruppa danna seg eit best mogleg bilet av omfanget av ledig driftsbygningar eller andre næringsbygg innan landbruk og gartneri. Med grunnlag i det skal gruppa koma med forslag på korleis ein skal handtera slike ledige bygg.

Gruppa skal koma med innspeil på kva alternativ næringsaktivitet ein bør kunna nytte/gi tillatelse til i desse bygningane til og kva tid ein bør gå inn på saneringstiltak. Bør det over jordbruksavtalen eller via andre kilder gis støtte til ei slik sannering?

Arbeidsgruppa skal og gjera seg kjent med om tilsvarende arbeid er utført i andre fylket og om Norges Bondelag har vurdert denne problemstillinga."

Arbeidsgruppa la fram følgjande innstilling, som styret sluttar seg til:

Innafor langsiktig grense for landbruk etter definisjonen i fylkesdelplanen

- Sentrumsnære driftsbygningar som er tome, bør kunna nyttast til næringsaktivitetar i avgrensaa omfang. Næringsaktiviteten bør vera av ein slik art at primærlandbruket minst mogleg vert forstyrra. Dersom det vert gitt høve til å nyta ledige bygningar til anna næring bør det stillast krav til estetikk og bruk. Det må setjast opp klare avtalar på at det ikkje er mogleg å utvida verksemder ut over eksisterande bygningars, og at aktiviteten skal vera innvendig. Dersom løyve vert gitt



Når nye bygg vert ført opp vert andre ledige. Kva skal vi gjera med dei? Foto: Bondevennen

må trafikkale forhold og støy vurderast særskilt. Det er kommunen som godkjenner bruksendring av bygningar, og gir regelverk for bruk. I samband med utarbeiding/revidering av kommuneplan bør det lagast reglar for dette området.

- Driftsbygningar som er tome og ligg innafor langsiktig grense for landbruk eller i typisk landbruksområde skal brukast til å produsera mat i. Det er ikkje ønskeleg at tome bygningars i desse område vart omregulert til anna næring. Ved strukturrasjonalisering, eller annan grunn til at bygningane vert uaktuelle for vidare bruk til matproduksjon, bør desse bygningane fjernast. Å fjerna gamle driftsbygningar er til vanleg ein omfattande og kostbar handling. Bygningsavfall skal deponerast på godkjent mottak, til dømes er betong spesialavfall og skal behandles særskilt. Det bør etablerast eit stimuleringstilskott til fjerning av tome driftsbygningar. Regionalt miljøprogram og SMIL-midlar er ordningar som bør kunna fanga opp dette behovet.

- Fjerning av tome driftsbygningar skal ikkje resultera i frådeling eller byggleiye for ny bustad på tomta.
- Driftsbygningar som ligg innanfor langsiktig grense og i kulturlandskapsområde eller i friområde og som er viktig for opplevinga av kulturlandskapet og av gardstun bør bevarast. Det bør vera mogleg å etablira verksemder i desse bygningane som passar inn i- og er i tråd med bruken av området. Regionalt miljøprogram og SMIL-midlar kan vera med og motivera for vedlikehald og alterna-

tivt bruk som inngår i ein bruksplan for området.

- Fylkesmannen Landbruksavdelinga har i samband med prosjekt Bynaert landbruk utarbeida forslag til retningslinjer for bruk av tome bygningars til andre verksemder. Desse retningslinene kan godt nyttast i vurdering av godkjenning til andre verksemder.

Tome driftsbygningar som ligg utanfor langsiktig grense for landbruk og i område der landbruk er den viktigaste næringsverksemda.

- I fleire område i Rogaland er det behov for ny næringsverksemde. Som hovudregel skal anna næring enn landbruk etablerast på areal avsett til næring. Tome driftsbygningar kan nyttast ved oppstart av bedrifter for å få verksemda i gang. Det må utarbeidast regelverk for bruk av slike bygningars i kvart enkelt tilfelle. Dersom løyve vert gitt må trafikkale forhold, støy og utslepp av gass vurderast særskilt. Det er kommunen som godkjenner bruksendring av bygningars, og gir regelverk for bruk. I samband med utarbeiding og revidering av kommuneplan bør det lagast reglar for dette.
- Ved fjerning av tome driftsbygningar bør regionalt miljøprogram og SMIL-midlar kunna nyttast som stimuleringsstilskott.

Innstillinga styret sluttar seg til er sendt vidare til orientering og oppfølging til

Norges Bondelag, Fylkesmannen i Rogaland Landbruksavdelinga, Fylkeskommunen og til kommunane i Rogaland.

Opplegg i samband med fylkestingsvalet 2007

I første omgang tenkte fylkeslaget å gjennomføra ein spørjeundersøkelse med dei mest sentrale kandidatane frå dei ulike partia til fylkestingsvalet. Ein ville då ta utgangspunkt i dei mange positive signala om at Rogaland skal vera eit matfylket og prøva å få fram kva politikarane meir konkret meiner med det. Tema ein ville prøva å fokusera på var:

- Nedbygging av jordbruksjord i fylket og sett med utgangspunkt i Fylkesdelplanen for byutviklinga på Nord-Jæren.
- Verdien av å ha eit aktivt jordbruk over heile fylket.
- Fylkespolitikarane sitt ansvar for kommunikasjonen i heile fylket.
- Kva legg politikarane i begrepet "Matfylket Rogaland" – eit begrep som går igjen fleire stader og spesielt i gjeldande Fylkesplan.

Etter ei tid fann ein ut at det ville vera vanskeleg å få gjennomført dette opp-

legget på ein fullgod måte. Det vil krevja store ressursar for å få fram gode spørsmål.

I staden kom ein til at ein ville ta kontakt med redaksjonen til NRK- Rogaland om å få til eit redaksjonelt samarbeid med dei gjennom deira utspørjingsprogram av aktuelle kandidatar i forkant av fylkestingsvalet. Primært ønskjer ein å knytta det opp mot TV-sendingar, men vil også vera positiv til opplegg via radioen.

Det vart teke kontakt med NRK- lokalradio/TV og saka vart drøfta på eit eige møte med redaksjonen. Opplegget var at Bondelaget skulle koma med tips til NRK om tiltak/tema som kunne vera aktuelle for dei i deira oppslag enten i lokal-TV eller i -radioen. Det vart sendt brev til lokallaga om dette og styremedlemmene drøfta saka med lokallaga gjennom sine kontaktar med dei.

Ein del innspel kom, men det vi klarte og det med klem, var Arnstein Gilje sitt utspel ang. jordvern og då kom-

binert med opprettning av storkommune dersom ein ikkje fekk til eit betre jordvern enn i dag. Nokre få sentrale politikarar reagerte negativt dei første dagane då dei hadde vanskar med å ta hovdupoenget med utspelet – eit slag for jordvernet. Fleire av desse har ein hatt ekstra kontakt med med, både frå kontoret eller av Arnsteinm Gilje. Hjå folk flest er det nok og ein del som har festa seg for sterkt med storkommune-elementet i utspelet og nærmast oversett hovudelementet – jordvernet. Stavanger Aftenblad hadde fleire oppfølgingar av saka. Det førde og til at fleire andre media tok opp saka t.d. NRK, Jærbladet, Nationen, Bondevennen. Både i Stavanger Aftenblad og i Bondevennen vart utspelet omtalt på leiarplass og då med svært positive vinkling sett frå RB si side. Reaksjonane har vore ulike, men slik det vart lansert sette RB jordvernet på dagsordenen.

VIERDAL ADVOKATFIRMA AS



TELEFON 51 91 75 00

KLUBBGATEN 6 • POSTBOKS 719, 4003 STAVANGER • TELEFAKS 51 91 75 01

e-post: kontoret@vierdal.no • www.vierdal.no

VI KAN LANDBRUK!

FAST EIENDOM • ODELSRETT • SKATTERETT • ARV/GENERASJONSSKIFTE

• SKIFTEOPPGJØR • EKSPROPRIASJON/SKJØNN • ERSTATNINGER

• GJELDSFORHANDLING

ALMINNELIG PRAKSIK.

ADV. KÅRE VIERDAL, ADV. PAUL AAKRE, ADV. FREDRIK BIE, ADV. FLEMMING M. KARLSEN

• ADV. HEGE OFTEDAL • ADV.FLM. RAGNHILD PEDERSEN, ADV.FLM. EIVIND SVERDRUP •

I KONTORFELLESKAP: ADV. KRISTIAN MONSEN.



4360 Varhaug
Tlf. 51 43 09 59 - 975 40 520

**Forskaling og støying - Betong- og trearbeid
Salg og montering av elementer
- Armering - Tegning**

Organisasjonsarbeidet

Utveksling med Hedmark	s 28
Strategi for informasjonsarbeidet til Rogaland Bondelag	s 29
Telefonverving i Rogaland	s 29
Omorganisering av BSF	s 30
Felles plan for HMS-arbeidet 2007 – 2012 – strategi for Rogaland	s 31
Landbruket i Rogaland sin heiderspris for 2007	s 31
Aktive lokallagsmidlar 2007	s 32
Samanslåing av Rennesøy og Mosterøy Bondelag	s 32
Avvikling av prosjektet Bygdekompasset i Rogaland	s 32
Organisering av arbeidet i styret	s 33

Utveksling med Hedmark

Ut frå samtalar mellom Hedmark og Rogaland Bondelag på fleire nivå, vart fylkeslaga einige om at Rogaland Bondelag skulle besøka Hedmark. Eit av elementa for opplegget var at Hedmark Bondelag var i gang med å planleggja eit styreseminar med Heidi Minde frå firmaet Bjartveit & Eikeset i Oslo som forelesar.

Utvekslinga var dagane 20. - 22. august og under opphaldet var vi på Hotell Norge Høsbjør. Dei to første dagane vart nemnde kurs gjennomførd. Med Ibsens Kongsemne som bakteppe tok Heidi Minde opp tema som "Kva brenn eg for?" og førde oss vidare inn i tema om makt der vi teikna maktkart og føretok analysar av maktkampar ein kan finna innan organisasjonar og elles i samfunnet. Ho kom også inn på ulike roller ein sjølv og andre spela i ulike samanhengar og knytta dette opp mot teoriar til m.a. Machiavellis frå 1500 talet.

Kurset var svært nyttig for alle og vi fekk god samtale og ideutveksling med styret i Hedmark Bondelag. Under oppsummeringa vel heime kom fylkesstyret fram til at kurset og møtet med Hedmark hadde gjort medlemmene meir beviste for kva funksjon ein som styremedlem har i eit fylkesbondelag. Dei gjekk inn for å føra dette vidare med følgjande målsetningar:

- Styret vil prøva å vera meir konkret og spissa budskapet meir når ein går ut slik at mottakarane forstår kva ein meiner.
- Ein skal støtta opp om kvarandre når ein går ut med eit budskap på vegne av

*Fylkesleiarane Einar Frogner og
Arna Høyland flankerer
kursleiar Heidi Minde.
Frå besøket styret i Rogaland
Bondelag hadde til Hedmark
Bondelag i august 2007.*



fylkesbondelaget

- Ein skal framheva landbruket i fylket som ei viktig næringsgrein
- Styret skal vera meir bevist på kva veg ein skal arbeida for at landbruket i fylket skal utvikla seg
- Gjera det medlemmene forventar/krev av oss.

For dekning av deler av utgiftene med kurset søkte fylkesbondelaget om skoleringssmidlar frå i Norges Bondelag. Fylkeslaget fekk overført 71.600 kr.

Siste dagen vart nytt til rundreise i Hedmark med besøk hos Knut Busterud

på Vang. Han driv med kombinert svinehald, korn og gardsvarmeanlegg. Vidare gjekk turen til samdrifta fylkesleiaren i Hedmark Bondelag Einar Frogner, er med i og til grønsakprodusent Erling Vold på Stange. Styret saman med deler av styret i Hedmark Bondelag la og rundturen innom GRAMINOR – eit planteforedlingsselskap som er ått av Felleskjøpet, Strand Brænderi, Staten og Svaløf i Sverige.

Ein svært positiv rundtur der vi frå Rogaland fekk eit utvida inntrykk av Hedmark og landbruket i fylket.

Strategi for informasjonsarbeidet til Rogaland Bondelag

Fylkesbondelaget har ved fleire høve drøfta innhaldet i ein strategiplan for info-arbeidet sitt. Administrasjonen saman med Info-utvalet utarbeidde eit forslag som vart lagt fram for styret tildrøfting.

Strategiplanen **Vi får Rogaland til å gro**, dei årleg vedtekne arbeidsplanane og prinsipprogrammet til Norges Bondelag med virksomhetsplanar og tiltaksplanar er grunnlaget for arbeidet til Rogaland Bondelag

Målsetninga med informasjonsarbeidet

- Som målsetning for info-arbeidet sette ein opp følgjande behov og ambisjonar:
- Vera meir synleg i mediabiletet i Rogaland
- Ha ein effektiv kontakt mot medlemmer og lokallaga
- Opparbeida ein meir effektiv og brei kontakt med ulike organisasjonar og styresmakter i fylket
- Få klarare fram kva saker og mål Rogaland Bondelag arbeider med slik at medlemmer, lokallaga og næringa totalt i fylket vert meir fornøgde med fylkesbondelaget sitt arbeid

Rogaland Bondelag ynskjer å stå fram med ein positiv organisasjon. Det oppnår ein lettare med å gå aktivt ut med positive utspel, jamfört med om ein må gå i forsvarsposisjon eller ein på ein defensiv måte må kommentera utviklingstrekk som går i negativ lei for landbruksmedlemmene.

Av konkrete tiltak i planen kan ein nemna:

Tiltak retta mot lokallaga og lokallagsleiarane

- Senda ut informasjon via e-post/rundskriv etter behov
- Senda jamleg ut informasjon under jordbruksforhandlingane og når andre viktige ting føregår for næringa. Dette må kombinerast med bruk av SMS-meldingar
- Ha minst to kontaktrundar mellom fylkesstyremedlemmene og lokallagsleiarane
- Gjennomføra ekstra møte for nye lokallagsleiarar i forkant av leiarmøtet.
- Gjennomføra kurs for lokallag som ynskjer å fornya eller etablira eigne heimesider
- Hjelpe lokallaga med utstyr i samband med deira deltaking på utstillingar og bygdedagar
- Eige møte for skulekontaktane i lokallaga
- Ha klare opplegg/beredskap når spesielle ting skjer – t.d. utbrot av salmonella, virus o.l og når spesielle saker kjem opp
- Vera opnare for impulsmarkeringar frå lokallaga i tidsrommet frå staten har lagt fram eit dårlig tilbud og fram til forhandlingane tek til

Tiltak retta mot medlemmer og bønder generelt

- Leggja ut minst ei ny sak pr veke på fylkeslaget si heimeside
- Nytt Bondelaget si spalte i Bondebladet meir aktivt – to oppslag pr månad
- Ta initiativ til oppslag i Bondevennen for å nå ut med aktuell informasjon til næringa/alle bønder i fylket

- Ta initiativ til møte med andre organisasjonar/alliansepartar i fylket for å gi informasjon og drøfta aktuelle saker
- Vera aktiv under planlegginga av Agrovisjon og ha stand under utstillinga

Utadretta informasjonstiltak

- Vera meir aktiv i ulike media gjennom heile året
- Gjennomføra Open Gard slik at alle regionane i fylket vert dekkja
- Ta initiativ til møte med politikarar – både fylkespolitikarar og stortingsrepr. – når vi har saker vi ynskjer å drøfta med dei
- Ajourføra Power-Point serien om landbruksmedlemmene i Rogaland
- Invitera seg ut i organ som har betydning for utviklinga i Rogaland – t.d. Sola-konferansen og andre næringskonferansar.

Slik strategiplanen er utforma, er det ein kombinasjon av strategiplan og tiltaksplan. Det viktigast er at tiltak vert gjennomførde – at vi viser betre igjen. Til kvar av punkta var og ansvaret for gjennomføringa fordelt mellom styre og administrasjonen.

Styret tok og på seg sitt ansvar for gjennomføringa av planen og prioriterte følgjande tiltak for vinteren 2007/2008:

- Utbetring og meir bruk av fylkesbondelaget sine heimesider – minst ei ny sak pr veke.
- Gjennomføra minst to kontaktrundar med styreleiarane i lokallaga
- Vera aktiv i ulike media gjennom heile året og ha ein open kontakt med media i fylket for aktivt å setja saker på dagsordenen

Telefonverving i Rogaland

Etter nærrare vurdering starta Norges Bondelag opp med telefonverving i 2001. Rogaland deltok i ein mindre prøverunde då i fire kommunar. Rundt 270 personar vart oppringde. 22 av desse vart medlemmer, men fleire fall ut etter kort tid.

Forutan ein generell skepsis til telefonverving var fylkesstyret då heller ikkje nøgd med resultatet og ein vedtok å satsa sjølv på medlemsverving og opp-

retta eit eige verveutval i 2002. Verveutvalet har i alle åra etter etableringa gjort ein grundig jobb og medlemstalet har auka frå 5.670 medlemmer pr 31.12.02 til 6.180 pr 31.12.07 som er nær det same som ved årsskifte 2006/2007.

I løpet av dei siste åra har alle fylkeslag med unntak av Rogaland, gjennomført ein systematisk telefonverving. Resultata har vore jamt god. I sum for dei 6

fylka som gjennomførde ein slik runde i 2007 vart det 240 nye medlemmer totalt. Dei same fylka hadde ein tilsvarande runde i 2004. Då vart resultatet 586 nye medlemmer i sum.

Norges Bondelag planlegg ein ny runde i alle fylka i løpet av 2008 og 2009. Spørsmålet om å gjennomføra ein runde og her i fylket vart teken opp. Spørsmålet vart først drøfta i Verveutvalet på vår-



parten 2007. Dei signaliserte at dei var positivt på å delta Spørsmålet vart seinare reist i fylkesstyret, men dei var fortsatt skeptisk til å gå inn på det.

Ved nærmere undersøkelse av tilslutningen til Bondelaget hjå bøndene i Rogaland viser tala at det i middel er berre ca 50 % av alle bøndene som tilslutta bondelaget. Ein har her jamført talet på bruk som får produksjonstilskot og medlemmer som betaler produksjonskontingent til Bondelaget. Det er klar variasjon mellom kommunane der Time, Hå, Bjerkreim, Stavanger, Sandnes, Gjesdal, Randaberg, Suldal, Finnøy, Rennesøy og Vindefjord har ein oppslutning på 50 % eller meir med Time på topp med ca

75 %. Resten av kommunane hadde under 50 % tilslutnad. Trenden fra 1989 fram til i dag er at andelen av bønder som er medlemmer i Bondelaget er minkande i Rogaland - 55 % i 1989, 52 % i 1999 og 50 % i 2007.

Fylkesstyret drøfta saka på nytt i møtet 27. november og gjorde då følgjande vedtak:

"Ut frå dei positive resultata med tlf-verving i andre fylke og ut frå potensialet av aktive bønder i Rogaland som ikkje er medlemmer i Norges Bondelag, går styret inn for at det vert gjennomført tlf-verving i heile fylket etter opplegget frå Norges Bondelag. Tiltaket bør gjennomførst så snart det let seg gjera ut frå Norges Bondelag sin plan."

Dette er sendt over til Norges Bondelag og Rogaland er sett opp i deira planar for 2008. Lokallaga vil få tilsendt liste over bønder som ikkje er medlemmer. Desse skal lokallaga gå gjennom å luka ut personar dei veit er medlemmer i Småbrukarlaget eller av andre grunnar ikkje er aktuelle å spørja og føra opp potensielle medlemmer som ikkje står på lista. For delar av fylket vil oppringa som skjer frå sentralt hald, verta gjennomført i løpet av våren, andre til hausten. I rimeleg forkant av oppringinga vil det verta sendt ut eit brev frå Norges Bondelag ang. medlemsskap og telefonen dei vil få med det første.

Omorganiseringa av BSF

Under årsmøtet til Bygdefolkets Studieforbund - BSF - sentralt sommaren 2006 vart det nedsett eit utvalet som fekk i oppdrag å sjå på den framtidige organiseringa til BSF. Innstillinga vart sendt på høyring på nyåret 2007.

Styret hadde følgjande merknadar til innstillinga:

- BSF må fortsatt oppretthaldast for å vera ein felles studieorganisasjon for landbruket.
 - Fylkeslaget gjekk inn for å oppretta regionar der instruktørstillingane i større grad vert heile stillingar. For Rogaland sin del rådde fylkeslaget til at Agder-fylka og Rogaland vart ein region og at BSF-instruktøren for regionen hadde sitt kontor her i fylket.
 - Det må vera personar som er opptekne med og som har **ansvaret** for kurs- og opplæringstiltaka i organisasjonen, som bør møta på desse samlingane og ikkje plent tillitsvalde i organisasjonane. Forankringa for studiearbeidet høgare oppe i organisasjonen må løysast på anna vis.
 - Under punktet Kontakt med medlemsorganisasjonane i innstillinga går det fram at BSF skal ta initiativ til ein grundig rolleavklaring av arbeidsfordeling mellom medlemsorganisasjonane og BSF på ulike nivå. Dette må gjerast snarast råd etter omorganiseringa og avklaringa må verta utforma som ein norm fylkes-/regionlaga bør nyta. Det må verta gitt rom for ulike løysingar mellom fylkeslagta.
 - Ang. etablerte lokalutvalet bør dei som **fungerer** kunna fortsetja sin aktivitet, men det bør ikkje lenger vera noko mål å etablera fleire slike utval.
 - Sjølv om prosessen vil verta omfat-
- tande rådde styret til at BSF sentralt måtte arbeida aktivt og raskt med nye vedteker og organisasjonsmodell slik at ein fekk dei ny modellen oppgående snarast mogleg.

Styret for BSF Rogaland skulle i møte 14. august gi uttale til korleis dei vurderte situasjonen og den framtidige opplegget for studiearbeidet i fylket. I forkant av det drøfta AU saka saman med RB sine repr. i BSF-styret og vedtok då følgjande innspel:

- Ut frå situasjonen BSF har kome i, er Rogaland Bondelag innstilt på å aktivt bidra til at det fortsatt vert eit samordna BSF-engasjement i fylket og at Rogaland vert ein eigen region med oppretta ein mindre deltidsstilling for å ivareta oppgåver som vert lagt til stillingen. Vedkomande person bør ha utgangspunkt frå Rogaland Bondelag sitt kontor.
- Arbeidsoppgåvene til denne stillingen må definerast klart og hovudarbeidsoppgåvene bør vera å ta seg av samordning av studietiltak, vera kontaktledd opp mot fylkeskommunen og vedtildeling av EB-midlar samt vera kontaktorgan opp mot VOFO - (Voksenopplæringsforbundet i Rogaland). Vedkomande bør og ta seg av felles tillitsmannopplæring etter ønske frå organisasjonane.
- Produksjonsfaglege kurs samvirkeorganisasjonane, forsøksringane og andre har for sine medlemmer, må dei kunna gjennomføra utan at det går gjennom ovanemnde opplegg.
- AU rådde vidare til at dette vert organisert gjennom Samarbeidsrådet – om nødvendig med tilpassing av organisasjonen. Dei fleste organisasjonane

som utgjer BSF er alt medlemmer i Samarbeidsrådet.

Vurderingar etter ekstra årsmøte i BSF sentralt

BSF sentralt hadde ekstraordinært årsmøte 27. november og der vart det vedteke at fylkesledda til BSF formeldt skal leggjast ned seinast i løpet av første halvdel av 2008.

Den framtidige organisering av studiearbeidet i fylket vart og drøfta i styret for Samarbeidsrådet, men det var ei generell lunka haldning til å oppretthalda eit eige BSF-organ i fylket.

Fylkeslaget tok så sakar opp på nytt for å bidra til den vidare utviklinga av organiseringa av studiearbeidet i fylket.

Ut frå ei ny vurdering og signalar frå styret i Samarbeidsrådet, såg styret i Rogaland Bondelag det lite realistisk å etablera eit nytt regionalt BSF-organ med ein mindre stilling. Styret gjekk difor inn for at BSF Rogaland vert nedlagt og ikkje erstatta av eit nytt regionalt BSF-organ. Rogaland Bondelag – eller ein annan fylkesorganisasjon – bør i staden inngå nødvendig samarbeidsavtale med BSF sentralt for å ivareta regionkontakten, og at kvar einskild organisasjon tek seg av det tradisjonelle og daglege studiearbeidet i sin organisasjon.

Rogaland Bondelag gjekk inn for at opparbeidd eigenkapital til dei fylkesvisse BSF-laga vart verande i "heimefylket".

Med grunnlag i at fleire faktorar er usikre og at ein ikkje har erfaring med å vera utan eigen studieinstruktør i fylket, opna styret for at ein kunne drøfta saka på nytt etter eit par års erfaring med eit nytt opplegg.

Felles plan for HMS-arbeidet 2007 – 2012 - strategi for Rogaland

"Felles plan for HMS-arbeidet i norsk landbruk 2007 – 2012" skal vera med på å redusera omfanget av dødsulukker, brannar, ulike skader og yrkeslidningar i landbruket. Planen fekk brei støtte på leiarkonferansen om HMS i landbruket 6. februar 2007. Dei fleste landbruksorganisasjonane har gitt formell melding om at dei sluttar seg til planen. Styret i Rogaland Bondelag fatta vedtak om å prioritera HMS-arbeidet i komande arbeidsår og

sette ned arbeidsgruppe for å koma med forslag til arbeidsplan for å auka engasjementet på Landbruksnæringa i Rogaland Bondelag kan samordne oppfølginga på følelstiltak".

Gruppa fekk følgjande samansettning:
Per Inge Egeland RB leiar, Askild Eggebø TINE, Gerd Helen Bø RBK, Svein Atle Steinbru Gjensidige og Arnstein Kartevoll LHMS.

Mandat for arbeidsgruppa sitt arbeid:

"Arbeidsgruppa skal ha som basis for sitt arbeid "Felles plan for HMS - arbei-

det i norsk landbruk 2007 – 2012". Kurset "Praktisk HMS arbeid" er ein av pilarane i dette arbeidet og arbeidsgruppa skal koma med forslag på tiltak som vil gjera dette kurset attraktivt for landbruksnæringa i Rogaland. Arbeidsgruppa skal og kome med forslag på andre tiltak som kan vera med å auka innsatsen, og statusen for HMS arbeidet i landbruket. Arbeidet bør vera ferdig innan 1. september, og sendast aktuelle organisasjonar for oppfølging. Rogaland Bondelag kan samordne oppfølginga på følelstiltak".

Basert på tilrådinga frå arbeidsgruppa gjorde styret følgjande vedtak:

Rogaland Bondelag tek på seg oppgåva med å organisera arbeidet med å gjennomføra kurs.

Rogaland Bondelag vil oppfordra organisasjonane til å engasjera seg i HMS arbeidet hjå sin eigalar/medlemmar. Det vert anbefalt å ta saka opp i aktuelle organ slik at saka vert godt for-

ankra i organisasjonen, og at alle tillitsvalde gjennomfører kurset "Praktisk HMS arbeid".

Organisasjonane vert bedne om å plukka ut tillitsvalde/tilsette som kan verta spesielt skolerte og etterpå fungera som "spydspissar". Desse skal reisa rundt på lokale arrangement, helst arrangement som og har andre tema enn HMS. "Spydspissane" bør verta utdanna snarast råd, slik at studieringane kan koma i gang tidleg i 2008. Landbruksnæringa har ansvaret for utdannin-

ga.

Arbeidstilsynet krev nå at dagleg leiar i føretak har kjennskap til HMS på arbeidsplassen. Dette kurset tilfredsstiller dette kravet.

For å motivera flest mogleg av eigalarane/medlemmane i organisasjonane vert det tilrådt at dei som fullfører kurset, vart premierte.

Landbruket i Rogaland sin heiderspris for 2007

Landbrukssekskapet i Rogaland deler kvart år ut ein heiderspris til ein person i fylket som har utført ein større jobb samla sett for landbruket i fylket enn det ein kan rekna som normalt. Fylkesstyret føreslo **Karl Brådli, Bjerkreim**. Forslaget vant fram og prisen vart overrekt Karl under festmiddagen til Agrovisjon 2007. Heidersprisen er ein diplom utforma av Rita Aase Austvoll, Sandnes og ein stilisert gjerdekløyvar i bronse som er laga av metallkunstnar Lise Birkeland, Stavanger.

Hovudelementa i styret si grunnleggjering for at nett Karl Brådli burde få heidersprisen, var at han i lengre tid har oppofrande engasjert seg på fleire måtar for landbruket i Bjerkreim og i fylket. Han har i lengre tid vore aktiv i bondelaget – først i Bjerkreim Bondelag og som formann der, seinare i Rogaland Bondelag, der og som nestleiar. I denne tida var han og i fleire år formann i informasjonsutvalet og gjorde på fleire måtar ein omfattande innsats for å få fram positiv omtale av landbruket – gjerne først og fremst i arbeidet med å marknadsføra

*Karl Brådli, til v., fekk overrekt Rogaland landbruk sin heiderspris av fylkesmann Harald Thune under Agrovisjon 2007.
Foto: Bondevennen*



Open Gard.

Karl Brådli er og godt kjent som den som har vore ein aktiv drivkraft for Bjerkreimsmarken gjennom mange år og dei siste åra ved planlegginga av VM i

saueklypping i 2008 i Bjerkreim.

Ved sida av alt dette har Karl Brådli heile tida drive eit mønsterbruk med høg miljøstandard.

Aktive lokallagsmidlar 2007

Aktiviteten i lokallaga er stor. Det ville merkast godt rundt om kring i bygdene i Rogaland dersom dette arbeidet vart lagt ned. Fylkeslaga får midlar frå Norges Bondelag for å stimulera til aktivitet i lokallaga.

Opplegget med å honorera aktive lokallag økonomisk har vi hatt ein del år. Etter ønske frå lokallaga har det i dei siste åra vore ganske målretta aktivitetar desse midlane har vorte nytta til. Lokallag som slit på grunn av därleg økonomi eller liten aktivitet, og som vert oppmuntra til å gjer noko med dette, må og få del av midlane til dette arbeidet.

For å oppmuntre til medlemsverving i lokallaga har det vorte gitt kr 100,- pr ny

medlem til lokallaget, dette beløpet kjem i tillegg til kr 200,- pr ny medlem Noregs Bondelag gjev. Nytt for i år er at premieringa frå fylket vert differensiert mellom verving av personlege medlemmar og medlemmar med produksjonskontingent, lokallaga får kr 200,- for nye medlemmer med produksjon og kr 100,- for andre nye medlemmar.

Det har ikkje vorte gitt støtte til aktivitetar som gjer inntekt til laget - eks. stålinsamling.

Styret ønskjer å prioritera aktive lokallagsmidlane ut frå desse tiltaka:

- Medlemsverving
- Opplegg med politikarar
- Gjennomføring av landbruksspelet

- Barnehage- og skuleaktivitetar
 - Open Gard – arrangement
 - Medlemsmøte
 - HMS-arbeid
- Totalt hadde ein kr 116.822,- til fordeling i år.

Styret handsama tildeling av aktive lokallagsmidlar på møte i desember. For aktivitetar som var haldne i 2007 var det 30 lag som søkte om aktive lokallagsmidlar. Alle som søkte fekk tildelt midlar. Det vart delt ut kr 104 500,-. I tillegg kjem medlemsvervingspremiane som lokallaga skal ha utbetalt seinare.

Samanslåing av Rennesøy og Mosterøy Bondelag

I løpet av hausten 2007 var det ein prosess i gang ang. samanslåing av Mosterøy og Rennesøy Bondelag i Rennesøy kommune.

Det var først halde ordinære årsmøte i begge to laga der samanslåinga var eiga sak og det fekk full tilslutning i begge laga. 27. november vart det kalla inn til

ekstra årsmøte for etablering av nytt lag og val av nytt styre. Der var det full semje om samanslåinga og etablering av eit nytt Rennesøy Bondelag og nytt styre vart vald.

På møte 19. desember godkjende styret i Rogaland Bondelag samanslåinga i samsvar med vedtekten og fylkeslaget

har bedd Norges Bondelag å gjera det som må til for at dei to laga vert slegne saman i systemet sentralt.

Avvikling av prosjektet Bygdekompasset i Rogaland

Bygdekompasset er eit bedriftsutviklingskurs for bønder og andre mindre bedrifter. Kurset er lagt opp som ein gruppeprosess der deltakarane i saman spelar inn argument på dei forskjellige problemstillingane deltakarane er oppatt av. Ein kan vel seie at Bygdekompasset er eit avklaringskurs på kva ein skal satsa på framover, ønskjer ein å spesialisera seg er til dømes Etablerarskulen eit godt alternativ. Kurset går over 20 timer i gruppe pluss 1 time individuell rettleiing. Gruppa har ein rettleiar med under heile kurset. Nåver-

ande prosjektperioden for Bygdekompasset (BK) et nå avslutta.

BK var organisert som eit prosjekt i Rogaland Bondelag. Prosjektet vårt var eit delprosjekt av det nasjonale. På landsplan var BK eit prosjekt i Norges Bondelag, men det og er nå avslutta. I Rogaland starta BK prosjektet i 2004, og har dermed vore i drift i om lag 3 år. Rettleiarane er utdanna til å ha studiegrupper. To utdanna rettleiarar er nytta og det har vore tre BK-grupper hit til i prosjektperioden.

Styret vedtok at frå 1. februar 2007

vart ansvaret for organiseringa og drifta av Bygdekompasset i Rogaland overført til BSF Rogaland. BSF Rogaland disponerer dei pengane som er utbetalte til prosjektet og rest av løyvde pengar. I og med at prosjektperioden er over bør det meste av BK-pengane gå til subsidiering av deltakarane i studieringar. Kursavgifta er uendra – kr 1500,- for enkeltpersonar, og kr 2500,- for to frå same bruk.

Organisering av arbeidet i styret

Styret har i løpet av året ved fleire høve drøfta arbeidet sitt og korleis ein skal verta mest muleg effektiv og få til eit godt teamarbeid internt i styret og mellom styret og administrasjonen.

Styret har sett seg som mål å ha klar føling med kva som skjer ute i fylket og meldia inn til fylkesleiaren og kontoret om saker som rører seg innan næringa, ute hjå medlemmene og i lokallaga. Til kvart styremøte er det sett opp eit punkt om Open post. Denne skal nyttast til å ta opp saker som rører seg og som styremedlemmene har fanga opp. Som eit ledd i dette legg styret vekt på å ha god kontakt med lokallaga og har pålagt seg å ha to kontakt-/telefonrundar med lokallagsleiarane i løpet av året.

I løpet av året har styret hatt besök av Henrik Solbu frå KSL Matmerk. Nærare omtale om det lenger framme i års-

melding. Styret var og på bedriftsbesøk på Nortura Prior sitt nye anlegg i Kviamarka i HÅ. Fabrikksjef Frode Helle orienterte om bedrifta.

Styret har også besøkt Hedmark Bondelag. Nærare omtale av dette andre stader i årsmelding.

I haust vart det og sendt ut eit evalueringsskjema til styremedlemmene der dei skulle kryssa av kor fornøgde dei var med arbeidet i styret, sakene som var opp til drøfting, den utadretta informasjonen til fylkeslaget, leiaren sin funksjon, kvaliteten på sakspapira og samarbeidet med administrasjonen. Dette var ein nyttig runde då styret klart kom til at ein totalt sett var for därleg til å koma ut i media med stoff og vera synleg. Tiltak som meir oppslag på heimesidene til fylkeslaget og meir aktiv handling mot media er tiltak som er sett i gang for å retta

på dette. For dei andre tema som var oppe i evalueringsskjemaet var styremedlemmene godt nøgde med og særlig kvaliteten på sakspapira og kontakten mot administrasjonen.

Det siste halvåret har ein og praktisert at ein av styremedlemmene på slutten av styremøtet, har evaluert og summert opp si vurdering av styremøtet. Dette går på rundgang og vedkomande som får oppdraget, får tildelt det på førehand.

Styret har også følgt opp intensionen om å gjennomføra kurset Praktisk HMS-arbeid innan landbruket. Representantar frå Landbrukets HMS-teneste har vore med på to møte i tillegg til at styret sjølv har gjennomført eit sjølvstudie via internett.

Forbered deg til pensjonstilværelsen



Usikker på hva du får i pensjon?

Gjør avtale om gjennomgang av dine pensjonsrettigheter allerede i dag.
Ta kontakt på telefon 02002 eller stikk innom din lokale SpareBank 1 bank.

Vit at vi er der.

SpareBank 1 SR-Bank

Andre saker

Bondelaget sitt bidrag til Europeisk kulturmiljø Stavanger 2008	s 34
Rammedirektiv for jordbeskyttelse	s 35
Styrking av jordvernet	s 35
Rullering av Fylkesdelplan for langsignt byutvikling på Jæren	s 36
Regional fortrinn – regional framtid	s 38
Auka bruk av bioenergi.....	s 38
Fylkesdelplan for vindkraft.....	s 38
KSL-systemet.....	s 40
KSL-standard for bruk av medisin til produksjonsdyr	s 40
EU sitt vassdirektiv – ei samla vassforvaltning	s 41
Forvaltningsplan for villrein	s 41
Årsrapport for prosjektet Norsk Bygdeturisme og Gardsmat, Inn på tunet og Bondens Marked	s 42

Bondelaget sitt bidrag til Europeisk kulturmiljø Stavanger 2008

*Det stig av hav eit alveland
med tind og mo
Det kviler klårt mot himilrand
i kveldblå ro.*

Eit samarbeidsprosjekt med Lesesenteret på Universitetet i Stavanger.

Samarbeidet var å skrive diktet av Arne Garborg ”Det stig av hav eit alveland” med silorundballar ved innflyginga til flyplassen på Sola.

Rogaland Bondelag sitt bidrag var å finna ein god stad å leggja diktet, og skaffa rundballar. Samarbeidet har ikkje belasta bondelaget økonomisk meir enn arbeidsinnsatsen frå kontoret. Diktet vart skrevet på ei mark hjå Edvard Øksnevad, Klepp Han låner også ut dei silorundballane som er nytta. Stor takk til han for stor velvilje og tolmod. Siloballane har fått ein del ekstra lag med plast for å tåla handteringen. Diktet vil gradvis verta ete opp av Edvard sine kyr og stutar frå slutten av februar og utover våren.

Fredag 15. og laurdag 16. november vart diktet skrevet. Det gjekk med 670 rundballar, og den lengste setninga er om lag 157 meter lang. Gode samarbeidspartnerar den dagen var:

Klepp-, Orre- og Bore Bondelag,



Elever frå Våland skole i Stavanger føretok avdukinga av deler av diktet.

elever frå Øksnevad vgs, Felleskjøpet Rogaland Agder og Stangeland Maskin AS. På det jamna var det 3 traktorar som lessa, 7 traktorar med tilhengar som kjørte, ein gravar med god klype og ein sikta bokstavar som var i sving. Ein god dugnadsinnsats!!!

Den høgtidliga avdukinga vart halde søndag 9. desember i forrommet i fjøset

til Edvard. Her var det tale av Trude Hoel (prosjektets mor) frå Lesesenteret, og av vår leiar Arna Høyland. Elevar frå Våland skole i Stavanger song og framførte Arne Garborg dikt. Klepp mannskor song både i forrommet og ute på marka.

Utdrag av fylkesleiaren si helsing under avdukinga

Rundballar eller traktoregg som det er døypt om til, har vorte ein del av det jærske kulturlandskapet nå. Om dei høyrer til i kulturlandskapet er det diskusjonar om og meiningsane er mange. Men alt er i endring og det same er kulturlandskapet vår og kanskje kan dette verset skreve på jorda, vere med å få folk til å innsjå at traktoreggene høyrer til. Ut over sommaren og hausten kjem det fleire og fleire egg. Når våren og sommaren kjem er dei nesten vekke. Då er dei gått i gjennom mange mager og blitt til mjølk og kjøtt.

Diktet er ein hyllest til jærlandskapet som bonden gjennom generasjonar har dyrka, gjødsla, grøfta og teke gode avlingar frå. At traktoreggene vert bruk til å skriva dette diktet med kan vere bondens hyllest til Arne Garborg.



Klepp mannskor i aktivitet ute under avdukinga.

Rammedirektiv for jordbeskyttelse

I frå EU-kommisjonen fekk Norges Bondelag eit forslag til rammedirektiv for jordbeskyttelse til høyring. Saka vart sendt ut til fylkeslaga med høve til å koma med fråsegn. Saka var omfattande og innstillinga tok for seg fleire spørsmålet ved disponering av jord. Rogaland Bondelag hadde ikkje høve å bruka så mykje ressursar til saka, men ho vart likevel tatt opp til drøfting i Jordvern-utvalet.

Utvalet såg positivt på intensjonen i forslaget og peika særleg på verdien av at ein gjennom direktivet får ei heilheitsvurdering av vern/disponering av jorda. Utvalet oppmoda Norges Bondelag til å følgja med vidare i prosessen for å vurdera om dette og kan nyttast direkte inn i jordverndebatten her i landet.

Utvalet peika vidare på at utfordringane i dei ulike landa er svært forskjel-

lege. Ut frå det understreka utvalet på at det må vera opp til kvart einskild land å prioritera område som er viktigaste. Utvalet sag dette og som ein del av begrepet berekraftig utvikling og det bør nyttast direkte for å fremja ei slik utvikling.

Saka vart så teken opp i styret som slutta seg til Jordvernutvalet sine kommentarar.

Styrking av jordvernet

Rogaland Bondelag har i lengre tid vore svært oppteken av jordvernet og såg difor svært positivt på statsråd Terje Riis-Johansen sit initiativ til å oppnemna ei arbeidsgruppe som skulle koma med konkrete forslag til styrking av jordvernet. På grunnlag i dette tok Jordvern-utvalet til Rogaland Bondelag initiativ til å koma med innspel til utvalet sitt arbeid. På grunnlag av drøftingar i utvalet og i fylkesstyret, sende fylkeslaget følgjande synspunkt til det sentrale utvalet.

Rogaland Bondelag ser det som svært positivt at statsråd Terje Riis-Johansen har teke fatt i problematikken og det er å håpa at tiltak utvalet kjem med, vil ha ein reell effekt på jordvernet slik at ein får redusert nedbygginga av dyrka og dyrkbar jord.

Juridisk bindande planar

Fylkesbondelaget ser det som svært viktig at når eit området er "verna" for utbygging gjennom lovleg fatta vedtak, så skal det stå fast slik at det ikkje er høve til å stadig prøva på nytt å få arealet regulert til utbyggingsområde. Her minna utvalet om at i frå førsten på 1990-åra og framover har fem ulike regjeringar og miljøvernministrar etterkvarande teke ut eit område på Revheim i Stavanger kommune sine arealplanar. Etter alle desse avslaga er området i dag likevel godkjent som utbyggingsområde og er/vil verta bygd ned innan kort tid. Dette må ikkje verta tillat lenger. **Eit nei må verta respektert og ein må kunna stola på at det vert ståande fast.** Arealplanar bør difor i

større grad vera juridisk bindande for kommunane. Dette bør og gjelda overordna planar t.d. fylkesdelplanar.

Riks-politiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging UD.

I punkt 3.3 her heiter det m.a: *"Utbyggingsmønster og transportsystem bør uformes slik at en unngår om-disponering av store, sammenhengende arealer med dyrket eller dyrkbar mark av høy kvalitet. Innenfor gangavstand fra stasjoner/knutepunkt på hovedårene for kollektivtransport, kan utbyggingshensyn tillegges større vekt enn vern, under forutsetning av at det planlegges en konsentrert utbygging og tas hensyn til kulturmiljøer og grøntstruktur."*

I utgangspunktet kan denne formuleringa vera grei, men den har dessverre vorte brukt og tolka/nytta på ulike måtar. Ein viste her til konkrete ting i samband med utarbeidingsa av Fylkesdelplanen for arealplanlegging og langsiktig byutvikling på Jæren. Rogaland Bondelag ba difor om at det vert sett på dette for å avklara om ikkje denne samordninga av areal- og transportplanlegging kan føra til svekking av jordvernpolitikken.

Eiga avgift ved nedbygging av dyrka- og dyrkbar jord

Som eit økonomisk virkemiddel for å redusera nedbrygginga av jordbruksareal og med det styrka jordvernet, rådde utvalet og Rogaland Bondelag til innføring av ei eiga avgift ved nedbygging av **all** dyrka og dyrkbar jord. Målet med avgifta må vera å stimulera til at nedbygging av areal i aukande grad skal foregå på ikkje produktivt jordbruksareal.

Forutsetninger ang. avgifta:

- Avgifta må leggjast på all jord som vert nytta til utbygging - også areal til transportformål - og som vert klassifisert som dyrka- eller dyrkbar
- Avgifta må koma i tillegg til marknadsprisen for området
- Det er **utbyggjaren** av området som

- må betala denne avgifta
- Størrelsen på avgifta bør vera så høg at det merkes økonomisk for utbyggjaren. I utgangspunktet kan utvalet tenkja seg at høgast sats vert sett til minst kr 400 pr kvm. Avgifta bør vera den same uavhengig av kva arealet skal nyttast til.
 - Innan ein kommune bør avgifta vera den same, men den bør graderast noko mellom kommunar etter kor stort press det er på jorda i kommunen og ønska retning for framtidig utbygging i regionen.
 - Kravet om ekstra avgifta må forankrast i Jordlova. Staten bør stå som innkrevjar, men innbetalt avgift må øyremerkast og gå til næringa i kommunen og nyttast m.a. til styrking av det igjenverande jordbruket i kommunen. Landbrukssetaten i kommunen i samarbeid med fagorganisasjonane til landbruket, bør ha hovudansvaret for forvaltninga/brukten av avgifta.
 - Sentrale retningslinjer knytta opp mot jordlova, må utarbeidast. Den må og fastsetja kor stor avgifta skal vera i kvar kommune.

Fullgod statistikk over nedbygd areal må føreliggja til ei kvar tid slik at ein kan ha oversikt over kor mykje areal som vert tillatt disponert til nedbygging, men

og oversikt over areal det årleg vert reelt bygd ned – starta nedbygging av.

Som ein del av ovanemnde statistikk, må det og for større område leggjast fram plan for korleis ein skal bruka arealet framover i tid – **ein disponeringsplan for arealet**. Fylkesbondelaget ser positivt på Fylkesdelplanen for langsiktig byutvikling på Jæren med eit 40 års perspektiv, men er både skuffa og uroa over at enkelte kommunar alt har disponert langt over halvparten av tiltenkt utbyggingsområde berre etter 6 – 8 år når planen har eit 40-års perspektiv over seg.

Ved utbygging av området er det sett krav til **konsekvensanalyse**. Kravet til slike analyser er heller klare for fleire fagområde. Bondelaget vil be om at kravet for konsekvensanalyse retta mot landbruket, må verta meir omfattande og spissast meir.

Innspela frå utvalet/Rogaland Bondelag vart sendt direkte til utvalet v/leiar Jon Olav Syrstad, landbruksdirektøren i Rogaland. Det vart og sendt over til Norges Bondelag og leiaren der understreka fleire av punkta under sitt møte med utvalet i slutten av september. Innstillinga frå utvalet vart lagt fram på nyåret av 2008.

Rullering av Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren

Fylkesutvalet vedtok sommaren 2007 at Fylkesdelplanen for langsiktig byutvikling på Jæren – FDP - skulle reviderast. Fylkesstyret ba Jordvernutvalet med representantar frå Jordvernforeninga og Rogaland Naturvernforbund om å koma med uttale til saka.

På grunnlag av deira vurderingar sende styret følgjande merknadar:

Rogaland Bondelag er positiv til store deler av innhaldet i framlagt planprogram for rulleringa. Ein er spesielt positivt til at Fylkesutvalet har vedteke at dei langsiktige grensene mot landbruk og at planen sine tilrådingar til langsiktige utbyggingsretning, skal stå fast.

Bondelaget merka seg og at store deler av innhaldet i planprogrammet støttar opp om ei positiv haldning til jordverntanken og at det vert lagt vekt

på at ein ønsker å ta vare på gode jordbruksareal innan planområdet.

Planprosess og medverknad

Fylkesbondelaget ser positivt på at det vert lagt opp til eit breitt arbeid for rulleringa, men ut frå at Bondelaget representerer grunneigarane av dei langt fleste areala som er under vurdering i planen og at fylkes- og lokallag til Bondelaget kan ha funksjon som ”rettslig klageinteresse” etter paragraf 28 første ledd i Forvalningslova, ber bondelaget om å få direkte del i utredningsarbeidet. Med grunnlag i det ba ein om at Rogaland Bondelag vart representert i **Prosjektgruppa** på like fot med Statens Vegvesen og Fylkesmannen. Fylkeslaget ba og om å få vera representert i temagruppa ”Samordnet

areal og transportplanlegging”.

For høg folketilvekst

Rogaland Bondelag meiner klart at veksten som er lagt inn i planen med vel 50 % auke i folketalet i regionen innan 2040, er for høgt. I planprogrammet går det fram at gjeldande mål for planen er å minska presset på naturen. Med planlagd vekst går dette ikkje saman meiner Bondelaget og går klart inn for at vekstraten må reduserast og særleg på Nord-Jæren. Den planlagde veksten vil ikkje vera berekraftig - eit momentet det må leggjast stor vekt på i revideringsarbeidet etter fylkeslaget sitt innspel.

Bondelaget er vidare redd for at dersom ein fortsatt kjører med så stor folketilvekst framover, vil det i seg sjølv ha ein sjølvdrivande effekt og til lengre

ei slik utviklinga får gå til vanskelegare vert det å bremsa på utviklinga og hovudintensjonen med FDP vert sterkt svekka.

Sentrale politiske signal

Bondelaget ser det vidare som positivt at sentrale politiske signal skal trekkjast aktivt inn i rulleringsarbeidet. Styret visa her spesielt til kravet frå regjeringa i St. prp nr 1 (2004-2005) om at den årlege omdisponeringa av dei mest verdifulle jordressursane skal halverast innan 2010. Med tanke på at jordvernet var eit viktig element ved utarbeidinga av FDP for 7 - 8 år sidan, er det eit tankekors at omfanget av nedbygd areal i 2006 er på nær 1900 dekar og at Rogaland fortsatt er versting her og at neste fylket ligg på rundt 670 dekar. Når Rogaland fortsatt ligg klart i toppsjiktet ang. nedbygging av jordbruksareal, er det på tide at det vert gjennomført eit skikkeleg tak.

Veksten og folkeauken i Rogaland bør i større grad skje i område der konsekvensane for nedbygging av god jordbruksjord er langt mindre enn på Nord-Jæren. Ut frå dette må målet om at 80 % av den årlege arealforbruket i planområdet skal skje i storbyområdet, endrast vesentleg.

Rogaland Bondelag peika og på at føringer utvalet landbruksdirektøren i Rogaland er formann for, må leggjast tungt til grunn ved rulleringa av planen. (Sjå saka ovafor)

Alternativ bruk av eksisterande driftsbygningar

I uttalen til Fylkeskommunen vert det vist til arbeidet fylkeslaget har utført i denne samanhengen og ein viser til omtalen av saka ein annan stad i års meldinga.

Rogaland Bondelag vil frårå at det vert opna for næringsdrift utanom landbruket i desse bygningane når dei ligg innafor langsiktige grenser for landbruk og i typiske landbruksområde. I desse områda skal driftsbygningar brukast til å produsera mat i. Styret ser det som uheldig at det i dette området med korte reiseavstandar til regulerte industriområde, vert lagt til rette for knoppskytingar av anna næringsdrift inne i LNF-område. Desse må anvisast til avsette område for industriutbygging.

Samordna areal og transportplanlegging

Fylkesstyret viser til saka som er omtalt i saka ovafor i årsmeldinga og peiker på at



Lokallaga sitt engasjement overfor kommuneplanane er viktig ledd i eit aktivt jordvernarbeid. Her frå eit kurs Rogaland Bondelag hadde for styremedlemmer og andre frå lokallaga der dette arbeidet stod i fokus. Tidlegare fylkesleiar, nå rektor ved Vinterlandbruksskulen på Jæren, Hadle Nevøy forelest.

tolkinga av T-5/93 har vorte tøyd for mykje for å legitimere utbygging også på areal som ligg langt frå både stasjonar og knutepunkt på kollektivnettet. Dette bør rettast opp i rulleringa av planen. RPR – T-5/93 - er i det heile utforma på eit tidspunkt då vektinga mellom ulike mål i arealpolitikken var nokså ulik i høve til det vi har i dag. Nå vert jordvernet langt meir vektlagt.

Planlegginga av kommunikasjonsnettet – først og fremst veg og bane – styrer i stor grad retninga for den framtidige utbygginga. Difor ser fylkeslaget det som svært viktig at planlegginga vert gjort grundig og at det vert nyttja vesentlege med midlar, både frå staten si side og av innbetalte bompengar på Jæren, til utbygging av veg-/banenettet for å utløsa utbygging i mindre og ikkje produktive område.

Juridisk bindande avtale

Rogaland Bondelag beklager sterkt at til trass for at FDP har vore retningsgivande for kommunane og utbygginga i planområdet sidan 2000, har nedbygginga av god jordbruksjord i Rogaland vore stor. Ut frå denne situasjonen der kommunane ikkje viser stort nok ansvar for utviklinga, ber bondelaget om at planen vert gjort juridisk bindande for kommunane i arealbruken. I tillegg må det gjennom revideringa gå klart fram at areal tatt inn som aktuelle utbyggingsområde, skal vera gjeldande for heile planperioden – fram til 2040. Kommunar som byggjer ned det tildelt område innan få år, må ikkje kunna pressa fram ytterleg areal fordi dei har brukt det opp tidleg. Eit ris bak spegelen

dersom kommunane ikkje er i stand til å forvalta arealet sitt over planperioden, må vera ein storstilt kommunesamanslåing.

Konkrete innspel

I eit eige brev våren 2007 til Fylkeskommunen har Rogaland Bondelag lista opp følgjande konkrete ting som må inn i den reviderte planen.

- Planlagd bru over Gansfjorden må realiserast så snart som mogleg. Det vil vera ei fallitterklæring for den politiske viljen til å styra utbygginga austover, dersom ein ikkje i nær framtid realiserer bygginga av denne bruua.
- I retning austover er det store område som eignar seg for utbygging. Ut frå dette, men og ikkje minst ut frå omsynet til jordvernet, må jordbruksareal i aksjen Hove – Austrått – Vatne vernast.
- Avgrensingar mellom tenkt utbyggingsområde og jordbruksområde må gjerast klarare. Det same gjeld og dei såkalla ”kvite” områda i planen.
- Alt areal innafor ”Regionalt grøntdrag” må ha LNF-status.
- For kommunane sørover på Jæren bør det leggjast opp til ein felles utbyggingspolitikk. I dag vert kommunane spelt ut mot kvarande ved at utbyggar tek kontakt med ein kommune. Får han ikkje areal for utbygginga si i første kommunen, går han til nabokommunen. Gjennom fylkesdelplanen bør det difor leggjast opp til ein felles politikk på dette området.

I innspelet til revideringa av planen gjentok fylkeslaga desse punkta.

Regionale fortrinn - regional framtid

Rogaland Bondelag fekk Stortingsmelding nr. 12 (2006 - 2007) Regionale fortrinn- regional framtid, til høyring. Meldinga omhandla ny struktur og organisering av fylkeskommunane.

Å flytte avgjerslemynde frå Stortinget til ein Region vil vera ein særskilte prosess, spesielt for Stortinget og regjering som er van med å detaljstyre gjennom direktorat, fylkesmenn og andre statlege kontor som har sine forskrifter. Skal ein Region ha legitimitet må det være ein føresetnad at regionen får eit ansvarsområde med folkevald kontroll som er heilt ny i høve til dagens praksis.

Punktvis kan ein oppsummera uttalen slik:

- Det bør være tre forvaltningsledd i landet
- Skal regionar overta etter fylka må desse få overført meir myndighet til folkevalde organ enn det fylkeskommunen har i dagens ordning
- Regionen må vera ein pådrivar for næringsutvikling i heile regionen der landbruket også i framtida er spesielt viktig for busettinga i distrikta
- Regionen må vere samordnande overfor alle sektorplanar som vert utarbeidde for regionen
- Regionen må få ført over det meste av dei statlege virkemidla som er i høve til styrking av og etablering av nye arbeidsplassar
- Rogaland Bondelag går mot ei regi-
- onalisering av landbrukspolitikken utan at dette er klart definert i ein statleg politikk
- Det må først ein streng jordvern-politikk. Fylkesmannen må ha inn-sigelsesrett
- Begrepet samferdsel inneholder veier, båtferjer og kommunikasjon innan tele/data. Desse områda er svært viktige for næringslivet/landbruket i regionane og distrikta. Regionane må få nok verkemidlar og økonomiske midlar for å ivareta desse oppgåvene på ein tilfredsstillende måte.
- Dei ansvarsområda som vert flytta frå stat til region må følgjast opp med økonomiske midlar.

Auka bruk av bioenergi

I frå Norges Bondelag var det sendt ut på høyring ei innstilling om korleis ein kan auka bruken av bioenergi i Norge?

Styret i Rogaland Bondelag hadde følgjande merknadar:

Innleatingsvis i innstillinga vert det gitt uttrykk for at det pr i dag ikkje er lønnsmot å investera i bioenergianlegg. Styret ser det som greit at det vert slått fast, men ut frå den situasjonen må ein vera varsom med å rá folk til å starta opp med slike anlegg. Ein må ikkje lokka folk næraust i utføre med å oppmoda dei til å starta med slike anlegg før ein veit at det er ei bedriftsøkonomisk forsvarleg satssing.

Rogaland Bondelag meiner det ikkje

er rett av Norges Bondelag å føreslå å avgiftsleggja alternative energi slik at bioenergi får konkurranseevne. For det første stir näringa med høge avgifter på andre område og næringa arbeider aktivt for å fjerna slike avgifter. Dessutan - for veksthusnæringa er naturgass eit klart alternativ til bioenergi. Pr i dag er det ikkje avgifter på denne gassen og naturgass er eit klart alternativ for store delar av veksthusnæringa, spesielt i Rogaland då det etter kvart er bygd ut eit rimeleg godt fordelingsnett i fylket. Ved bruk av naturgassen kan veksthusprodusentane og nyta seg av CO₂-gassen direkte i produksjonen. Ut frå dette går Rogaland Bondelag sterkt imot

ei generell avgiftslegging av alternative energikilder til bioenergi.

Fleire stader er det bygd anlegg for produksjon og utnytting av biogass, t.d. på Åna Kretsfengsel på Jæren i Rogaland. Etter nokre års drift har dei opparbeid seg nyttig fagleg kompetanse innan dette. Også andre anlegg er bygde i fylket. Etter Rogaland Bondelag si vurdering må ein gjera seg nytte av erfaringane – både positive og negative – desse anlegga har opparbeid seg.

Rogaland Bondelag ser svært positiv på forslaget om å kunna setja av pengar til fond med skattefordelar til opplegg knytta mot bioenergi.

Fylkesdelplan for vindkraft

I Norge er det eit aukande behov for energi, og det er eit aukande fokus på fornybare energikjelder. I Rogaland er det mange innmeldte og omsøkte vindkraftsaker. Det vart derfor eit behov for å utarbeida ein plan som såg på utfordringane med etablering av vindkraft i fylket under eitt.

Rogaland er, slik dei fleste kjenner fylket, eit fylke med store muligheter for

vindkraft. Interessa for etablering av vindkraftanlegg er stor, og ut frå det ser vi at store landareal kan verta beslaglagt av vindkraft. Arbeidet med Fylkesplan for vindkraft vart starta i slutten av 2005. Det er ein såkalla avgrensa plan, den gjeld i dei ytre områda av fylket eller i dei områda som etter målingar kan verta aktuelle med slike anlegg. Rogaland Bondelag var med i referansegruppa for

planen.

Fleire kjenner til vindmølla på Jæren Folkehøgskule på Klepp. Denne har det vore mykje strid rundt. Det går på støy frå rotorblada. Denne vindmølla har ein effekt på 0,055 MW, og effekten er avhengig av farten på rotorblada.

Produksjon av elektrisitet vert målt i følgjande energiheter:

Energienhet	Forkorting	Tilsvarer	Forbruk
1 kilowatt-time	KWh		Elektrisitetsforbruket til ei 40W lyspære i løpet av ett døgn.
1 megawatt-time	MWh	1000 kWh	Elektrisitetsforbruket til ein bustad i løpet av 2 veker
1 gigawatt-time	GWh	1000 MWh	Elektrisitetsforbruket til 50 bustadar i løpet av eit år.
1 terrawatt-time	TWh	1000 GWh	Elektrisitetsforbruket for ein by med 50.000 personar i eit år.

Nasjonal målsetting.

Den nasjonale målsettinga for vindproduksjon er på 3 TWh innan 2010, Stortingsmelding nr. 29 (1998-99)

Regional målsetting

Utbyggingspotensialet for vindkraftprosjekt i Rogaland utgjer omlag 7 TWh. Dette kan utgjera om lag 800 vindmøller bare i ytre delar av Rogaland. For å få eit forhold til dette talet - vasskraftproduksjonen i Rogaland utgjer om lag 11,4 TWh. Som tommelfingerregel går ein ut frå 2,5 vindmøller pr km². Det må tas stilling til kor stor del Rogaland skal ha av den totale vindkraftproduksjonen i landet, kor fort det skal byggjast ut, kor dette skal gjerast og storleiken på vindmøllene.

Vindmøllene som for det mesta er aktuelle i vårt fylke er store vindmøller med ein effekt på 2 – 3 MWh. Ei vindmølle på 3 MWh har ei høgde på 90 m opp til rotornavet, og ein rotor-diameter som er like stor - total høgde på 135m. Det er stort sett denne type som i dag vert bygd. Rotorfarten på desse vindmøllene er 15 – 20 omdreiningar i minuttet. Rotorfarten er den same, enten det er lett bris (4 m/sek) eller full storm. Med vindstyrke over full storm (25 m/sek) vert vindmølla stoppa fordi belastinga på konstruksjonen vert for stor. Utviklinga går sin gang også på dette området, slik at i framtida ser denne næringa for seg monaleg større vindmøller.

Støy nivellet frå ei vindmølle er om lag 50 – 60 dB på 40 m avstand. Det tilsvarar støy nivået frå ein vanleg samtale. Støyen er vislande frå rotorblada og dur frå generatoren. Konstruksjonen i seg sjølv gir ikkje så mykje skygge. Rotorblada gir bevegeleg skygge og refleksblink frå rotorblada. Rotorblada er polerte for å få god utnytting, og for at det ikkje skal leggja seg støy på rotorblada. Brukstida for vindmøller i Norge er på om lag 3000 timer av totalt 8760 timer i året.

Potensialet for vindmøller er i Nord-Rogaland 2 - 300 møller og 5 – 700 møller i Sør-Rogaland. Kor tett vindmøllena kan stå variere mykje, men 2 – 3 stk pr. km². Dette viser at det er store areal som vert påverka av ein vindmøllepark. Det meste av arealet ligg i LNF områda.

Det var ikkje mogleg for Rogaland Bondelag å vurdera dei 220 prosjekta som var omtalt i høyringa. Det som er vurdert i høyringa for kvart enkelt prosjekt er: vindressurs, areal, nærmiljøverknad for bustad og hyttområde, friluftsliv, kulturminne og kulturmiljø, landskap, naturvern/biologisk mangfold, verna vassdrag, regional visuell verknad, reiseliv, landbruk, inngrepssfrei natur og planstatus i kommuneplan/fylkesplan. Det er i høyringa ikkje teke med noko vurdering av mindre anlegg som kan gje eit tillegg til lokal kraftproduksjon. I høyringa er det foreslått at areal under 1 km² ikkje vert vurdert for utbygging av vindmøller. Dei fleste av områda som er vurderte i høyringa er eigde av bønder.

Rogaland Bondelag meiner utbygging av vindkraftanlegg gjer eit positivt bidrag til rein fornybar energi. Ved utbygging av slike anlegg må det tas omsyn til:

- Det bør etablerast grunneigarlag for heile vindkraftparken og omkringliggende område som er ein del av

prosjektet. Grunneigarlaget må trekkjast aktivt med i heile planprosessen og i drifta av vindmølleparken. Opprettning av grunneigarlag må skje tidleg i prosessen og representera alle grunneigarane i forhandlingar og kontakt med utbyggjarar.

- Vindmøller må plasserast slik at dei ikkje er til sjenanse når det gjeld støy og skygge/solglint.
- Vegnettet til vindmølleparken må leggast i samråd med grunneigarane.
- Godtgjersla til grunneigarar som avgjer grunn til vindmøller og infrastruktur må knytast opp til installert effekt ut frå konsesjonsvilkåra.
- Ved sal av heile vindmølleparken bør delar av den økonomiske gevinsten gå tilbake til grunneigarane.
- Ved opphør av ein vindmøllepark må vindmøllene og fundament fjernast etter avtalt tid. Kva som skal gjerast med vegnettet bør avtalast direkte med grunneigarane.
- Kablar frå vindmølleparkar må i hovudsak gravast ned. Luftspenn må vera unnataket.
- Det må tas omsyn til grunneigarane sine rettar/pliktar som er nedfelt i området som vert berørt av utbygginga av ein vindmøllepark - til dømes gjerdeplikt.
- Ein Fylkesdelplan innan vindkraft må ikkje vera til hinder for etablering av mindre anlegg med ei eller fleire vindmøller. Lokal kraftproduksjon kan vera eit godt inntektsbidrag til mange gardsbruk.



Om det ikkje var vindmøller som vart drøfta her så er det viktig å tenkja strategi generelt. Gruppearbeid under kurset styret hadde saman med Hedmark Bondelag. Frå høgre: Elisabeth K. Nesheim, Per Inge Egeland, Ragnhild Finden Barka og Embret Rønning. Dei to siste er styremedlemmer i Hedmark Bondelag.

KSL - systemet

Under møtet i oktober hadde styret besøk av KSL-ansvarleg på sentralt hald, Henrik Solbu. Innleiingsvis orienterte han om omorganiseringa av KSL og Matmerk og at desse to nå var slegne saman og føreløpig under betegnelsen KSL-Matmerk. 14 personar er nå tilsett i KSL-Matmerk.

Etter Solbu si orientering skal KSL vidareførast, men det skal setjast i gang ein ny gjennomgang av ordninga og det var i denne samanhengen Solbu hadde bedd om å få møta fylkesstyret. Det skal å etablerast enkelte referansegrupper – m.a. ei i Rogaland – som skulle trekkjast inn i arbeidet med revideringa av opplegget. Han ønska samarbeid med fylkeslaget for å setja saman ei slik gruppe. Det sa styret seg positiv til. Solbu var og interessert i å få prøvd ut eit opplegg med grupperevisjon i fylket der fleire – t.d. eit produsentlag til TINE – gjekk saman for å gjennomføra revisjonsarbeidet.

I orienteringa si understreka Solbu at 70 – 90 % av krava som ligg i KSL, er krav som ligg i norske lovar eller forskrifter. Samla utgjer desse rundt

2500 sider. Målet med revisjonen er å forenkla opplegget. Mykje av kritikken mot KSL er for uklar og rund hevda Solbu og ønska seg meir konkrete tilbakemeldingar for å kunne gå direkte inn og sjå kva dei kunne gjera.

I orienteringa si sa Solbu at dei vurderte eit opplegg der det vart sett:

- **absolutive krav** alle måtte fulla opp
- **krav** som burde følgjast opp
- krav ein **anbefalte** vert følgd opp

Styret var positiv til ei slik inndeling.

Innspel til endringar som vart nemnd under møtet og i ettertid oversendt KSL:

- Opplegget er for omfattande og det må forenklast
- Noko av hovudkritikken er manglande samordning av utføringa av revisjonane på gardane. Mange er irritert på at dei får besøk av fleire med heller korte intervall og at dei gjennomfører mykje dei same kontrollane. Dette har og eit kostnads-element i seg.
- Opgåvane bøndene skal utføra må for bonden vera forstælelege og nyttige og dei må i hovudsak retta seg mot

produkta dei leverer. Det vart m.a. reist kritikk av at bøndene må oppbevara helsekorta for dyr i 10 år – mange år etter at dyret er slakta.

- Systemet inviterer lett til at bøndene lurer seg unna og gjer dei til ”kjeltringar”. Dette vert det reagert heller sterkt på hjå mange.
- Det vart og referert reaksjonar på at det nå er innført trekk i oppgjerdsprisen til bøndene når KSL ikkje er gjennomførd på bruket. Det bør heller vera eit tillegg for dei som har det i orden – slik som tidlegare. Dette har KSL-organet ikkje noko med, då det er opp til **varemottakarane** å gjennomføra tiltak i denne samanhengen.
- Det er i dag ca 160 revisorar over heile landet. Fleste av dei er tilsette hjå varemottakarane. Nokre er sjølvstendig næringsdrivande KSL kjøper teneste hjå. Ingen er tilsette i KSL. I frå styret vart det sterkt presisert av revisorane må vera praktisk orienterte og ha mest fokus på produksjonen og kvalitetssikringa av den ved revisjonen framfor å fokusera mest på om papira er i orden.

KSL-standard for bruk av medisin til produksjonsdyr

Etter initiativ frå Suldal Bondelag har fylkesstyret ved fleire høve drøfta denne saka. Ho var og oppe i samband med besøket av Henrik Solbu, KSL på styremøtet 17. oktober. (Sjå saka ovafor.)

Bakgrunn for saka er at i ein del veterinærdistrikt vert KSL-standard for bruk av medisinar til produksjonsdyr praktisert svært strengt, faktisk så strengt at det skaper problem for ein del bønder som driv produksjon med sau og gris. Ut frå praksisen veterinarer legg til grunn, vert føremålet i KSL-standarden avsnitt. 3, **Medisinering til rett tid**, umogelag å oppfylla. I ein del tilfelle vil ein også vera på kant med dyreverslova der dyr må lida i utrengsmål fordi ein får starta behandling for seint.

Gjeldande KSL-standard seier m.a. at diagnose må stillast av veterinar og at behandling startast av veterinar. Etterbehandling kan overlatast til dyreeigar. I mange distrikt er det langt mellom veterinarane, lange avstandar og spe-

sielt i helgene er det få veterinarar på vakt. Dette fører til svært lang tid (opp til 10 – 12 timer) frå ein kontaktar veterinar til han er på garden og kan stilla diagnose og starta behandling. Dyra får då ikkje medisin i rett tid, det vert unødvendig lang ventetid med smerte og lidinger.

Med slik praksis kan det også bli eit spørsmål om økonomi. Veterinærbesøk i helgene er så kostbart at det ikkje står i forhold til verdien på lammet eller smågrisen, og dyreeigar kan då verta ”tvinga” til andre løysingar.

Ønske frå Rogaland Bondelag er at kravet om at veterinar må stilla diagnose og sjølv starta medisineringa, **må endrast** i tilfelle der det er ”enkle” diagnosar. Dette gjeld spesielt for:

- | | |
|-------|---------------------------|
| Sau: | Jurbetennelse på sau |
| | Leddbetennelse på lam |
| Gris: | Leddbetennelse på smågris |
| | Grisingsfeber på suger |

I desse og tilsvarende tilfella må det vera rom i KSL-standarden for at bonden sjølv stiller diagnose og har medisin tilgjengeleg på garden. Det er svært viktig å få starte behandling i det øyeblikk ein ser sjukdommen, då er lidinger fort og effektivt over.

I brevet til KSL Matmerk går det vidare fram at det bør fortsatt vera krav om avtale mellom dyreeigar og veterinar. Vidare må det først medisinrekneskap på garden, all medisinbruk må dokumenterast. Ved mangefull dokumentasjon må ein akseptera ”straffreaksjonar”.

Opplæring i bruk av medisin er viktig for å sikre brukartillit og minske risikoen for uheldige effektar. Dette kan veterinarane fortsatt ha ansvaret for i samband med inngåing av avtale.

EU sitt vassdirektiv – ei samla vassforvalting

EU sitt vassdirektiv er nå innført i norsk rett med at forskrift om ramar for vassforvaltinga er fastsett med å gjelda frå 1. jan 07. Alt overflatevatn, grunnvatn og såkalla kystvatn (ut ei nautisk mil utanfor grunnlinja) kjem inn under direktivet. Direktivet har som mål at det skal verta såkalla god tilstand i vassførekostane. Målet skal vera nådd seinast 15 år etter at direktivet er gjort gjeldande. Tilstanden vert målt ut frå økologiske og kjemiske forhold.

Det skal utarbeidast forvaltingsplanar med tiltaksprogram for å innfri

miljømåla som vert sett for å oppnå god tilstand.

Landet er delt inn i 9 vannregionar, og det er fylkesmennene som er vannregionmyndighet. Fylkesmannen i Vest-Agder forvaltar denne forskrifta for Agder-fylka, deler av Telemark og Rogaland.

I Rogaland er det Figgjo-vassdraget som skal kartleggjast først. I store deler av nedslagsfeltet til dette vassdraget er arbeidsområde for Aksjon Jærvassdrag. Her har dei teke målingar av vasskvaliteten og har i gang tiltak for å betra

kvaliteten på vatnet i vassdraget. Dette arbeidet vil forsetta og det er samarbeid mellom vannregionforvaltinga og Aksjon Jærvassdrag.

Fylkesmannen i Vest Agder har oppretta ei Vannområdegruppe for nedfallsområdet for Figgjo-vassdraget. Rogaland Bondelag sin representant i dette utvalet er Gabriel Trane Skasheim. Det er også oppretta ei referansegruppe for heile vassregionen, og Olav Sande frå kontoret er med der.

Forvaltningsplan for villrein

Direktoratet for naturforvaltning – DN - sende ut høyingsak ang. forvaltning av villreinen der dei ønska høyring på følgjande tema:

- Villreinnemndstrukturen
- Oppnemning av nemndene
- Organisering av sekretariat
- Avgjersle knytta til bestandsplan og fellingsløyve for villrein

Villreinnemndstrukturen

Det er forslag om å redusera talet på villreinnemnder til 8. For Rogaland sin del er forslaget ei villreinnemnd for **Setesdalregionen** (omfattar villreinområda Setesdal Ryfylke, Setesdal Austhei, Skaulen Etnefjell og Våmur –Roan.) Dette omfattar 5 fylke og 21 kommunar.

Styret gjekk inn for at Skaulen Etnefjell bør ut av Setesdalregionen og overførast til regionen for Hardanger-vidda fordi utveksling av dyr skjer ikkje mellom Skaulen Etnefjell og resten av områda i Setesdalregionen, men nordover mot Hardangervidda. Det er difor meir naturleg at dette området vert lagt til regionen for Hardangervidda.

Oppnemning av nemndene

DN forslår å oppnemna villreinnemndene etter forslag om to kandidatar frå kvar kommune. Kvar nemnd skal ha mellom 5 og 11 medlemmer.

Styret gjekk inn for at DN oppnemner villreinnemndene. Det bør vurderast sterkt å ha større nemnder, ideelt sett bør alle kommunane vera representerte. Medlemmene bør ikkje vera kommunestyrerepresentantar, men



Ikkje villrein, men Reidar Eiliv Time nyttar sin fjording som ein populær skyss under Open Gard-arrangementet hjå Katrine og Rune haugland på Haugland i Time.

”frittståande” personar med syn for naturforvaltning. Hovudoppgåva til nemndene må vera å arbeida for og sikra villreinen tilstrekkeleg areal og leveområde. Det er ofte ein interessekonflikt i arealbruken mellom for eksempel utbyggjarar og beiteareal/trekkruuter for villrein. Dersom ein del kommunar ikkje har representant i villreinnemndene, vil interessa for å sikra villreinen tilstrekkeleg areal kunne verta redusert.

Organisering av sekretariat

DN føreslår at sekretariatfunksjonen anten vert lagt til ein fylkesmann i det aktuelle området eller at det vert engasjere eit frittståande sekretariat.

Styret meiner at fylkesmannen ikkje må ha sekretariatfunksjonen. Denne funksjonen må etablerast på fritt grunnlag, men kan gjerne knytast opp mot aktuelle kompetansesentra viss det er

praktisk gjennomførbart. Fylkesmannen er ofte tungt inne i spørsmål som gjeld arealforvaltning, både som ankeinstans og med ”vetorett”. Dersom fylkesmannen også skal ha sekretariatet for villreinnemndene vil han få ein dobbeltrolle og med det interessekonflikt.

Bestemmelsar knytta til bestandsplan og fellingsløyve for villrein

Det er forslag om at villreinnemnda kan godkjenna ein fleirårig bestandsplan for eit storvald og tildela fellingsløyve som valfrie dyr i perioden.

Styret kjenner for lite til korleis dette konkret kan gjennomførast, men ein forutsetning må vera at det er 100 % oppslutning blant villreinlaga i det aktuelle valdet. Det er for tida ikkje ei slik organisering av villreinlaga slik at det kan gjennomførast i nærmaste framtid.

Årsrapport for prosjektet Norsk Bygdeturisme og Gardsmat, Inn på tunet og Bondens Marked

Dette er et 3-årig prosjekt som støttes av de tre overnevnte organisasjoner, Rogaland Bondelag, Fylkesmannens Landbruksavdeling i Rogaland, og Innovasjon Norge.

- Hovedhensikten med prosjektet er:
- Skape nye næringer og styrke landbruksrelaterte næringer.
 - Styrke de 3 organisasjonene og å få flere medlemmer.
 - Drive utadrettet informasjon og markedsføring.
 - Legge til rette for fagsamlinger og kurs.

- Prosjektleder er sekretær for de 3 organisasjoners styre.

- Være inspirator og et naturlig samlingspunkt for medlemmene.

Stillingen som prosjektleder ble besatt i mai 2006.

I Styringsgruppen sitter styrelederne av de 3 organisasjonene.

Turid Gausland, Norsk Bygdeturisme og Gardsmat

Sissel Nerhus, Inn på Tunet

Kjell Ivar Ueland, Bondens Marked

Eli M. Serigstad, Fylkesmannens Land-

bruksavdeling

Stein Helge Harbo, Rogaland Bondelag som også er leder for gruppen Kirsten Meyer-Knutsen, prosjektleder/sekretær.

Det ble i løpet av året valgt nye ledere i alle de 3 organisasjonene og vi har hatt 4 møter.

I samarbeid med Etablererskolen i Rogaland og Skape.no arrangerte vi et Etablererkurs for Landbruksrelaterte næringer februar/mars 2007 for 19 deltakere. De fleste ville starte Inn på tunet tjenester.

Vi arrangerte i samarbeid med Norconserv et fulltegnet Bakerkurs ved Morten Schakenda i Eldhuset på Vikeså i september. Arbeidet prosjektleder hadde i forbindelse med kurset ga ca. 20.000 i inntekter til prosjektet. 12 personer deltok.

Kurset "Lær å bli en bedre selger" som måtte avlyses i fjor p.g.a. for få påmeldte, ble arrangert i år på Auestadtunet i oktober for 17 deltakere. Tilbakemeldingene om nytten av kurset var meget godt.

I løpet av høsten 2007 har vi i samarbeid med Einar Vaardal Lunde fra firmaet Synergia holdt flere datakurs hvor en kunne lære å lage sin egen hjemmeside. Det er blitt avholdt to kurs i Stavanger, et i Kvinesdal og et i Suldal, alle fulltegnede. I tillegg er det blitt tilbudt flere typer kurs fra utenforstående bedrifter. Disse er blitt sendt ut til alle medlemmer – f.eks. Mat fra Mære, Intensivkurs i tysk.

Deltakeravgiften på alle kursene har vært svært fordelaktige for de som er medlemmer. Det har gjort at vi har klart å skaffe en del nye.

Alle medlemmene i de 3 organisasjonene har fått tilbud om alle kurser, og tilbakemeldinger viser at medlemmene er fornøyd med høyt aktivitetsnivå og et variert tilbud og gode medlemsfordeler.

*Kirsten Meyer-Knutsen
prosjektleder*

/TERRA

Pro & contra foto Espen Oes

"Dæ va edane, dette"

[jærsk uttrykk, spøkefullt brukt av kunder
når vi har gitt dem et gunstig tilbud]



Telefon 51 78 96 00.

www.klepp-sparebank.no



KLEPP SPAREBANK
Enkelt og greit

Arbeidet i utvala

Info-utvalet

Informasjonsutvalet – Info-utvalet – har i meldingsåret hatt tre møte. Saker utvalet har arbeidd med:

Kurs for unge bønder, 12. – 14. oktober.

Kurset vart gjennomført etter same mal som i 2006, med godt samarbeid med samvirkeorganisasjonane og ungdomsrådet til Gilde Region Vest. Kurset var lagt til Jæren Hotell, Bryne og totalt var det 42 deltakarar på kurset.

Fredagskvelden starta med landbrukspolitikk v/Tor Inge Eidesen, frå styret i Norges Bondelag. Resten av kvelden gjekk med til middag og sosialt samvær på TINE sitt ostelager på Klepp st.

Hovudinnlegget på laurdagen var spørsmål rundt eigarskifte – dei menneskelege sidene ved eigarskifte og forhold ut frå odelslova og konsesjonslova samt skatt og avgifter. Advokat Jan Bangen frå Norges Bondelag hadde eit engasjerande innlegg om desse tema.

Elles var ein innom HMS-arbeidet på garden forutan at enkelte organisasjonane fekk tid til å presentera seg.

Søndagen vart nytte til innlegg der temaet Kvifor er samvirke viktig? Det var Siri Rasmussen Lea som innleia. Martin Svebestad frå Klepp Rekneskapslag tok for seg spørsmål rundt økonomien på garden.

Ut frå evalueringsskjema var det svært positive tilbakemeldingar på opplegget. Det var aktuelle tema og gode innleiarar. Utvalet tek sikte på å gjennomføra eit slikt kurs kvar haust i oktober månad.

Open Gard

Info-utvalet er ansvarleg for organiseringa av Open Gard i fylket. Dette er omtalt ein annan stad i årsmeldinga

Informasjonsdag for skulekontaktane

Det var møte med skulekontaktane i Stavanger 12. desember. 17 personar frå lokallaga møtte. Solveig Skogs frå

Norges Bondelag orienterte om skulekontaktane sine oppgåver i lokallaget og opningane det er i den nye læreplanen. Ho gjekk og gjennom materiellet Norges Bondelag har. Anne Margrethe Gjesdal fortalte korleis dei arbeider i Gjesdal. Dei har opplegg for mest alle klassar. Det er eit imponerande arbeid dei ca 18 personane i lokallaget legg ned kvart år.

Dei andre laga som var på møtet fortalte og om sine aktivitetar. Gardsbesøk og gjennomføring av Landbrukspelet var det dei fleste satsa på. Utfordringane for lokallaga er å ha folk nok til å vera med i skulen eller å vera vertskap for gardsbesøk etter kvart som fleire og fleire arbeider utanom garden.

Eit tilsvarende møte planlagd i Tysvær 11. desember måtte avlyst grunna litra påmelding.

Strategi for Info-utvalet

Det er utarbeidd plan for informasjonsarbeidet i Rogaland Bondelag. Denne er omtalt lenger framme i årsmeldinga.

Verveutvalet

Verveutvalet har hatt 2 møte i meldingsåret - 12. februar og 2. oktober. Hovudoppgåva til verveutvalet er å leggja opp strategi for vervearbeidet i fylkeslaget og gjennomføra den i samarbeid med lokallaga og med fylkesstyret. Strategien vart vedteke vidareført for 2007/2008 og la vekt på "Auka fokus på aktive bønder og dei som er på veg inn i landbruket, men også andre med sterkt tilknyting til næringa."

Utvtalet diskuterte og forslaget til opplegg for telefonverving i Rogaland og gjorde vedtak om å gå inn for telefonverving i 2008. Utvalet meinte at utøvarar av nye næringar innan landbruket og grunneigarar med utmark og bortleigd areal kunne vera aktuelle for tlf.-verving.

Utvtalet opprettholdt sitt forslag om å premiera lokallaga med 200 kr pr ny medlem med produksjon og 100 kr for

personleg og husstandsmedlem for 2007. Styret har i år sluttar seg til dette.

Utvtalet har gjennomført to ringerundar til lokallaga. Den første starta 15. februar. Ringerunden hausten 2007 vart gjennomført frå 15. november. Dei fleste lokallaga hadde då gjennomført årsmøtet sitt og det var den nye leiaren som vart kontakta. Lokallaga er positive til denne kontakten. Utvalet ønskjer å ha god kontakt/dialog med lokallaga og heile utvalet deltek derfor på årsmøtet og leiarmøtet til fylkeslaget. Dette først og fremst for å skapa kontakt med leiariane i lokallaga.

Oppsummering av vervearbeidet og medlemsutviklinga er omtalt lenger bak i årsmeldinga.

Under årsmøtet i fylkeslaget i mars 2007 vart det delt ut vervepremier for godt vervearbeid i 2006. Det var delt ut gávepremie til dei lokallaga som hadde

størst %-vis og størst netto auke i talet på medlemmer.

- Gåvesjekk på 1000 kr og innramma diplom til Imsland Bondelag for størst %-vis auke i medlemstalet med 15,5 % og til Sandnes Bondelag som hadde størst netto auke i talet på medlemmer – netto auke på 19 medlemmer.
- Beste vervo Per Inge Egeland, Hjelmeland fekk genser for å ha verva 7 medlemmer.

Norges Bondelag støtta arbeidet i verveutvalet til Rogaland Bondelag med 15 000 kr i 2007.

Grøntutvalet

Grøntutvalet til Rogaland Bondelag tok og i år initiativ til å halde eit delvis ope møte i samband med at utvalet skulle utarbeidet fråsegna si til jordbruksforhandlingane. Medlemmene i utvalet var inviterte forutan representantar for ulike faglag og rettleiingstenesta innan den grøne sektoren i fylket. Fleire frå

utvalet møtte i tillegg til representantar frå Grøntutvalet i Finnøy, Garnerhallen, Jæren Gartnerlag, Grøntutvalet i Klepp og Jæren Forsøksring – 10 personar møtte.

På grunnlag av drøftingane under dette møtet vart det utarbeidd ein uttale til jordbruksforhandlingane for den

grøne sektoren. Denne vart sendt over til fylkesstyret som slutta seg fullt til den. Uttalen vart og sendt over til Grøntutvalet til Norges Bondelag. Uttalen er i sin heilhet gjengitt lenger framme i årsmeldinga.

Ut over dette har det ikkje vore andre saker som har vore til drøfting i utvalet.

Jordvernutvalet

Forutan representantar frå bondelaget er Jordvernutvalet sett saman av representantar frå Rogaland Naturvernforbund og Jordvernforeninga i Rogaland. Jordvernspørsmålet har i 2007 vore eit sentralt tema på fleire vis og utvalet har hatt tre møte i meldingsåret – 6. februar, 13. august og 29. oktober.

Revidering av fylkesdelplanen

Mest sentralt i utvalet sitt arbeid har vore å koma med innspel til revideringa av Fylkesdelplanen for langsigktig byutvikling på Jæren. På første møtet drøfta utvalet innspel i forkant av at Fylkesutvalet hadde gjort vedtak om rullering av planen. Utvalet kom då med viktig konkrete punkt for dette arbeidet. Til møtet i oktober førelåg det eit planprogram for rulleringa av fylkesdelplanen. På vegne av fylkesstyret fekk utvalet i oppgåve å utforma uttale til dette notatet. Hovudelementa i den er gjengitt lenger framme i årsmeldinga.

Rammedirektiv for jordbeskyttelse

I frå Norges Bondelag fekk fylkeslaget oversendt eit høyringsdokument ang. forslag til rammedirektiv om jordbeskyttelse frå EU-kommisjonen. Dette inneheldt fleire element ang. disponering og øydelegging av jordoverflata. Punkt som gjekk på jordvern låg under begrepet forsegling. Utvalet vedtok sin uttale som fylkesstyret slutta seg til. Hovudpunktet i den er gjengitt lenger framme i årsmeldinga.

Innspel til arbeidet ang. styrking av jordvernet

Landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen sette hausten 2007 ned eit utval som skulle koma med forslag på korleis ein kan styrkja jordvernet framover. Landbruksdirektøren i Rogaland Jon Ola Syrstad, vart leiar av utvalet. Både fylkesstyret og Jordvernutvalet såg det som viktig å koma med innspel til dette arbeidet på eit tidleg sta-

dium og sende over ein del punkt etter møtet i august. Fylkesstyret slutta seg til utvalet sine innspel og uttalen er gjengitt lenger framme i årsmelding.

Utvaledia av Syrstad overrekte si innstilling til landbruks- og matministeren på nyåret 2008. Utvalet vil følgja opp saka.

Intern orientering

Utvaledia er oppteken av at ein internt mellom dei ulike organisasjonane i utvalet, har ei form for meldeteneste overfor kvarandre nå ein er klar over at planar er ute på høyring. Ein ser dette som viktig for å kunna ta nødvendige grep – enten kvar for seg eller saman - dersom ein ser det som viktig. Dette gjeld generelt, men ein skal spesielt vera oppmerksam på arealdelen i kommuneplanar.

Rica Maritim Hotel
-et Rica Partner Hotel i Caiano-gruppen

Telefon: 52 86 30 00 Mail: Rica.Maritim.Hotel@hotelmaritim.no

U-landsutvalget

U-landsutvalget er sammensatt av en representant fra Rogaland Bondelag, Rogaland Bygdekvinnelag, Rogaland 4H og de økonomiske organisasjonene (Samarbeidsrådet). Formålet er å ivareta internasjonalt arbeid i organisasjonene.

Det vesentlige av arbeidet har foregått i Kamerun i samarbeid med Det Norske Misjonsselskap og Den Kamerunesiske Kirken.

Det begynte som kjent med nå avdøde biskop Bjørn Bue og "Rogalandsgarden" i 1963, og har i mange år vært "Gadjwanprosjektet". Fra 2007 begynte vi arbeidet i ett nytt område som heter Sambolabbo. Prosjektet vil fra nå av bli kalt "Sambolabboprosjektet".

Det nye området er et svært isolert område, med dårlig veiforbindelse, liten skolegang for barna, analfabetismen er på over 90%. Kvinnene er svært lite synlige. Befolkningen i området hadde besøkt Galim og Gadjwan området. De hadde sett hva som hadde skjedd der med prosjektets hjelp og veiledning. Iya Paul, vår medarbeider i Kamerun, hadde fortalt at de måtte bidra selv både med



Foto: U-landsutvalget

arbeidskraft og økonomiske midler ved bygging av veier og bønner.

Arbeidet blant kvinner og barn skal Asra Pauline ta seg av. Året 2007 har vært ett overgangsår i arbeidet, mye må forbedres, men det er allerede dannet flere arbeidsgrupper med tanke på veibygging og brønngravning.

Det er spennende år som ligger foran, tenk om vi om ti år kan være vitne til den samme framgangen i Sambolabbo som vi har hatt i Galim/Gadjwan området.

Vi kan bare håpe. Galim/Gadjwan området skal fortsatt følges opp med besøk noen ganger i året.

Vi går nå inn i en 3-års-periode i arbeidet med årlige budsjett på kr 200.000. U-landsutvalget vil takke for den store støtten i 2007 på til sammen kr 253 852,- og håper dere fortsatt vil støtte arbeidet.

Vi ønsker lykke til med alt arbeid i lokallagene.

Dagny Matland, leder

Langsiktigkeit, sikkerheit og best pris



Anten du er storfprodusent med 2 år produksjonssyklus eller driv med kyllingproduksjon med 30 dagars oppforingstid, så ligg det eit langsiktig perspektiv bak investeringane i kjøtproduksjonen.

Da er det trygt å ha ein samarbeidspartner som har den same langsiktigheta som sjølve grunnlaget for si virksomhet. Ein samarbeidspartner som gjennom kjende merkevarer garanterer for

avsetninga di, uansett kor du bur eller kor stor produksjon du har. Men kanskje aller viktigast; ein samarbeidspartner med eit overordna mål om å betale den beste prisen for slaktet ditt.

Organisasjonsarbeidet

Årsmøta i lokallaga

Årsmøta i lokallaga vart som vanleg gjennomførde i løpet av oktober månad – nokre få før og andre seinare. På dei langt fleste årsmøta var det med representantar frå fylkeslaget – styret eller administrasjonen. Tema ein har teke opp har vore noko ulikt, men på dei fleste årsmøta har ein vore inne på næringspolitiske tema med kort oppsummering av forhandlingane i vår og viktige innspel til forhandlingane 2008. Ein var og innom organisasjonssaker som visjonen om null ulukker i landbruket i framtida og kurset Praktisk HMS arbeid i landbruket.

Som deltakar under årsmøta har representantane frå fylkeslaget også ein viktig funksjon med å lytta etter signal i lokallaga. Fylkesstyret er interessert i å få tilbakemelding på arbeidet til fylkes-

bondelaget og organisasjonen sentralt. Under årsmøta kom det fram mange tema fylkeslaget vart bedd om å arbeida vidare med og som styret vil ta opp på ulike måtar, ikkje minst i samband med fylkeslaget sitt arbeid med uttalen til forhandlingane 2008. Andre saker er noterte og vil verta arbeidd vidare med av fylkeslaget. På enkelte årsmøte vart innhaldet i og opplegg for KSL teke opp med heller sterkt kritikk til dagens opplegg. Dette og har styret teke opp vidare. Sjå anna stad i årsmeldinga.

Ut frå oppsummeringa styret gjorde etter årsmøterunden, har styret eit godt inntrykk av årsmøta. Det har vore godt med spørsmål og ein god debatt. Frammøtet varierer noko. I større lag ligg frammøteprosenten på rundt og under 10 % av medlemmene, medan min-

dre lag ofte har noko større prosentvis deltaking. Nokre lag kan nok arbeida noko meir med forberedinga og annonseringa av årsmøtet sitt for å få betre frammøte.

Årsmøterunden har ført til at det er nye leiarar i 15 av dei 44 lokallaga vi har. Det er nå kvinneleg leiar i berre to lokallag, det er det lågaste talet på lang tid. Ved gjennomgang av tilbakemeldingane om vala og konstitueringa i haust, er det og skuffande å registrera at så få kvinner sit i lokallagsstyra. Nokre få lag har to direktevalde kvinner med i styret, men mange har berre menn. Det må vera ei klar oppmoding til valnemndene rundt i lokallaga å arbeida meir for å få kvinner inn i lokallagsstyra samtidig som kvinnene og må vera meir ville til å ta på seg slike verv.

Leiarmøtet 2007

Leiarmøtet i år var lagt samtidig med landbruksmess Agrovisjon 2007 – dagane 27. og 28. oktober i Stavanger. I frå lokallaga møtte 35 representantar – fleste leiarar i lokallaga. I tillegg møtte fylkesstyret og nokre få frå andre organisasjonar. I frå Norges Bondelag deltok første nestleiar Eli Reistad og informasjonsmedarbeidar Per Ole Ramberg.

Første dagen var programmet for leiarmøtet samanfallande med Agrovisjon sitt opplegg der landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen, hadde hovudinnlegget om ”Kor stor må er vera for å vera heiltidsbonde i 2017.” Ut frå ulike vinklingar av hovudtemaet om landbruket sin situasjon om 10 år og markedssituasjonen framover, vart dette følgd opp i fleire andre innlegg i løpet av dagen.

Andre dagen var vi for oss sjølv med Eli Reistad sitt hovudinnlegg om sentrale politiske tema stod på dagsordenen. Ei anna utfordring ho fekk var kva oppgåver og påverknad har lokallaga i samband med forhandlingane og kva handlingsrom fylkes- og lokallaga

har i samband med forhandlingane. I tilknyting til dette temaet gjekk leiaren i Time Bondelag, Livar Nedrebø inn på noko av grunnlaget for deira reaksjon straks etter forhandlingane våren 2007. (Det er omtala lenger framme i årsmeldinga.)

Styremedlem og HMS-ansvarleg i fylkesstyret Per Inge Egeland, tok for seg landbruket sin 0-visjon ang. dødsulukker i landbruket og kurset ”Praktisk HMS-arbeid” som alle bønder er plikta til å gå gjennom innhaldet i kurset. Per Ole Ramberg tok for seg informasjonsarbeidet til fylkes- og lokallaga og verdien av at alle ledd i organisasjonen er aktive på dette området.

Samankoplinga med Agrovisjon førde til at leiarmøtet vart ein del dyrare for fylkeslaget enn ved eit vanleg opplegg.

Funksjonen til leiarmøtet er å ha god dialog med lokallagsleiarane og fylkesstyret om landbrukspolitiske tema som er opp for tida og gå gjennom viktige organisasjonsmessige saker som vil stå sentralt i organisasjonsarbeidet gjennom vinteren. Ut frå svara i evaluerings-

skjema var deltakarane godt nøgde med det faglege innhaldet, gjennomføringa, møteleiinga og utbyttet av møtet. Det var og brei støtte om å kombinera leiarmøtet med Agrovisjon. Dårlegaste skår fekk spørsmålet om deltakarane følte det var nok tid til å drøfta saker Bondelaget arbeider med.

Ut frå erfaringane med samankopplinga vil styret ved eit seinare tilsvarande høve, leggja opp til at det vert betre tid til sjølve leiarmøtet. Det kan gjerast ved at leiarmøtet tek til på torsdagen og bruka heile den dagen og gjerne litt av fredagen og til leiarmøtet.

Samling for nye leiarar

Kvelden før leiarmøtet tok til var alle nye lokallagsleiarar inviterte. Det var lagt opp til middag og godt drøs første kvelden med orientering om Bondelaget og gjennomgang av arbeidsoppgåver, informasjon og rutinar i Bondelaget – på fylkesnivå så vel som sentralt. Dette tilbodet vart godt motteke og 11 nye lokallagsleiarar deltok på opplegget.

Arbeidet i lokallaga og kontakten med fylkeslaget

Arbeidet i lokallaga har også i år vore omfattande og krevjande. Fylkeslaget og Norges Bondelag har pålagt lokallaga omfattende arbeidsoppgåver dei har takla på ein god måte. Ein kan berre nemna: medlemsverving, markeringar i forkant av forhandlingane og førebuing av aksjonar ved evt. brot. Om vi ikkje hadde så mange Open Gard-arrangement i år er det eit stort løft for dei som har slike arrangement. Også ved fleire andre høve når fylkesstyret og kontoret har hatt behov for hjelp til gjennomføring av konkrete oppgåver, har lokallaga stilt opp.

Både fylkesstyret og administrasjonen vil retta ein stor **takk** til lokallaga med leiarane i spissen, for velviljen og stå på viljen dei viser i mange samanhenger. Dette er utan tvil eit solid grunnlag for heile organisasjonen og det er viktig for oss på fylket så vel som på sentralt hald, å pleia denne kontakten og stimulera og leggja forholda til rette frå vår side til ein fortsatt brei innsats på lokallagsnivået. Medlemmene og lokallaga er grunnfjellet i organisasjonen.

Arbeidet på lokalplanet er eit teamarbeid, men av og til er det nok einskilde eldsjeler som legg ned ein større innsats enn andre og då ofte leiaren. Vi rettar ein spesiell takk til desse.

Fylkeslaget ser det som viktig at lokallaga engasjerer seg i saker medlemmene er interesserte i. Dette vil i framtida vera svært viktig i og med at kommunane har fått større forvaltingsansvar. Difor vart det i meldingsåret arrangert to kurs for lokallaga ang. dette. Fylkeslaget har alt registret at lokallaga har fått ein betre kontakt og dialog med kommunepolitikarane. Dette viste spørjeundersøkelsen våren 2007



Bondelaga vil ha bøndene med på ryddeaksjon. Jon Lea, Varhaug, Miriam Sør-Reime, Nærø og Abraham Aarsland, Søre Hå, ynskjer opprydding og minimal bruk av avfallsfyllinger. Foto: Bondevennen

der lokallaga hadde kontakt med topp-kandidatane på listene til kommunestyra i 19 kommunar i fylket. Dette må følgjast opp. Positivt er det og at lokallaga gjennomfører tiltak som legg grunnlag for sosialt fellesskap mellom bøndene.

Fylkesbondelaget ser det som svært viktig at ein har god kontakt med lokallaga. Forutan dei tradisjonelle samlingane, har fylkesstyret difor også fordelt lokallaga seg i mellom og lagt opp til å ringja/kontakta leiarane to gonger i løpet av året, for å slå av ein prat med dei og få tilbakemelding om saker lokallaga er opptekne av og gi innspel frå fylkeslaget si side. Etter desse rundane vert det føreteke ei oppsummering i styret der sakene vart gjennom.

Noko av posten vert nå sendt elektro-nisk til lokallag som ønskjer det i staden

for den tradisjonelle måten. 14 lag har teikna seg på lista for å få posten den vegen. I løpet av året når spesielle ting pågår og særleg under sjølv jordbruksforhandlingane, bruker kontoret ofte e-post og/eller SMS for å nå raskt ut med informasjon. Etter tilbake-meldingar er dette positivt motteke.

Administrasjonen ser det og som svært positivt at lokallagsleiarar, andre frå lokallagsstyra og enkeltmedlemmer tek kontakt pr telefon eller stikk innom kontoret.

Fylkeslaget vil til slutt takka alle i lokallaga for eit svært godt samarbeid og for det enorme arbeidet som er nedlagt til beste for medlemmene og for organisasjonen.

Open Gard

Det vart i år halde tre Open Gard-arrangement i fylket 12. august pluss ein på Tveit i Nedstrand 17. juni.

Besøkstalet på dei ulike arrangementa var:

- Ca 900 på Randaberg hjå Ingebret Bø der Randaberg Bondelag hadde hovudansvaret.
- Ca 1.750 hjå Katrine og Rune Haugland i Time der Time Bondelag hadde ansvaret
- Ca 250 Odd Egil Bø, Brusand der Søre Hå Bondelag hadde ansvaret
- Ca 2.00 på Tveit der fleire lag i nord-fylket hadde ansvaret

Fylkesbondelaget gjekk tidleg ut og oppmoda lag til å planleggja Open Gard. Nokre meldte seg heller rask. For å få opplegg fordelt over heile fylket, tok Informasjonsutvalet kontakt med fleire lag i distrikt det ikkje var meldt inn opplegg frå for å få til Open Gard der og. Det lukkast ikkje i år, men målet er å få til opplegg rimeleg fordelt over heile fylket framover.

Open Gard har vorte eit fast og tradisjonelt arrangement for Bondelaget i alle fylke i mange år nå og i 2008 skal det markerast eit 20-års jubileum med arrangering av Open Gard i landet. For



Eit populært tiltak for barna under Open Gard er å få hoppa i høyet/halmen.
Her fra Open Gard hjå Ingebret Bø, Bø i Randberg.

lokallaga som tek på seg desse arrangementa er det ein krevjande jodd, men det har utan tvil ein stor verdi for landbruket sitt biletet utad. Rogaland Bondelag vil retta ein varm takk for dei som har teke dette på seg – både vertane

som opnar tunet sitt og andre som hjelper til. Vårt håper er at vi fortsatt kan få ha slike arrangement i fylket.

Medlemsutviklinga

Medlemstalet til Rogaland Bondelag enda opp med om lag det same medlemstalet ved slutten av året som ved start – 6.177 ved slutten av året mot 6.171 for eit år sidan. I løpet av året har totalt 236 personar som har meldt seg inn mot 346 i 2006. 195 har meldt seg ut – 30 av desse er døde. 35 har gått ut fordi dei ikkje har betalt kontingensten for 2006 og 2007. Dette gir såleis ein netto auke på 6 medlemmer i løpet av året mot 153 i 2006. Oversikt på lokallagsnivå finn ein lenger bak i årsmeldinga.

Ut frå tala ovafor og i oversikten på lokallagsnivå lenger bak å årsmeldinga, kan det sjå ut til at vervearbeidet i lokallaga har dabba av noko i løpet av året – m.a. har sju lag ikkje hatt innmelding av nye medlemmer i løpet av året. Flest ny-innmedlemingar har Time

Bondelag fått med 21 nye. Dette er svært bra når ein tek med seg at det er i Time kommune det er stort tilslutning til Bondelaget hjå bøndene. Elles er det åtte lag som har 10 eller fleire nye innmeldingar i løpet av året.

Ser ein på nettoendringa av talet på medlemmer i lokallaga er det 18 lag som har hatt auke med Sandnes som størst netto auke på 19 medlemmer. Tre lag har det same talet på medlemmer ved utgangen av året som ved start og 10 lag har hatt nedgang.

Rogaland Bondelag er fortsatt det klart største og einaste fylkeslaget som har over 6.000 medlemmer. Etter oss kjem Oppland og Nord-Trøndelag med henholdsvis 5.552 og 5.467 medlemmer ved årsskiftet.

Verveutval har gjort ein god jobb i

løpet av året. Fleire av dei andre fylka har og hatt hjelp av profesjonelle telefonvervarar. Etter drøfting både i verveutvalet og i styret er det nå lagt opp til at det skal gjennomførast telefonverving og i Rogaland i løpet av 2008. Sjå nærmare omtale av dette lenger framme i årsmeldinga.



Reime
REIME AGRI AS

Reime Agri AS
Jernbaneveien
4365 Nærø
www.reimeagri.no

Nybygg eller rehabilitering?

Ta kontakt med AH Bygg A/S
Vi har solid erfaring med
alle typer bygninger til landbruket



Møllevn. 12 - 4360 Varhaug
Tlf. 51 79 85 79 Fax: 51 79 85 78

Tillitsmannsopplæringa

Desse kursa er avvikla:

Kommuneplanarbeid

Det har vore 2 kurs for lokallaga i kommuneplanarbeid – eit i Tysvær 16. januar og eit i Stavanger 23. januar.

Fylkesagronom Dagfinn Hatløy, innleia om:

- Kvifor kommuneplanar
- Bruk av kommuneplan i regionplanar
- Rektor på vinterlandbrukskulen på Jæren, Hadle Nevøy innleia om:
- Generelt om oppbygging av kommuneplanen

- Medverking
- Trening på gode vinklingar på innspel frå landbruket
- Inngrep

Leiar i Time Bondelag Christian Aasland fortalte om korleis laget arbeider med uttale på kommunale planar. Det var 9 deltagarar i Tysvær og 20 i Stavanger

Valkomitearbeid

Det var kurs for valkomitéen i Rogaland Bondelag 6. desember. Erik A. Engebretsen frå Norsk Landbrukssamvirke var kursleiar. Han tok utgangs-

punkt i studieheftet ”Aktiv organisasjon” valgkomitéarbeid som han har laga. Han tok for seg oppgåvene til valkomitéen, og korleis ein løyser dei.

Deltakarane var svært nøgde med kurset og kursleiar og meinte dei hadde lært mykje, sjølv om fleire av dei hadde erfaring frå valgkomitéarbeid tidlegare. Andre valgkomitear i fylket var og inviterte og det var i alt 12 deltagarar. 6 frå Rogaland Bondelag og 6 frå andre valgkomitéar.

Skattekurset

Det årlege skattekurset for tilsette ved rekneskapskontora i fylket vart halde på Quality Airport Hotell, Sola 22. og 23. november. 22 kontor i Rogaland har avtale med Norges Bondelag og frå desse møtte det nær 160 personar. Rogaland Bondelag har ansvar for den tekniske biten av arrangementet, medan Norges Bondelag er ansvarleg for den faglege delen.

Viktige tema som var oppe var skatte- og avgiftsopplegget for 2007, lovar og forskrifter, rekneskap for tilleggsnæringer i jordbruket, aktuelle dommar og uttalelser og erfaringar med skatte-reformen. Svein Aaling og Elling Bjerke frå Norges Bondelag hadde desse tema. Lars Tore Myklatun frå Landkredit Bank hadde ein time om Kredittjus. Representantar frå fylkesskattekontoret hadde og som vanleg ein time og gjekk gjennom viktige element ang. Alt inn, omorganiseringa av skatteetaten og MVA-registering for bønder.

Med rundt 160 deltagarar i salen er

kurset heller stort. For å dela opp kurset noko vart det første dag gjennomført parallelle seksjonar der deltagarane sjølv valde kva opplegg dei ville følgja. Tema på denne delen var:

- Diverse arbeidsgivarspørsmål - ansvarleg Landbrukets Arbeidsgiverfor. v/Rannveig Arthur
- Ulike skatte- og regnskapsspørsmål vedr. BA og ANS og ny samvirkelov – ansvarleg Norges Bondelag

Kurset er stort, men det er også viktig at rekneskapsførarane frå heile fylket får koma saman. Den sosiale biten er såleis også viktig og under middagen første dagen hadde ein og leidd inn ekstra underhaldning.

Ekstra kursdag

”Selskapsrett, praktisk avtalerett og konkursrett” var temaet for ekstrakurseten dagen før skattekurset. Forelesar var advokat Vidar Brobakken frå Hamar. 42 rekneskapsførarar deltok på ekstrakurset.

Samrådingsmøtet

Tradisjon tru vart styremedlemmene i rekneskapslaget også i år inviterte til samrådingsmøtet. 16 styremedlemmer deltok. Første delen av kurset hadde dei saman med dei tilsette med temaet Skatt og avgifter for 2007 Etterpå i eige møte, gjekk Svein Aaling frå Norges Bondelag gjennom kva krav bokføringslova set til føring av rekneskap – punkt styra for rekneskapslaget bør vera merksame på som ansvarlege for rekneskapslaget/kontoret.

Andre dag hadde Kristian Spanne frå Finnøy innlegg ut frå temaet ”Kva kan styret gjera for å knytta til seg fagleg dyktige medarbeidarar i ei tid med eit stramt arbeidsmarked?” Innlegget hans la grunnlag for ein god debatt.

Siste del av samrådingsmøtet vart nytta til å drøfta dei lokale lønnsforhandlingane og felles ting for styra i rekneskapslaget.

Samarbeidet mellom Rogaland Bondelag og Gjensidige Forsikring

Samarbeidet byggjer på den sentrale avtalen mellom Gjensidige Forsikring og Norges Bondelag der det m.a. heiter at det skal vera eit samarbeidsorgan i kvart fylket og at dette skal ha minst to møte. Vidare skal det utarbeidast ein fylkesvis arbeidsplan. Samarbeidsutvalet i Rogaland har hatt to møte.

Arbeidsplan for 2007

I arbeidsplanen er det lagt opp til konkrete mål både for verpearbeidet til

bondelaget og for tilslutning til bondelaget si gruppelivsordning. Ang. førebyggjande tiltak som møte om helse og sikkerhet, er det og sett klare mål.

I planen vert det lagt stor vekt på arbeid med trygging av familien med fokus på unge bønder. Vidare har ein følgd opp saker medlemmene har teke opp.

Sikkerhet og helse

I løpet av meldingsåret har fleire

lokallag gjennomført møteopplegg med vekt på sikkerhet og helse. På desse møta har Gjensidige saman med andre, delteke med faglege innslag og sett fokus på viktige element ang. forebyggjande helsetiltak samt brannførebyggjande tiltak som vedlikehaldsavtalar for det elektriske anlegget og brannvarslingsanlegg. Landbrukets HMS-teneste har også delteke på fleire av desse møta.

Personalet

Etter ei tid sjukemelding slutta Gislaug Søyland Sele ved kontoret. Målfrid Husebø vart tilsett i 90 % stilling som sekretær frå 1. september av. Frå same dato gjekk ho ned i 10 % stilling som studieinstruktør. Ut over det har det ikkje vore endring i personalet i løpet av 2007.

Følgjande har hatt sitt arbeid ved kontoret gjennom året:

- Organisasjonssjef Svein Helge Harbo
- Førstekonsulent Olav Sande
- Førstekonsulent Signe Henriksen
- Sekretær Gislaug Søyland Sele – 90 % stilling ut mai
- Førstekonsulent Målfrid Husebø – 90

% frå 1. september for RB

- Studieinstruktør Målfrid Husebø – 60 % stilling ut august og 10 % resten av året.
- Organisasjonssekretær for RBU Marlen Hognestad – 50 % stilling
- Prosjektleiar Kirsten Meyer-Knutsen – 60 % stilling



Dei tilsette ved Rogaland Bondelag sitt kontor. Frå venstre. Svein Helge Harbo, Signe Henriksen, Kirsten Meyer Knutsen, Målfrid Husebø, Marlen Hognestad og Olav Sande.

Rekneskapen 2007

Inntekter:	Rekneskap 2006	Budsjett 2007	Rekneskap 2007	Utgifter:	Rekneskap 2006	Budsjett 2007	Rekneskap 2007
Avgiftsfritt varesal	1 546,50	2 000	1 063,00	Avgiftsfritt varekjøp	636,00	2 000	
Årsmøtet, deltakaravgift	55 400,00	68 000	72 650,00	Lønn og sosiale utgifter - 60% stilling	140 000,00	200 000	202 000,00
Leiarmøtet. deltakaravgift	27 285,00	32 000	28 000,00	Daggodtgjersle - styret	244 550,00	230 000	191 300,00
Leiarmøtet, tilskot			720,00	Arbeidsgjevaravgift - styret	35 077,05	34 000	27 529,05
Opplæringsmidler - styret			72 080,00	Møte- og reiseutgifter - styret	93 605,20	100 000	142 481,49
Tilskot frå NB og SR til Nye bønder kurs	53 471,32		56 720,00	Servering styremøte m.m.	44 596,96	50 000	40 958,00
Annonseinntekter, årsmeldinga	48 500,00	54 800	56 200,00	Ymse møte	12 495,00	13 000	5 275,00
Tilskot til vervearbeit frå NB	15 000,00	15 000	15 000,00	Utvala, daggodtgj., møte- og reiseutg.	77 729,45	55 000	25 143,15
Rammebevilgning frå Norges Bondelag	728 500,00	743 000	743 050,00	Årsmøtet	131 075,85	140 000	166 903,50
Refusjon kontorteneste:				Leiarmøte	80 763,10	82 000	158 151,00
RBK	45 000,00	60 000	60 000,00	Distriktsmøta	16 182,00	17 000	
RBU	35 000,00	37 000	37 000,00	Nye brukar kurs	56 750,92		71 518,27
Godtgj. for arb. med Inn på Tunet konferanse	18 450,00			Kurs kommuneplanar			15 657,60
Prosjektet - felles sekretariat Note 1	226 338,73		398 624,27	Årsmeldinga	49 450,00	52 000	47 500,00
Prosjekt - Bygdekompasset			25 000,00	Nye aktiviteter/Agrovisjon			15 643,55
Prosjekt - nye næringar			2 952,69	Ymse kostnader	11 666,00		9 224,50
Sponsormidlar frå Samarbeidsrådet	42 000,00	42 000	42 000,00	Informasjonsmateriell/ internett	3 750,00	4 000	3 750,00
Renteinntekter	20 257,00	18 700	28 903,00	Telefongodtgjersle - styret	7 500,00	7 500	4 500,00
Avsette midlar til:				Representasjon	21 374,00	15 000	8 215,00
Vervearbeit (tatt av avsette midlar)	7 915,30	4 793		RB sin del av fylkesleiarars reisebudsjett	58 931,00	50 000	8 564,00
EU-arbeidet		8 281		Open Gard	1 586,00	2 000	
Avsett til PowerPoint		10 000		Støtte til Hjorteprosjekt			5 000,00
Avsett til utadretta informasjon		20 000		Støtte til Høgskulen/Dødeileendar	35 000,00		
Rest aktive lokallagsmidlar		66 248		Prosjektet - felles sekretariat	226 338,73		341 259,56
Sum inntekter	1 324 663,85	1 181 822	1 639 962,96	Prosjektet - overført neste år Note 1			57 364,71
Underskot 2006	61 937,61			Gebyr	2 962,90	4 000	3 095,50
	1 386 601,46			EU-arbeidet/rest avsetning		8 281	

Noter til Rekneskapen for 2007

Note 1:

Prosjektet – felles sekretariat er eit prosjekt Rogaland Bondelag har starta opp i samarbeid med Bondens Marked, Norsk Gardsmat og Bygdeturisme, Inn på Tunet i Rogaland, Innovasjon Norge Rogaland og Fylkesmannen landbruksavdelinga for å styrka sekretariat-funksjonen for dei nemnde organisasjonane. Hovudfinansieringa kjem frå BU-midlar, men kvar av dei tre organisasjonane og Rogaland Bondelag skal bidra med ein viss eigeankapital. Prosjektet er nærmere omtalt lenger framme i årsmeldinga.

Rekneskapen for prosjektet vert ført av Rogaland Bondelag og ein del av den totale rekneskapen. Samla kostnadar for perioden av prosjektet er kr 341.259,56. Dette er dekka opp via bidragsytarane, og ved årsskiftet har Rogaland motteke kr 57.364,71 for mykje. Dette vert overført til 2008.

Avgiftsfritt varekjøp	636,00	2 000	
Lønn og sosiale utgifter - 60% stilling	140 000,00	200 000	202 000,00
Daggodtgjersle - styret	244 550,00	230 000	191 300,00
Arbeidsgjevaravgift - styret	35 077,05	34 000	27 529,05
Møte- og reiseutgifter - styret	93 605,20	100 000	142 481,49
Servering styremøte m.m.	44 596,96	50 000	40 958,00
Ymse møte	12 495,00	13 000	5 275,00
Utvala, daggodtgj., møte- og reiseutg.	77 729,45	55 000	25 143,15
Årsmøtet	131 075,85	140 000	166 903,50
Leiarmøte	80 763,10	82 000	158 151,00
Distriktsmøta	16 182,00	17 000	
Nye brukar kurs	56 750,92		71 518,27
Kurs kommuneplanar			15 657,60
Årsmeldinga	49 450,00	52 000	47 500,00
Nye aktiviteter/Agrovisjon			15 643,55
Ymse kostnader	11 666,00		9 224,50
Informasjonsmateriell/ internett	3 750,00	4 000	3 750,00
Telefongodtgjersle - styret	7 500,00	7 500	4 500,00
Representasjon	21 374,00	15 000	8 215,00
RB sin del av fylkesleiarars reisebudsjett	58 931,00	50 000	8 564,00
Open Gard	1 586,00	2 000	
Støtte til Hjorteprosjekt			5 000,00
Støtte til Høgskulen/Dødeileendar	35 000,00		
Prosjektet - felles sekretariat	226 338,73		341 259,56
Prosjektet - overført neste år Note 1			57 364,71
Gebyr	2 962,90	4 000	3 095,50
EU-arbeidet/rest avsetning		8 281	
Verveutvalet	22 915,30		10 597,40
Vervearbeitet overført rest tilsk. frå NB		4 793	4 402,60
Støtte til Prosj. - felles sekretariat, RB sin del. Note 1	11 666,00	15 000	15 000,00
Avsett til PowerPoint serie Rog.		10 000	
Avsett til utadretta informasjon for fylkesl.		20 000	
Rest Aktive lokallagsmidlar		66 248	
Udisponerte midlar/ overført eigenkap			58 929,08
Sum utgifter	1 386 601,46	1 181 822	1 639 962,96

Status pr. 31. desember 2007

Eigedelar:	2006	2007	Skuld og eigenkapital:	2006	2007
Andelar Jæren Folkehøgskule	4,00	4,00	Eigenkapital pr. 01.01.	408 326,56	346 388,95
Andelar Høgskulen Landbruk og Bygdenæringer	5,00	5,00	Underskot 2006/Overskot 2007	-61 937,61	58 929,08
Andelar Fagforum for mat og drikke	1,00	1,00	Eigenkapital pr. 31.12.	346 388,95	405 318,03
Andelar A/S Nationen	1,00	1,00			
Kundefordringer		29 886,00	Skuldig forskottstrekk	62 115,00	49 610,00
Mellomrekning RBU	35 000,00		Skuldig arbeidsgjevaravgift	28 718,01	22 269,83
Krav til Bondens Marked		90 000,00	Ubetalte rekningar	7 051,25	11 655,00
Mellomrekning SR - Nye unge bønder kurs		40 000,00	Mellomrekning NBG		1 050,00
Andre kortsiktige fordringer	15 990,00	9 524,00	Rest "aktive lokallag"	66 248,22	16 522,22
Prosjektet - felles sekretariat - krav	62 452,73		Velferdsmidlar til dei tilsette	5 611,05	5 411,05
Kasse	1 382,00	1 124,00	Prosjektet - felles sekretariat Note 1		57 364,71
Sparebank 1 SR-Bank	390 874,84	356 589,53	Skyldig infomateriell - IPT		19 409,00
Nortura Gilde Vest BA - innskot	52 791,68	54 887,68	Avsett til EU-kamp	8 281,40	8 281,40
Konto for skattetrekk	704,76	50 939,76	Avsett til medlemsvervning	4 793,13	9 195,73
			Avsett til PowerPoint serie om RB	10 000,00	10 000,00
			Avsett til utadretta informasjon	20 000,00	16 875,00
Sum	559 207,01	632 961,97	Sum skuld	212 818,06	227 643,94
			Sum skuld og eigenkapital	559 207,01	632 961,97

Stavanger, 31. desember 2007

Signe Henriksen
rekneskapsførar

Svein Helge Harbo
organisasjonssjef

Revisjonsfråsegn:
Rekneskapen er revidert og funnen i orden

Stavanger, 29. januar 2008

Bjørn Vistnes

Svein Levik

Styret
Stavanger, 21. januar 2008

Arna Høyland
leiar

Sigmund Slettebø
nestleiar

Arnstein Gilje

Per Inge Egeland

Elisabeth K. Nesheim

Anne B. Kyllingstad (RBK)

Rune Lode (RBU)

Leiarane i lokallaga

	Leiarane 2006/2007	Leiarane 2007/2008
1101 01 Eigersund	Øyvind Voilås	Øyvind Voilås
1101 02 Helleland	Sigrunn H. Rundevold	Torbjørn Birkeland
1102 01 Sandnes	Leidulf Harboe	Morten Malmin
1102 02 Riska	Sigmund Svendsen	Sigmund Svendsen
1103 01 Stavanger	Karl Anders Nilsen	Karl Anders Nilsen
1106 01 Skåre	Johannes Alne	John Egil Frøystad
1111 01 Sokndal	Gaute Urdal	Gaute Urdal
1112 01 Lund	Svein Arne Hamre	Sigbjørn Andreas Hofsmo
1112 02 Heskestad	Øivind Mikkelsen	Øyvind Mikkelsen
1114 01 Bjerkreim	Stein Pettersen	Stein Pettersen
1119 02 Nærøysund	Miriam Sør-Reime	Jofrid Torland Mjåteit
1119 03 Varhaug	Ole Andreas Aarsland	Ole Andreas Aarsland
1119 04 Søre Hå	Abraham E. Aarsland	Abraham E. Aarsland
1120 01 Klepp	Ståle Østrem	Ståle Østrem
1120 02 Bore	Odd Sele	Odd Sele
1120 03 Orre	Sven P. Erga	Roar L. Grødeland
1121 01 Time	Christian Aasland	Livar Nedrebø
1122 01 Gjesdal	Ingvald Tjetland	Ingvald Tjetland
1124 01 Sola	Malvin Hebnes	Malvin Hebnes
1127 01 Randaberg	Jarmund Harestad	Jarmund Harestad
1129 01 Forsand	May Ann M. Levik	May Ann M. Levik
1130 01 Strand	Paul Tore Barkve	Paul Tore Barkve
1133 01 Hjelmeland	Per Inge Egeland	Per Mæhle
1134 01 Suldal	Arild Hebnes	Bjørn Kjetil Askvik
1135 01 Sauda	Ola Magnar Birkeland	Ola Magnar Birkeland
1141 01 Finnøy	Kai Petter Flesjå	Per Bergøy
1141 03 Fogn	Rasmus Bø	Rasmus Bø
1141 04 Sjernarøy	Jon-Arne Vadla	Jon-Arne Vadla
1141 05 Ombo	Per Gunnar Lindanger	Arne Rørheim
1142 01 Rennesøy	Erling Haugvaldstad	Atle Ravndal (kontaktpers.)
1142 02 Mosterøy	Jostein Bjarne Reianes	
1144 01 Kvitsøy	Anders Nordbø	Anders Nordbø
1145 01 Bokn	Louis Medhaug	Louis Medhaug
1146 01 Tysvær	Sigbjørn Eikje	Sigbjørn Eikje
1149 01 Nord-Karmøy	Jan Torvald Romsloe	Ragnar Vikingstad
1149 04 Sør-Karmøy	Nils Magne Jakobsen	Nils Magne Jakobsen
1151 01 Utsira	Bjarne Austrheim	Bjarne Austrheim
1154 01 Vikedal	Nils Bakkedal	Nils Bakkedal
1154 02 Sandeid	Magne Økland	Magne Økland
1154 03 Imsland	Arne Svandal	Arne Svandal
1154 04 Vats	Andreas Lundegård	Alf Egil Vaula
1154 05 Skjold	Johannes Hustveit	Johannes Hustveit
1159 01 Ølen	Henrik Nerheim	Henrik Nerheim
1159 02 Bjoa	Ernst Grønnestad	Ernst Grønnestad
1159 03 Vikebygd	Inger H. Bjordal	Jens Morten Koltveit

Medlemsoversikt

	Medlemstal 01.01.2007	Ut	Inn	Stopp ubetalt	Medlemstal 31.12.2007
Fylkeslaget direkte	3	0	0	0	3
Eigersund	78	0	2	0	80
Helleland	101	1	5	0	105
Sandnes	454	17	15	3	449
Riska	86	3	1	1	83
Stavanger	139	4	7	0	142
Skåre	23	0	2	0	25
Sokndal	41	3	3	1	40
Lund	56	2	2	0	56
Heskestad	43	5	1	0	39
Bjerkreim	340	9	9	3	337
Nærø	330	12	12	1	329
Varhaug	280	13	2	4	265
Søre Hå	220	4	9	0	225
Klepp	204	12	6	2	196
Bore	113	4	0	1	108
Orre	154	7	7	3	151
Time	524	23	21	1	521
Gjesdal	266	6	16	0	276
Sola	221	8	14	0	227
Randaberg	162	4	2	0	160
Forsand	53	2	5	0	56
Strand	150	4	6	3	149
Hjelmeland	214	6	7	0	215
Suldal	234	2	14	3	243
Sauda	67	1	4	0	70
Finnøy	224	9	13	0	228
Fogn	37	0	4	0	41
Sjernarøy	57	1	2	0	58
Ombo	31	0	1	0	32
Rennesøy	139	3	6	0	227
Mosterøy	89	3	1	2	
Kvitsøy	10	0	0	0	10
Bokn	36	0	2	0	38
Tysvær	214	5	10	2	217
Nord-Karmøy	104	4	0	1	99
Sør-Karmøy	88	1	1	2	86
Utsira	2	0	0	0	2
Vikedal	60	1	3	0	62
Sandeid	82	4	8	0	86
Imsland	52	0	3	1	54
Vats	127	4	4	0	127
Skjold	112	2	4	1	113
Ølen	84	5	0	0	79
Bjoa	37	1	0	0	36
Vikebygd	30	0	2	0	32
	6171	195	236	35	6177

Gardsrekneskapslag i Rogaland

Lag/kontor	Rekneskapssjef	Lag/kontor	Rekneskapssjef
Bjerkreim Rekneskapskontor AS Nesjane 4389 Vikeså 51 45 21 88 - fax 51 45 21 58 – post@bras.no	Jostein Røysland	Nærbø Gardsrekneskapslag Jadarvegen 15 4365 Nærbø 51 79 97 50 - fax 51 79 97 60 – naerbo@grl.no	Karl-Olav Tufteskog
VS Regnskap AS Strandgt. 44 B 5528 Haugesund 52 72 70 22 - fax 52 71 25 49 – vsregn@online.no	Vigdis Ø. Sandsgaard	RegnskapService Haugaland AS Jan Thomassen Postboks 185 4297 Skudeneshavn 52 84 65 00 - fax 52 84 65 01 – skudenes@regnskapservice-haugaland.no	
Finnøy Økonomi AS Landbruks Hus 4160 Finnøy 51 71 45 00 – fax 51 71 45 01 – post@finnøy.com	Elise Lunde	Rennesøy Rekneskapslag Vikevåg 4150 Rennesøy 51 72 00 00 - fax 51 72 00 01 – everone@rennrekn.no	Gunnar Todnem
Fogn Rekneskapslag 4164 Fogn 51 71 09 10 - fax 51 71 09 41 – ottanda@frisurf.no	Ottar Sandanger	Vik Rekneskapskontor 4174 Helgøysund 51 71 20 00 - fax 51 71 20 09 – karin@rederi-regnskap.no	Torbjørg Karin Vik
TF-Reknskap Fiskåvn. 2, 4120 Tau 51 74 48 80 - fax 51 74 48 81 – odd@tf-regnskap.no	Odd Jøssang	Sola Regnskap BA Postboks 135 4097 Sola 51 71 99 30 - fax 51 71 99 31 - srl@broadpark.no	Sven Olav Borgen
Gjesdal Regnskap AS Postboks 166 4339 Ålgård 51 61 80 44 - fax 51 61 74 72 – gjesdal@grl.no	Lars Helleland	FMS Regnskap DA Postboks 243 Sentrum 4002 Stavanger 51 90 69 10 - fax 51 90 69 11 – post@fms-regnskap.no	Harald Selvåg
Partner Regnskap AS Jordbruksavd. 4137 Årdal i Ryfylke 51 75 42 50 - fax 51 75 42 51	Leif Livastøl	Suldal Økonomi og Rådgiving AS Ola Jelsa Verven 1 Postboks 54 4239 Sand 52 79 05 30 - fax 52 79 05 31 – post@suldalokonomi.no	
Høyland Gardsrekneskapslag St. Olavsgt. 2 4319 Sandnes 51 68 62 00 - fax 51 68 62 01 – hg@hgregnskap.no	Geir Borgen	Time Rekneskapslag Håland 4340 Bryne 51 77 18 00 - fax 51 77 18 01 – post@time-rekneskapslag.no	Ingvar Reime
Hå Gardsrekneskapslag Møllevei. 4 4360 Varhaug 51 43 06 55 - fax 51 43 01 12 - haa@grl.no	Per Herikstad	Tveit Regnskap AS 5574 Skjold 52 76 71 00 - fax 52 76 71 09 – regnskap@tveit.no	Jone Tveit
Klepp Rekneskapslag Postvegen 209 4353 Klepp St. 51 78 69 90 - fax 51 78 69 91 – klepp@grl.no	Martin Svebestad	Tysvær Økonomi BA Postboks 74 5575 Aksdal 52 77 54 15 - fax 52 77 77 17 - post@toko.no	Svanhild S. Eide
Økonor Dalane Øyevollveien 10 4460 Moi 51 40 94 00 - fax 51 40 94 01 – asbjorn.tjellesvik@okonor.no	Asbjørn Tjellesvik		



ØKT TRYGGHET OG GODE RABATTER

Norges Bondelag og Gjensidige samarbeider om trygghet for familie og gård. Som medlem tilbys du gode rabatter og fordeler hos oss.

**Kontakt oss på 03100, se
gjensidige.no eller kom innom vårt
kontor.**



SAMARBEIDSråDET

for landbruksorganisasjonane
i Rogaland

Sandvikvegen 21 - Postboks 278 - 4002 Stavanger
Telefon 51 88 72 70 - Telefax 51 88 02 80



Rogaland
Bondelag



Felleskjøpet
Rogaland Agder



Norsvin
Rogaland



TINE Meieriet Sør



Nortura



Høgskulen
på Jæren



Norske Potetindustrier
Jæren



Landteknikk



Rekneskapslaga
i Dalane og Jæren



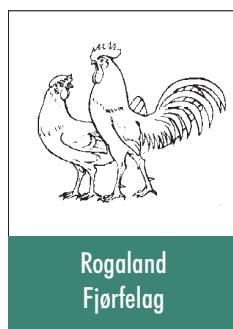
Rogaland
Landbrukselskap



Skogeigarlaget
Vest



Forsøksringane
i Rogaland



Rogaland
Fjørfelag



Rogaland
Pelsdyralslag



Gartnerhallen



SpareBank 1
SR-Bank



Gjensidige
NOR